

**Historia corporis hu
mani siue ana
tomice.**

Libro primo de utilitate anatomices de membris
similaribus & dissimilaribus tractatur.

Secundo mēbra naturalia & genitalia cōtinentur.

Tertio spiritalia: quæ supra septum transuersum habentur/tractanda sunt.

Quarto cerebrum & capitis partes: & multorū neruorum ratio describitur.

Quinto de uenis/arteriis; spinæ medulla; musculis ossibusq; denaratur.

Libro primo hæc continentur.

Præfatio ad Diuum Maximilianum Cæ. Aug.

De utilitate anatomices/de cadauere eligēdo; deq; theatro temporario constituendo. capi. i.

De humani corporis figura & dignitate. capi. ii.

De corporis partibus quæ extrinsecus cernuntur & eorū nominibus. capi. iii.

de humorum & membrorum qualitatibus. capi. iiii.

de membrorum functionibus. capi. v.

de ossibus & eorum natura. capi. vi.

de chartilagine. capi. vii.

de neruis. capi. viii.

de natura arteriarum & uenarum. capi. ix.

de musculis siue lacertis. capi. x.

de omentis. capi. xi.

de adipe & medulla. capi. xii.

de cute. capi. xiii.

de unguibus. cap. xiiii.

Libri Secundi. Capita hæc sunt.

Præfatio secundī libri. Ad amicos. capi. i.

de uentre & umbilico. capi. ii.

de sumine. capi. iii.

de musculis uentris. capi. iiii.

de peritoneo & omento. capi. v.

de intestinis & primum de aluo. capi. vi.

de colo & cæco intestino. capi. vii.

de tribus grandioribus intestinis. capi. viii.

de mesenterio & uenis eius. capi. ix.

de stomacho. capi. x.

de adipe & pancreo. capi. xi.

de liene. capi. xii.

de iecore. capi. xiii.

de uenis iocineris; capi. xiiii.

de flauæ bilis folliculo; capi. xv.

de renibus. capi. xvi.

de uenis seminariis. capi. xvii.

de semine. capi. xviii.

de testibus. capi. xix.

de scorto. capi. xx.

de pene. capi. xxi.

de uesica & eius meatibus. capi. xxii.

de mulierum meatibus seminariis. capi. xxiii.

de locis mulierum. capi. xxiiii.

de mensibus. capi. xxv.

de ano. capi. xxvi.

Libri Tertii Capita.

Præfatio ad amicos. capi. i.

de membris spiritalibus. capi. ii.

de septo transuerso. capi. iii.

de mammis. capi. iiii.

de musculis pectoris. capi. v.

de pleuretica membrana. capi. vi.

De pulmonibus:	capí. vii.
De trachia arteria:	capí. viii.
De uenis & arteriis in pulmone.	capí. ix.
De cordis principatu.	capí. x.
Quibus magna sunt corda.	capí. xi.
Quare manus dextra sinistra accommodatior sit.	capí. xii.
De cordis uentriculis.	cap. xiii.
Que in dextro specu contineant & de uenis eius.	ca. xiiii.
De medio cordis domicilio.	capí. xv.
De specu sinistro.	capí. xvi.
De Gula.	capí. xvii.
De epiglottide & arteria.	cap. xviii.
De tonsillis & uua.	capí. xix.
De palato.	capí. xx.
De lingua.	capí. xxi.
De dentibus.	capí. xxii.
De labris & gingiuis.	capí. xxiii.
Libro quarto hæc describuntur.	
De capite.	Præfatio ad amicos. capí. i.
De intellectu hominis diuino.	capí. ii.
Quæ cerebro contineantur.	capí. iii.
De capillo.	capí. iiii.
De cute capitis.	capí. v.
De exteriori membrana caluarie.	capí. vi.
De caluaria.	capí. vii.
De futuris caluarie.	capí. viii.
De membranis interioribus.	capí. ix.
De cauis cerebri.	capí. x.
De cerebelli sinu.	capí. xi.
De tramite medio inter utrunq; sinum.	capí. xii.

De cæteris cerebri partibus	capí. xiii.
De vii. neruorū syzygiis scdm ueteres medicos.	ca. xiiii.
De neruis oculorum secundum Aristotelem.	capí. xv.
Secunda neruorum coniugatio.	capí. xvi.
Tertia neruorum syzygia.	capí. xvii.
Quarta syzygia.	capí. xviii.
Quinta syzygia.	capí. xix.
Sexta neruorum syzygia.	capí. xx.
Septima syzygia.	cap. xxi.
De syzygiis alia obseruatio:	capí. xxii.
De reticulo admirabili.	cap. xxiii.
De capitis esse ualidissimo.	capí. xxiiii.
De oculis.	cap. xxv.
De causis colorum in oculis.	cap. xxvi.
Quæ oculi acute cernant.	capí. xxvii.
Quæ uitia oculorum sint.	cap. xxviii.
De membranis oculorum.	capí. xxix.
De cornea oculi.	cap. xxx.
De funda oculi.	capí. xxxi.
Secunda & tertia oculorum tunica.	cap. xxxii.
Alter numerus membranarum oculi.	capí. xxxiii.
De humoribus qui inter tunicas sunt.	cap. xxxiiii.
De Hyaloide humore.	capí. xxxv.
De crystalloide.	capí. xxxvi.
Quomodo suffusiones manu curentur.	capí. xxxvii.
De auribus.	capí. xxxviii.
De naso.	capí. xxxix.
De maxilla inferiore.	capí. xl.
Libro quinto hæc narrantur. Præfatio ad amicos.	
De uenis/musculis/offibus/neruis.	capí. i.

De sanguine & spiritu.	capí.ii.
De uena maiori & ahorta.	capí. iii.
De ramis uenæ maioris & ahortæ.	cap.iiii.
de Vena mediū frontis & temporum.	capí. v.
De comuni uena brachii.	capí. vi.
De uenis quæ renibus copulantur.	capí. vii.
De cæteris uenis.	capí. viii.
De ahorta.	capí. ix.
De arteriis crurum.	capí. x.
De uenis & arteriis quæ mutuo inter se rident.	capí. xi.
De membris ad quæ sanguinis uenæ tantum deriuant/ ad quæ ahorta duntaxat uel utraq.	capí. xii.
De fibrarum ratione.	capí. xiii.
De neruorum origine.	capí. xiiii.
de neruis qui ex spinæ medulla oriuntur.	capí. xv.
de ceruicis neruis	capí. xvi.
de lumbis.	capí. xvii.
de musculis.	capí. xviii.
de musculis thoracis.	capí. xix.
de brachiorum musculis.	capí. xx.
de dorsi musculis	capí. xxi.
de crurū musculis.	capí. xxii.
de ossibus & primum de ceruicis uertebriis.	capí. xxiii.
de spina.	capí. xxiiii.
de medulla uulnerata & spina luxata.	capí. xxv.
de scoptulis opertis & humero.	capí. xxvi.
de brachio	capí. xxvii.
de manu & eius prolapsu.	capí. xxviii.
de ossibus inferioribus.	capí. xxix.
de coxa & pectine.	capí. xxx.

de foemine & eius prolapsu.	capí. xxxi.
de cruribus et patella.	capí. xxxii.
de maleolo siue talo & eius prolapsu.	capí. xxxiii.
de calce & digitis.	capí. xxxiiii.
Laus dissectionis.	capí. xxxv.
Auctores quos in hac historia secuti sumus hic pratexui mus/non ingratus eos suis locis nominamus ne in fur- to depræhendamur manifesto.	

Ex græcis.

Hippocrate/Platone/Aristotele/Galeno/Polluce/Ruf-
fo/Alexandro Aphrodisieo.

Ex latinis.

Lucretio/M. Varrone/M. Cicerone/Cornelio Celso, C.
Plinio, A. Gelio, Macrobio/Lactantio.

Quintii Hæmilianii Cimbriaci Poetæ Hædecasyllabicõ
epos in anatomicè Alexandri Bndicti Veron. ad lectorè.

Quorsum sidereos globos nitentes/

Aut tractus pelagi remotiores

Scrutari iuuat? exteramq; talem?

Si quæ sunt propius/suaq; sponte

Occurrunt meditatio reposta/

Ac sic obuia negligis tueri?

Audi quid tripodes sacri loquuntur/

Ne erres/ortygos/aure de uapora/

Te ipsum noscito. Non iubent subire/

Qua mundi celeres rotantur orbis/

Fac sic/& sapiens decem Cleanthas/

Ergo/ut te pariter queas uidere/

Et tanquam in speculo reciprocanti/

Interna omnia membra uisceratum/

Præanti legito refectiones/
Scitas (Iuppiter) & bene expolitas/
Quas si legeris / & uidebis intus
Quæ natura oculis negat patere/
Isthuc transpicere / & tueri ad unguem/
Plus est / quam æthereas plagas subire/
Metiriq; animo domos deorum /

Alexandro Benedicto Veronensi Medico clarissimo
Iacobus Antiquarius. S.P.D.

AD Anatomices editionem te nõ solum hor-
tor / uerum etiã nisi quod tuæ gloriæ plane
debes / more promptuario statim persoluas
in ius uoco hominum atq; deorum / cælesti
enim dono tibi istud præclarissimum ingenium obigil-
se / non est qui nesciat / si uero id non impetiris sæculo /
mortalibus parum beneficus / immortalibus parum gra-
tus / aduersus utrũq; gen⁹ ipi⁹ & amarulētus iudicaberis /
Assertorem opis tui nactus es ualidissimũ Romani cul-
minis claritate fulgentem Maximilianum Cæ. Aug. Im-
peratorem / in cuius noie appareant lucubrationes tuæ /
Eas ipse ut latinus defendet / qui latinorum latinissimus
est / q̄q̄ in germania progenit⁹. Et ut utiles assertabit / q̄
nihil ad illũ pertinet / nisi quod sit utilitatis publicæ susce-
ptum / cuius ipse parēs habetur. Sic ergo de tuis studiis
mi Alexander uelim statuas / ut existimes non posse te
minus unq̄ properare / ubi te laus solida sine ullo postli-
minii metu effusim præstolabitur. Vale.

Mediolani pridie Kalendas Febru. M. VID.

ALEXANDER BENEDICTVS VERONEN-
SIS PHYSICVS MAXIMILIANO CAESARI
AVG. ROMANORVM REGI INVICTISS.

SAL. Perpetuam Dicit.

Istoriã humani corporis: quã anato-
micen græci: nos membroꝝ relecti-
onẽ uocam⁹: tibi Maximilianæ Cæ-
sar Auguste dicare constitui: opus a-
phã ad medendi utilitatem conditũ.
ubi conditoris dei opificiũ mirabile: di-
uinũq; pspicimus: hoc est corpus (ut inquit Plato) aie
quasi uehiculũ temporariũ: unde scelices etiã inspectio-
nes: quas theorias uocant: imagines siue phantasia: co-
gitationes: memoria: rōq; oriant: cōsideramus: p quib⁹
oculos: aures ceterosq; sensus in corpore patefecit na-
turalis sollertia: ut per eos aditus scientia perueniret ad
mentẽ. Mededi quoq; ratio omnis u⁹ usq; ac chirurgica
disciplina hĩc pendet. Quãdo quidem morbi plura mē-
bra uel singula inuadũt: uel si abscessus innascunt⁹: aut
uomica intus latitat: aut uulnera inferuntur: aut mem-
brum cōuellitur: aut luxat⁹: aut quid simile euenit: nihil
horum sine humani corporis dissectione recte deprehē-
di pōt: Ex hac Diue Impator: qui religione: moribusq;
& doctrina p̄stas. Deum illum mūdi procreatorẽ: rerũ
omniũ conditorẽ ex intima ueluti naturæ cōtemplatõe:
& officina archani opis egrediens cōtabundus religio-
sius ueneraberis: qui nihil ociosum: nihil iane confingit:
Et ad mundi uniuersi habitum facilius oculos conferes:
cuius sp̄m pusillus homo refert: singulatĩ p̄terea mem-
brorum omnium potentia cognosces: eorũq; nomia tã

græca q̄ latina omiſſis barbaris percurres. Quæ Pol-
lux autor exquisitiſſimus ad Cōmodū Cæſarē ſummati
persecutus eſt: Quæ ſi uidere uolueris chirurgiſ horri-
do reſecandi officio: & medicis materia ſuo theatra-
li digna ſpectaculo relicta; ſubtiliuſq; pſcrutari cuiuſuiſ
p̄ticulæ uires: uariuſq; effect⁹; tuæ aliquādo licebit maie-
ſtati de naturæ mūere effuſim diiudicare. Decuit & Ale-
xandrum magnū cupidine noſcēdi animalium naturas
& pprietates inter tot tantoſq; rerum geſtarū triūphos
inſectorum etiā uires intelligere. In ægypto: quod
maius eſt. Reges ipſos corpora mortuorum ad ſeru-
tandos morbos inſeccare ſolitos ſcribunt; Hanc Philo-
ſophiæ partem quam medicinæ ars ex diſciplinæ confi-
nio in ſe ſe familiariuſ recepit; tibi dicare decreuim⁹; ni-
hil. n. maiuſ; quod te principe dignum nobiſ eſſe uide-
retur; offerre potuim⁹; hoc mūſculo tibi litādum cē-
ſentes; quod religioſe donariſ tuiſ iā diu cōſecrauim⁹.
quoniā plebs; nobilitaſq; nō eodē modo deo ſupplicāt;
adorantiū tamen p̄ces pari grā ſuſcipiūtur: Nec car-
men compositum ruſticæ præfertur garulitati; Neq; id
facim⁹ ut te imortalem mortales reddam⁹; quippe qui i
mortalis; & diuiſ ſimillim⁹ genituſ es p̄ceps; Nec no-
biſ elaborādum eſt; ut tibi maior gloria comparet; qui
per te hūanitate; pietate; abſtinētia; liberalitate; iuſticia;
q; admirabili; uel te ipſum uincendo maximū poſſides
triūphum. Tu ea p̄pter Cæſar Aug. oīum cōſenſu & pa-
renſ reipu. chriſtianiæ ſemp optat⁹ eſ; & iam pridem ele-
ctuſ. Itaq; inter laureas coronas humaniſſime P̄ceps
hoſ libelloſ de hiſtoria membrorum hoīſ; quos latioſ
pro uirili parte fecim⁹; ſuſcipiaſ. in quib⁹ non ſine ali;

quo labore multa annotauim⁹; quæ a recētorib⁹ præ-
termiſſa ſunt qui latinam linguam externiſ imo barba-
riſ uocabuliſ; uariuſq; e- roribuſ dedecorarunt: miſiaq;
uulnerū medicinæ ſtudiuſ ſua inſcitia intulerūt; quæ iu-
niorum ætaſ in tanta rerum caligie miſere ſecuta eſt; &
barbariæ flatu præcepſ impuſſa cernit; unde medicinæ
nomen a græciſ ad arabes iam diu trāſlatum eſt. Quo
ſucceſſu ita arabica creuit audacia; ut de medicinæ origi-
ne palā cū græciſ contendere audeant. At furta; arapina
q; i hac arte præſertim depræhēdūt. Scio pleroſq; prio-
ri rubigini aſtuetuſ; qui hæc ceu inania; & ſibi in audita
adunco ſuſpenderent naſo; hi hoc unum ſciant noſ nō ſi-
bi; ſi noſtra diſplicent; ſed tibi Princepſ humaniſſime;
& latinæ liguæ præſtiſſe intelligāt. Haſ itaq; nugæ nō
ſtraſ cum per ocīū licuerit; leges. Quæ ſi præmaturiuſ
quam uolebam; æditæ ſunt; id in cauſa fuit; quod moræ
impatienteſ; ut te ocīuſ ſalutarent; abortiendi periculū
non extimuerūt. Vale Diue Aug.

Venetiuſ. .M.IIID. Kalēdiſ aug.

Alexandri Benedicti Veronenſiſ phyſici hiſto-
riæ corporiſ humani. Liber primuſ.

De utilitate anatomiceſ; & de cadauere eligēdo; deq; tē-
porario theatro conſtituēdo. Cap. primuſ.

Nocēteſ homineſ ex carcere acceptoſ uiuoſ
reſecalle reges ipſoſ publicæ ſaluti conſulen-
teſ traditum eſt; ut ſpiritu etiā remanente
naturæ archana; & quid natura magna ſoler-
tia intra ſe agit; perquirerent; mēbrorū poſituram; colo-
rem; figuram; magnitudinem; ordinem; proceſſū; reſeſ-
ſumq; ex quibuſ multa indefunctiſ mutant; diſtincteq;

a ii

Nota morē
reſecandi cor-
pora ad huc
uiua

Galenus in summa
anatomie operum
ignota mortis cau-
sa

magis quam pie annotarent: ut illatis uulneribus: quid
integrum: quid corruptum sit intelligeretur. At id relli-
gio nostra uetat: quonia truculentissimum est mel carni-
fici hororis plenū: ne morituri inter tantos cruciatu de-
speratio: futura uitae spe misere amittant. Haec barba-
ri externiq; ritus: qui ex cogitarunt faciunt: qui ea piacula &
omnia adamant. At nos clementius uiuis parcentes noxiore
cadaueribus intima: atq; naturae archana idagabimus:
Observauereq; priores medici/ut si q ignotis morbis i-
terissent: dissectis cadaueribus: occulta morborum initia
pserutarent: ut pi exemplo uiuis pdesent: Idē in summa sua
facere Galenū n̄ puidit ignota mortis causa. licet & nos in
morbo gallico fecimus: Hunc resecandi modū pontifica-
les constitutiones iam pridē pmiserunt: alias execraissimū:
atq; abominabile: siue irreligiosum heret: eorum p̄terea
animae purificationibus p̄ ritu occurrit: atq; offensio-
nem eorum p̄cibus ppitiamus. Idq; ipsi qnq; uiuētes in cu-
stodiis petunt: ut potius medicorum collegiis tradant: q̄
carnificis manu publice trucident: nec hmoi cadauera
sine pontificum consensu attingi possunt: Ad resectionē
igit ignobiles/ignotos: ex longinq; regioibus sine uici-
nitatis iniuria: p̄pinq; nota iure dūtaxat peti pos-
sunt: suspēdiorq; strangulati deligunt: mediocris aetatis:
nō gracilis: nō obeli corporis: staturae maioris: ut uberi-
or materia: euidentiorq; sit spectantibus. Ad hoc p̄gelida
hyems requirit: ne cadauera p̄tinus putrefiant: Loco p̄-
terea amplo p̄flatili: tēporarium theatrum constituen-
dum est circūcaueatis sedilibus: quale romae ac ueronae
cernitur: tantae magnitudinis: ut spectantiū numero sa-
tisfaciat: Ne uulnerum magistri q̄ resectores sunt a mul-

titudine perturbentur: hi sollertes esse debent/qui q; fa-
pius resecauerint/sedēdi ordo p̄ dignitate distribuendus
est/ob id p̄fectus unus esse debet: q̄ oia intueatur/ac di-
sponat/custodes dādi sunt/qui ingredientē importunā
plebē arceant/Quaestores duo fidi deligunt/q̄ ex col-
latis pecuniis necessaria cōparāt. Ad id nouaculis opus
est cultellis: uncis: terebris/ modiolis. chenicia graeci
uocant/spongiis/q̄bus sanguis in secādo rapiat/reciso-
riis/ac catinis/Funalia p̄terea p̄ nocte para esse debēt.
Cadauer uero in medio theatro editiore scamno collo-
candū est/loco claro resectoribus apto. tēpus ad eundē
statuendū est/dum cōuentus dimittit/ut anteq̄ materia
putrefiat opus penitus absoluat: Primumque de hu-
mani corporis forma figuraque ac dignitate pauca p̄-
curremus.

De humani corporis figura ac dignitate. Cap. ii.

Corpus humanū aīa gratia conditum est &
iter cetera aīalia erectum /ut qd̄ diuina na-
tura: rōneq; constat sursum cōmodius spe-
ctaret/unde nomen graeci dedere. Solus hō
uim obtinet cogitandi/unus itē reminiscit / memoriā ta-
men/& disciplinā/ut inqt Aristoteles cum pluribus ani-
malibus communem habet/mēbra officiorum & mu-
nerum gratia constant/ad quae singula accōmodantur
quae dissimilaria uocantur/in humano enī semine calor
est tantam talemq; habens uim & actionem ut sensim
ad quamuis corporis partem accommodetur/& primū
cor constituit/quoniam in eo principium uitae/ac sen-
sus continetur/mox cerebrum/& iecur/ deinde quasi pi-

a iii

Dissimilaria
membra

Caput

Brachia
Manus

Oculi

Aures

Capillus

Caput

Supercilia

Cilia

Nasus

Genæ

Labra

Collū

Costæ

Venter

Pubes

Genitale

Præpuceū

Glans

etoris officio fungatur natura/ cætera membra liniamē
tis describit in humore prolifico/ quæ paulatim colores
recipiunt ex sanguine: qui in homine plurimum inueni-
tur/ & caloris plurimū excitat/ unde cæteris erectior est.
Quod facile n̄ esset si uasta corporis molles subsideret:
Quāobrem caput hominī minime carnosum est/ & su-
periolem obtinet situm: quo mundi uniuersi habitum
referret/ ubi mens illa diuina: habetur. At reliqua anima-
lia grauiora caput in terram depressum habent/ quibus
natura pro brachiis manibusq; crura priora subdidit/ at
hominī uero brachia & manus emollita est ceu omniū
animalium prudentissimo/ quibus ad artes plurimas cō-
mode uteretur/ Oculi in suprema capitis pte totius cor-
poris custodes sunt: quorum uices aures in somno reti-
nent/ capilloq; caput ceu uellamento pro frigore: æstuq;
integitur/ supercilia addita sunt/ ad sudoris pfluuium: ci-
liaq; ad incidentium incommoda/ nasus animæ recipro-
cationem reddit: de esculētisq; prior diiudicat: qui & ge-
narum ossa pro oculorum tutela prominent: labra uo-
ci dentibusq; necessaria sunt/ collum caput excipit ad cir-
cumagendum idoneum: pluribus uertebis accommo-
datum/ Latera costarum crate pluribus ossibus constat
& cum pectore ueluti murum cordi faciunt: respiratio-
ni faciliora: quam si uno osse constarent: quod & in spi-
nae ratione conspicimus/ At uenter sine osse cibo & fœ-
minarum utero aptior/ Pubes os habet quo iestina ge-
stamus: & conceptum mulieres/ Genitale neruis constat
nō osseum est: ut quibusdam animalib; ceu uiueris &
mustellis/ præpuceū glandem integit; ne fœminum at

eritu ledatur: quod iudei amputant munditiæ gratia: ma-
ribus prominet: fœminis intus genitale ceu uagina col-
locatur: quod si procidit uirile inguem apparet/ Nates
tanquam stragulum subditæ sunt: quia nō facile erecto
corpore stando durat homo: sed requiem desiderat se-
dendo/ At brachia quoq; ac crura mira ratione flectun-
tur: crura introrsum: brachia extrorsum: hæc ad artes il-
la ad incessum flexus habent/ quin & digitos ad capien-
dum præmendumq; commodatissimos dedit natura.
Pollex crassior breuiorq; à latere: à parte inferiori: sursum:
præmit: cæteri a superiore: deorsum. Pollex ipse plurimū
multisq; pares uires habet: unde nomen/ Medius lōgus
est tanquam nauigiū medius: omnes digitū præter polli-
cem in compræhendendo æquales sunt/ Crura hominī
maxima sunt magnitudinis proportione: quia totum
corpus & erectum sustinet/ digitū in pedibus breues
sunt: quia ad nullum alium ulum præter quam ad am-
bulandum dati sunt: uidimus tamē mulierem sine bra-
chiis enatam pedes pro manibus ad nendi suendiq; ar-
tem habuisse/ Ungues propter imbecillitatem adiuncti
sunt: sed exteriorum partes nominaque ordine exequa-
mur: bonique consulant legentes: si quando latina uer-
ba non habuerimus/ græcis uti maluerim: omissis bar-
baris.

De corporis partibus quæ extrinsecus cernuntur: &
eorum nominibus. Cap. iiii.

Pincipales corporis partes sunt caput: pe-
ctus: uenter. Secundariæ collum brachia:
crura: ac uerenda: capitis partes exteriores

a iiii

Nates

Brachia
Crura

Digitū

Pollex

Medius

Crura

Digitū pedū

Ungues

Principales
partes corp-
tis

Caput

Pectus

Venter

Secundariæ pts

Collū

Brachia

Crura

Uerenda

Vertex
 Macroby
 Biuertices
 Bregma
 Sinciput
 Occipitū
 Paropia
 Messophryō
 Rhtides
 Ethmus
 Pterygia
 Phenæ
 Mystax
 Stropheus
 Atlas uertebra

Hæc omnia
 ex pollucis
 secundo

his nominibus uocantur / Summum. n. capitis uertex di-
 citur / qui aliquibus duplex reperitur / ii macrobii & bi-
uertices dicuntur. Bregma deinde siue Sinciput / in frōtē
 uergit quod infantibus palpitat. Frōs postea & oppositū
 occipitiū æquamētū capillorū ad summum uerticē bre-
 gna diuidens. bina utrinq; tempora / aures / oculi / angu-
 li exteriores / paropīae / interioresq; qui fontes dicuntur /
 unde lachrymarum pfluuiū / Et Eon oculorum ma-
 gnus ambitus. Supercilia quorū medium messophrion
 dicitur a Polluce. Palpebrae ī quibus linee rhtides & ci-
 lia / genae deide / malae / nasus ethmus. nariū interseptū /
 globol⁹ / pterygia / siue phene buce / mystax / labia / os / mē-
 tum / q̄ omnia faciem numerosae uarietatis efficiūt / col-
 lu n priore gutture / iugulo / & ceruice extrema constat a
strophea usq; ad atlantem uertebra / ab eadem ac iugu-
 lo ad uerenda usq; & os sacrum thorax colligitur / cuius
 ex partes sunt iugulus uterque dexter / ac sinister ossa. n.
 uersus humeros uergētia. pectus māme / papillae / malū
 punicū / condrus / hypocōdrion / os stomachi / cinctus
 uenter / umbilicus in medio corporis libramēto / in cui⁹
 medio acrōphalam / circa quem corrugata uetula sira ē /
 supra umbilicum / epigastrium ad iecur & lienē / subter
 uero hypogastrion / utrinq; illia lagona / & cōneona uo-
 cant / sumē / pectē / qui & de pilis dicitur / & membrum /
 ut dictum est in utroq; sexu. Dorsū uero pres scapulae si-
 ue metaphrenum / mensa / & spina / ī qua cynolopha / la-
 tera / renes / lumbi / os sacrum / nates. an⁹. siue sedes / a cin-
 ctu usq; ad nates osphys dicitur. uerendorum sunt pe-
 nis / preputium / scortum / At brachia iis constant hume-

ro / aliis gibbero / & flexu / hoc est ancone / & olecrano /
 cubito / manus flexu / pcarpio græci dicunt / manu auer-
 sa / que opisthenar dicitur / palma deinde siue uola / Ir de-
 mum quod thenar græci uocant / Ab indice ad minimū
hypothenar. Pollex digitorum (ut supra dictū est) Pri-
 mus / index / medius uel infamis / proximus deinde mini-
 mo qui medicus a quibusdam dicit / postremo minim⁹
 in digitis internodia / & digitorum prominētia. quæ con-
 dyli uocantur internodia uero siue scyalides singulis digi-
 tis terna sunt / Pollici bina tantum / ungues deinde & ra-
 dices unguum / At Crura a uertebra sine coxa incipiunt
 femora deinde & iteriora scemina / genua / poplites / At
 tibias crura continent surasq; a genibus usq; ad pedes
 sub sura sphyrōn est. Tali in homine non sunt. Et si ti-
 biarum procellus imi / qui maleoli dicuntur talorum no-
 mina acceperint / unde talaria dicta sunt. Simileq; in ca-
 ne est / quod & a. M. Varone talus dicit / Collū sequit^r
 pedis siue mons flexus / perna / unde pernōes / calx / car-
nosum uestigiū / planta / digitū pedū qui nominibus
 maiori ex parte manuum digitis respōdent / pollex. s. mi-
 nimus & medius / reliqui minimo & pollici proximi di-
 cuntur. ungues demum / que neruorum postremo clau-
 sulæ sunt / & operimēti gratia dati / ut extremos digitos
 integant / & tueantur / sed de his quæ manifesta sunt satis
 diximus / Hinc de humorum & membrorum qualita-
 tibus differendum est.

De humorum & membrorum qualitatibus.
 Cap. iiii.

Opisthenar
 Ir
 Thenar

Digiti

sphyrō
 Tali
 Maleoli

Sanguis — Aer

Bilis flava — Ignis

Phlegma — Aqua

Atra bilis — Terra

Conceptacula peculiaria humorum

Caro & similia membra quomodo fiunt Galemus

Sanguis primus inter omnes humores quatuor qui in humano sunt corpore calidior est & humidior / aeris naturam referens / ceteros in se se commixtos humores continens. Flava uero bilis calida & sicca est ignis proprietate imitat: cu extremo calore praesertim accenditur / uapore enim uniuersa perturbat / ut in perniciose caufode conspiciamus. Phlegma uero frigidum & humectum est aquae uim possidens. Atra bilis sicca ac frigida est / terrae naturam continens. Hos humores peculiaria conceptacula continent / uenae sanguinem / stomachus pituitam / in lecore uelica felem continet: Lien uero atram bilem / Et si hos eosdem sanguis contineat humores / qui una per omnes uenarum riuulos plus minusue pro corporis habitudine diffundi in singulas corporis partes recta ratione comprehendimus: qui membrum alimoniam subministrant adeo necessarii / ut eorum quocumque / aut per uim / aut sponte priuetur homo / eum in perniciem agi certum sit: ut atra bili tota reddita per uenas itaque & meatulos quoscumque alimentum resudans / quemadmodum aqua per cruciulculum uas fuitile / dum apponitur humor / aut simile fit / & demum unitur / ut uerbis Galleni utar / si carnem conuertitur / aut aliud simile membrum / Ex calore / frigore consistens: ex quo fit / ut caro ab igne resoluatur / Calorem enim non ex quolibet carnem facit / nec quolibet modo / aut tempore / sed ex materia apta / & ut apte & cum apte effici potest. Carnem inter cutem & ossa constituit quae natura fuitilis est / staminea ueluti uena quam ui-

|| nescio enim h' dicit egregius
benignitas q' contra Galenum
de potentis natura ubi respicit
spiritus purgande & putat humores
longa natura

fuitile
Sanguis continet reliquos in sese humores & per uenas in omnes corporis partes transfunduntur plus minusue pro corporis habitudine. q' humores sunt adeo corpori necessary ut si homo illorum aliquo priuaretur uinere neget

lum nominant / in uenas fibrasque transit quotiens aial extenuatur / macresci: que ueritur item in pingue / quotiens cibi copia uel alimenti suppetit. Quibus multum est carnis / iis uenae artiores / & sanguis rubentior / & uenter ac uiscera parua / quibus parum uenae ampliores ac sanguis ater / uiscera maiora / & uenter amplior. At in arteriis quae spiritus receptacula / sunt quae ex corde oriuntur spiritualis sanguis continetur / quem uitalem uocant / peculiarem. n. uitam membrum omnibus inspirat & ad ossa etiam penetrat: ex iis pulsus ille uitae index certissimus constat: qui per modulos certos / metricasque leges armoniae modo in membrum mouetur. unde uitae gubernacula habentur. cardiacis / defectis / & morientibus uenae interdunt & quibusdam sanis naturali uitio / quibus saepe medici incauti decipiuntur / de quibus nunc satis dictum sit. reliqua de spiritu & sanguine & de eorum uenis libro postremo diffusius dicemus. Rursus corporis partes quaedam calidae / quaedam siccae / aliae frigidae / non nullae humectae sunt: Ex iis Cor calidum est & sanguis quoque: nam spiritum temperatum esse existimamus: Aristotelis sententia / lecur exinde / & caro peculiari sua caliditate / musculi deinde / renes ac lien / At sicca est pillorum natura / ossa deinde / cartilago / corda. ossium uincula uenae arteriaque & nerui / qui uocales dicuntur a medicis: frigidiora sunt eadem ferme pilli / ossa / condros: cartilago / membrana omnis / quae hyme dicitur a graecis / nerui / spinae medulla / cerebrum / Humentia sunt pingue / adeps / cerebrum / spinae medulla / adenes in mamis ceterisque

De Arterijs

Vitalis sanguis

Pulsus

Quae corporis partes calidae quae frigidae

Chordae ossium uincula

Adenes Glandulae

Nerui uocales

Temperies
Crasis
Cutis

corporis partibus a nobis dictæ glândulæ/Hæc circa tē
periem quam græci crassiam uocant constituuntur. Una
duntaxat pars est maxime sensilis in humano corpore
hoc est cutis in palma p̄cipue/aut sūmo indicis/cui tēpe
rata commixtio data est a natura/inter qualitates siccū/
humidum/frigidum/ac feruens/quæ in uiuentibus De
us rerum conditor pari cum mōdo ratione inter se re
pugnantia mirabili nexu deuinxit: per qualitates enim
suas singula per cognationem & conciliatōnem quan
dam/singulis adherent.

De membrorum functionibus.

Homœomeriæ
Similares

Cap. v.
DArtes quoq; corporis aut omeomeriæ sunt.
Ita græci uocāt/nos similes recentiori uo
cabulo appellare incepimus/q̄ in similes par
tes diuidi possunt/ex elementis & humori
bus tanquam rerum primordiis constituuntur/ut caro
os/ex quibus dissimilares constant/quæ in partis dissim
ilis naturæ diduci quæunt/ut musculus & facies/Ex
primis hoc est similaribus sensoriæ partes habentur/
ex carne ueluti cute/neruis/quoniam singulorum sensi
bilitium sunt capaces/ex dissimilaribus actiones motus
q; existunt/officiaque diuersa/quoniam ex uaria simila
rium natura constant/unde organicas/officiales & in
strumentarias partes appellamus Ex membris q̄dam
qd recipiunt statim trāsmittunt/ut gula/ pyloron/alia
recipiūt & cōtinent/ut fellis uesica/alia corpi necessaria
alia superflua/illa ut stomachus/haec ut aluus/& ue

Instrumentariæ
partes

Corpori superflua
aluus & uesica

fica/horum item alterum siccum excrementum.alterum
humectum tenet q̄dam itē ipsi indiuiduo/ alia successio
nis functiōi necessaria sūt /illa ut iecur stomachus; hæc
ut penis testes uulua.

De ossibus; & eorū natura. Cap. vi.

Ossa inter omeomeria firmissimæ sunt mate
riæ totaq; corporis mollem sustinent: mini
me aiata: ut inq; Plato: plurima atq; crassis
sima carne adopta: iō caput: & pectus mini
me carnosæ sunt; pater quā i lingua: quoniā ad sensum
p̄cipue accommodata est: At carnis unius gratia ossa
nerui: cutis/uenæ: arteriæ: unguis/pili a natura dati sūt.
ea omniū prius sola tangēdi sensum possident/Ossa ita
q; ad motus quā maxime necessaria inter quæ spina: ut
naui carina data est: ab ea costæ recuruatae patefcunt: re
furguntq; ad latera/Ossa quædam aut corp⁹ uentur si
cut caluaria: costæ: radius: aut occurrentia arcant: ut
quæ Cynolopha in spina appellata canina p̄minētia: un
de nomen. aut inanitates cōplent: ut quam in genu pa
tellam nominant. Alia solidiora sunt & robustissima. ali
qua foraminulēta/ut calua. nōnulla medullæ plēa p̄ nu
trimēto: robustiora/ut femora tybiæ. Omnia omēto i
tegunē/quo diuulso prius siderant/nec sine eo sensum
habent. qm̄ frigida (ut sæpe dictū est) ac sicca sūt nax:
frigido enim iduruere/calido uero discocta sunt/ sicce
scentē humore/unde resoluī ab igne nō possunt/Præter
caluariam omnia ex spina oriūtur & prima parūm cō
stitutione ex seminali excremento gignūtur. cunq; hō
augeat. icremētū capiūt aduēticio alimēto. siue a matrice
siue foris ad ueniens, itaq; ossa sicut cætera mēbra certo

Ossa nō sunt
animata

Radius os.

Cynolopha os

Patella os

Omentū ossū
omniū tegu
mentū

Omento omnia ossa integri

Ossium numerus
cc. xlviii.

Chondros .i.
chartilago

augendi termino describuntur: Sicut & animalibus
magnitudinis meta habetur Ex carne & osse nerui
naturam mediam temperavit: iter eos: & ossa similiter char
tilagine constituit: In homine ossa: ut facile uideri potest cir
citer. cc. xlviii. connumerant: **F**ea corrupti nouum non est. Sed
abscessus innascenti mirum est: ut nuperrimè uidimus: dum mulierem
quandam gallico morbo interemptam resciremus: cum mor
bi perquirendo: ossa sub omnis suis integris tunc etiam & ad
medullam usque suppurata inuenimus: ea dumtaxat ratione quo
nia & ipsa nutriuntur: abscessibus ob id afficiuntur.

De chartilagine. Cap. vii.

Chartilago: quae condrus ex nerui ossibusque na
turaliter constat: polluce & galleno testibus: in qua omnia
seme ossa desinunt: alioquin attritu: siue con
cursu lederetur: Chartilago rupta nunquam
ferme solidescit. & Inter flexus ueluti lectisternium in
seritur.

De neruis. Cap. viii.

Aristot.

Neruos primum oriri a corde credit Aristoteles: in quo priusquam caetera membra formen
tur: appareant: uerum omnis fere. ut euidenter constat acerebro ueluti eius uicario: spinarumque me
dulla nasci magna ex parte cernuntur: unde & spiritus ani
males & sensifici semitas habent. quidem albi sunt len
ti sensificam: atque motricem uim diffundentes: incisi non
solidantur: uulnerati summum dolorem sentiunt: praesertim
etiam nullum qui cordae dicuntur teretes sunt: musculis ido
neis in brachiis: ac cruribus: interiores nerui membra con
ducunt superiores reuocant: quod praesertim intelligitur. Neruorum
praeterea natura non materiae uenarum continua de se de

Spiritus animales
& sensifici

Sensifica atque mo
trix uis

Nerui quae chordae dicuntur. hos supra. ca. iii.
uocant ossium ^{uincula} ligamenta nisi illic dicam
distinere legem dum. Chordae. Ossium uincula
ut sit res diuersa. Chordae. ab ossium uinculis

initio procedit: Sic & uicula ossibus nodisque corporum
qui uocantur articuli: adhaerent: neruorum naturam habent.
Circa neruos quaedam mucosa lentitia: quae per alimentum a
natura data est: At de neruorum origine ac natura nume
roque suo dicemus loco.

De natura arteriarum uenarumque. Cap. ix.

Arteriae ac uenae quae ex neruorum materia con
stant ex corde oriuntur crassiores iuxta ortum
stipite. frigidae ac siccae nature calorem decoctae:
ac frigiditate coactae: sillae spiritus conceptacula
sunt duabus membranis constituta dilatantur uicissim: ac
perpetuo comprimuntur: sponte autem spiritus motu alibi tractan
dum. Hinc uitae gubernacula habent. At uenae sangui
nis conceptacula sunt: membrana una dumtaxat constitu
ta immobiles: quae membra omnia riuulis irrigant: adeo plerum
que tenuissimis: ut uix cerni possint. A horta postrema que
fibrae dicuntur neruo omni constant: quippe quae nullo in
tus cauo distinguuntur: tenduntur modo neruorum: quae desi
nunt applicata ad nodos ossium lubricos ex Aristotele.

De musculis siue lacertis. Cap. x.

Musculi iter officiales & dissimilares praesertim an
numerantur: mouendi uoluntaria uirtute praesertim
stant. In neruo carnae: membrana: uelamine am
biente neruis summis ossibus adherentibus con
stant: medio crassitudine ampliores: itus carnosus: neruo
sa huc illuc discernente materia: utrinque capitibus itenui
tate desinentibus ob similitudinem appellantur. Hic membra fun
ctione exercent distenduntur uel prehenduntur: uulneratis
non sine uitae periculo distentiones eueniunt: graeci spasma
ta latini distentiones uocant. in labore lassitudine tenui

Vincula ossium

Arteriae spi
ritus concep
tacula dilata
tur & compri
muntur.

Fibrae

Aristot.

Musculi mo
uendi uolu
ntaria uirtu
te praestant

Musculi in
de dicuntur

Spasmata
Distentiones

Musculorū virtus
& figura

Musculorū nume
2)

Omenta
Tuniculae

Adeps
Pingue
Seuū

Lardū
Medulla

Ossa fracta nō
ferruminari

unt: Pluribus modis in corpore uariant tum figura: tum uirtute: quoniam alii retinent: alii expellunt: calidis exacuant: stupefacientibus hebetant: retinendi ite uis unctio: sic lardis: stypticis recreat: alii oblongi sunt: alii compatibles: alii latiores: quidam adeo mixti sunt: ut uix diuelli quæant: uariis tamen motibus considerant: & numero intelligunt: quod in fronte & in labiis precipue comprehendit: Alii aliter per ut corporis figuratio possidet: supra quingentos a diligentissimis auctoribus colligunt: de quorum ordine ac situ postremo libro seorsum tractabitur.

De omentis. Cap. xi.

Omenta sequuntur siue tuniculae quae ex neruosa materia emollita est natura: Sicut quae cerebrae & medullam continet: & membra cum neruis annectunt: uel ambiunt: ut iecur renes: quibus sensum habent: alioqui non sentiunt.

De adipe & medulla. Cap. xii.

Adipes in homine inuenitur: circa n. membranas adnascitur: pingue sub cute est: Seuū in cornigeris circa renes inuenitur. pingue sicut & omentum calefacit: in temperato. n. corpore sanguinis exundantia a membrorum saturitate cogitur: alioquin inuenso pinguitudinis potest sensus opprimere: & saepe commoriunt membra. Lardum in siue sensus expers habet: medulla in cauis ossibus sensum non habet preterueni tamen ambiens membrana integitur. quae in iuuetate rubens est: in senectute albescens: minusque circa ossium capita ubi medulla sanguinea cernitur: ac minus pinguis ossa fracta non ferruminant: quod defluente euenit medulla.

De Cute.

11. crusta corcasti bone uir...
dereperunt te uerba ph...
in undecimo. c. 57. contra pingue inter...
sicco liquidum illis. n. aliud nihil significat pingue quod
adipe. quod liquebit euidentissime si conferas ore istis
uerba hinc 2. de bestia animalium cap. 17. & caput quatuor
perundi libri de gestis animalium cum pliniamis

De Cute. Cap. xiii.

Cutis carne siccescente efficitur/ quomodo/ ut inquit Aristotelis/ ipolētis crustula: materiae enim lentitudo cum euaporari non possit/ residet/ quoniam id lentum & pingue est. Itaque cutis ex eiusmodi lenticia consistit/ similis pars est/ cum aiali in utero congenita/ homini tenuissima/ aeri que nobis circumfusum est opposita: leuiter foraminulenta/ unde uapores exhalant/ quod euidentius apparet tyrannorum seuiua/ cum miseris inter maximos cruciatus diuelliuntur & exiccat. tum cutis foramina cribri triticeae magnitudine cernuntur. hinc sudor emanat/ hac tactilium rerum species transigunt/ per medium ueluti temperamentum sensifico tactu diiudicamus/ ideo sine sensu est/ sub ea mucosus humor habetur/ ubicunque cutis sine carne est uulnerata non coit/ ut in genis/ buccis/ ac praepotio & his similibus.

De unguibus. Cap. xiiii.

Ungues ex terra ad modum oriuntur parte/ partem humoris calorisque adepti: quae dum refrigerant humore/ ac calore euanescente in aere dura terrenamque formam capiunt: sicut ungulae cornua: quae obrem igni molliunt/ inter ossis & nerui naturam possident/ uidimus in creta dum haec code remus/ uulnerato genu sagitta cornu nigrum rupicaprae capitis similitudinem produsse/ materiaque/ quae in ossis substantiam conuertere debuisse/ in corneam naturam aeris afflatu facile conuersam/ continueque gummis modo indurescentem/ Plantarum quoque ratio per similes est/ quorum partes/ quae terra operiuntur radicis nam habent/ quae uero aere perflant frondes ferunt/ id obseruare/ qui arborum ramis

Ungues igni molliuntur

b

propagines fieri docent/nam ex summis arborum cacu-
minibus plantaria transferunt/& radices traiectis p ua-
sa fictilia ramis sollicitant/atq; eo blandimento ipetratis
radicibus/inter ipsa poma & cacumina alia arborem lo-
ge a tellure constituunt. Vngues in manib9 magis excre-
scunt/quonia/ut inquit Alexander aphrodisieus/augme-
tum sursum magis defertur/hac summam dicta sint
dum corpus refecandum lauant/& nouacula pro more
preparant/ & qua dissectioni necessaria uidentur,hinc
ad partes interiores transeamus.

In librum Secundum anatomices.

Alexandri bndicti physici de mebris nalib9 & genitali-
b9 q sub p cordiis cotinet. Prefacio ad amicos.

Admonet Plato Christophore scrouenstane
Caesaris nostri orator facudissime/ne qui et-
ga amicos & praecipue patriam suam ingra-
ti uideant/utruncq; facim9/Ita te ad hoc thea-
trum a regis occupationibus auocamus cum Christo-
phoro Lamphrancho/Iustoleliano comitibus.Andrea
peregrino.Dionysio cepio ueronensibus meis/iure consul-
tiss. iter quos & Ruffum meum/& Iacobum Mapheum
interesse uolo/qui primi ad has partes spectandas non
incongrue accedat Cum Serenissimo Rege Maximilia-
no augusto. Quom uos omnes nouerim tum cibo tu-
potu temperatissimos esse/& uentris importunitate saepe
coarguentes/& ad arcendam eius intempantiam bonos
domitores esse & acres. Quon Partem/qua in nobis diuina
est/sua inexplebili auuiditate saepe perturbat/& clamore
suo strepituq; consultorem nostrum animum iniuste arcet/
Iustus igitur aderit noster/ut nos in ocio permittat tran-

Alexander
aphrodisieus

2
glo/Nec ob id aegre a uobis ferendum est: si extra uos haec spe-
ctari uolueris cum ulla in re nam sine admiratione constare tra-
dat. nam & Heraclitus qui in domo fornaria/forte sedes calo-
ris gratia ad se se quosdam accedere fidei iussit/quonia eos
repantes/ uiderat/Deos imortales iquit hic ad eum nesciunt/

itaq; in oibus naturae numere reperiri certum est/ Et ple-
na animae esse omnia. locineris naturam inter extra Pla-
to praecipue commedauit/ Diuinatione/ & simulachris
quod speculi instar ad imagines exprimendas accommoda-
tum fuerit/ genitaliumq; subinde membrorum officium hu-
manitatem per indiuidua perpetuam/ in quibus mirum gignere
di desiderium/ atq; amorem incredibilem inseruisse Deum co-
gnosceris. Ea membra non abire ferre moram plurimum lin-
dignatur. Et si ipsum in seminis letaliter saepe percludat/
ut aial conceptum perferat in lucem. His conspectis uestris petula-
tia/ & libidinis uolentiam sequentes/danabim9/quonia Vt
Plato fabulat in uarias d generari bestias non itepestiue
illos demonstrari uidem9. De uentre & umbilico. Cap. ii.

Nptes tris corp9 humanum/ quod dissecandum est
diducit/ in superiorem mediam & inferiorem prior sen-
sifica caput continens/ media spiritalis/ ima na-
turalis in qua uenter subiacet/ appellat. In prima
sensuum nobilitas/ locum possidet. In secunda uitae fons & ratio se-
dem habet. Postrema naturae officina est/ a qua haec in parte in-
itum sumendum est/ quonia intestina oculis corrumpunt/ Ordine
dum igitur est a malarum omnium partium pessima/ hoc est a uentre/
cuius gratia mortalium maior pars perpetuo inscruit/ Nec
utilitatem eius extimant foedo retributorum opere/ cum
pleriq; maris ac terrae infinita pene pericula subeant/ addo
quod omnibus ut molestissimus creditor instat. nec diem

b ii

Heracliti
dictum

Sensifica
Spiritalis
Naturalis

sine appellatione prætermittit/omniū mēbrorum teter-
 rimum uas. Illud ē perfecto quo uitam cū brutis cōem
 habent pleriq; infimum p̄pterea in corpore & abditum
 locum tenet obres immūdas/ueluti mēbris principa-
 libus parcente natura/ob id sedes hæc a ratione animo.
 q; lōgi⁹ relegata ē/sæptoq; diducta fuit; ne rōnalē animi
 partem importuna uicinitas pturbaret/In hac ceu popi-
 næ locus; fordiū/ac excrementorum sedes/ut in edificiis
 architecti auertūt/ab oculis/naribusq; dominorū/ quæ
 necessario tetri; fœdiciq; aliquid habitura sint. Hæc supe-
 rioribus mēbris ancillant/ ex quibus alia/i succū cibum
 cōcoquūt/quædam i uarios humores digerunt/ quædā
 ex undantiā ppellūt/sed de uentre exteriori prius agen-
 dum est. Sic ab ima parte mali punici intra ilia inguina
 q; collocat/ cuius pars sumē est/osse caret uēter/ quia ci-
 bo/ut dictum est/infrescit/residetq; i fame/ quod & fœ-
 minis uterum gerētib; cōtingit/in medio uentre umbi-
 licus situs est/geminas arterias ac totidem uenas cōple-
 ctitur ueluti extremo putamine circundante; nā & utrū-
 q; uenarum par membranulis suis circundat. Ex quat-
 tuor uenæ ex utriculi acetabulis hoc est cotylidonib; p̄
 secūdas cōceptuū alimētum præbent quæ uteri uenis at-
 q; arteriis respondent adherentib; inter se uenarū orifi-
 ciis d̄ qb; mox dicturi sum⁹/iecoris. n. portas uenis dua-
 b; quæ in unā coeunt/p̄tigit/ac gēinis arteriis ad ahortā
 ubi findit e regione uelicæ/& duæ de una efficiuntur/in
 p̄uectiori ætate umbilicus iam diu emeritus/pluribusq;
 induratus annis ex anguis apparet/& exilior ueluti ner-
 uus uideri p̄t. Ita ut tam uenæ quā arteriæ nullo modo
 cerni possint/uerū resectores in secando caueāt/ ne icau

Venter exterior

Umbilic⁹

Utriculi cotyle-
dones

Iecoris portæ

Malum punicū in uentre
exteriore nota.

te præcidant/quod & in cæteris obseruari præcipimus.

De sumine siue abdomine. Cap. iiii.

Pars quæ infra umbilicum sitū habet/sumen
 dicitur: ab antiquis abdomen: uenas p̄tenuel
 habet/subtercuti disp̄sas/quib; in utero con-
 ceptus aquas emittit: quod in abortu euide-
 tius cōprehendim⁹. Exinde pecten uel pubes sub est: q;
 infimā p̄tem occupat ad naturalia spectans/uet̄er deniq;
 his cōstat (ut iā secūdi initiū faciam⁹) cute/pinguitudi-
 ne/membrana carnosā/musculis/neruis/ac interiori de-
 mū membrana/quæ omēto iungit/pitoneō a græcis di-
 cta/ea omnia intrinsecus exta itegunt/ab ilib; ac pubes/
 sursum uersus ad præcordia puenit. uniuersam itaq; cu-
 tem in tacto umbilico p̄ trāuersas lineas a sumo stoma-
 cho ad pubē/a leuis ad dextra ilia hoc mō incidit/
 Subcute pigue ē/ab hoc carnosā mēbrana/dēide neruis
 & musculi/& mēbranæ interioris abdominis firmissimū
 de quo dixim⁹/inuolucrū oīa inter iuoluēs intestina.

De musculis uentris. Cap. iiii.

Musculi in uentre. viii. inueniunt Galleno te-
 ste/hor; duo ab imo pector̄ carnosiores pe-
 ctini iungunt/ in quib; longissima staminea
 ceu filamenta fissili quadā nā sursum deorsū
 ue tendentia cernuntur/iub; iis duo sunt/q; iuxta priores
 utriq; a costis tenuiorib; mollioribusq; quas græci rho-
 as uocant/oriunt/& in neruos delinūt/trāuersimq; pu-
 bi anectunt/alii totidē ex aduerso a pectine sursum uer-
 sus tendūt ad eadē præcordia ad chi. x. l̄ræ figurā/salii de-
 mū duo sunt subter priores rectiori āgulo p̄ trāuersum
 ad utrāq; lumbos p̄tē pueniūt/ ubi ad alligantur.

Sumē
Abdome

Pecten
Pubes

Peritonæo
Omentū

Rhoæ .i. costæ
tenuiores &
molliores

De q; musculis & neruis simul auctore mō dno
 anstetur panniculus quē ipse uocat mirat
 q̄ uidegit omnia in hestib; . quāquā alius
 in uelatione significatione firmatur p̄ dte
 aggregato ex .5. p̄tib; uentris. .i. recte &
 p̄ dte uentris. panniculus carnosus & musculus & rhoæ dte
 p̄ dte dte. ubi .i. h; aggregatum uocatur mirat

Quidam tñ musculorū neruos quib⁹ annectunt: supra musculof maiores coire existimant/ Alii uero sub musculis maiorib⁹ cōiūgi putāt/ quia ex diuersis locis i unū cōueniunt/ Hac a nā cōstituta sunt/ ut interanea itus robusti⁹ cōtineant/ cibiq; facili⁹ regeſto calore cōquoquātur: Astringūt. n. dilatant/ reuocāt/ accipiūt/ reūent/ expellūt/ laxantq; cū op⁹ ē: p neruorū ſitu nāq; ſæpti tranſuerſi auxiliō ſuperne cōprimētis/ primū attrahūt/ poſtremi cōprimūt/ mediū uero cōtinent: qbus uis tñ uulneratīſ aluus difficulter cōprimūt/ Superiores rursuſ: q ap̄liores ſūt/ cibū cōtinet ne retro fluat/ imi uero/ ne priuſquā opus ſit p aluū tranſmittat/ uerū ſi qd ſucci adhuc ſuper eſſet/ abſumi poſſit: cōſtituti ſunt. Hi obiter muſculi ab hac cōtēplatione nō abiiciēdi ſūt/ ſuētrē indecorū reddit hydropeſis/ cui⁹ ſpēs aſcites dicitur. ex q̄ extrahēda rō aquæ in aliis libris dicitur/ locū. n. ad ilia uerſuſ dligim⁹ ubi pitonei ſola fere nuditas ē/ ſuminiſ. n. craſſitudo omnino uitanda ē/ cutiſq; dīgito dīmouēda/ imiſſoq; cultello uſq; ad omētū/ qd primū ſub pitōeo occurrerit/ penetrādum ē/ qd paracēteſin uocat Pauluſ ægyneta. nec id nīmū audacter: ne temere inteſtina uulnerētur/ tantūq; humoris colligēdū ē/ ne uīres intermoriant: uitalē. n. ſpīritū iſ humor cōtinet/ demū remiſſa cute: uuln⁹ p ſe obſtruit: atq; ita ſenſim ſinguliſ dieb⁹ demit aq̄ i q̄re uīres idoneo cibo tuēt medici. De pitoneo & omēto. Cap. v.

Iſ emoriſ p̄ter umbilicū/ abdominiſ mēbrana iterior appet: ſirmiſſima eſt ne grauiori ſaſce/ aut retēto ſpū/ qd ſepi⁹ cōtīgiū: rumpat: ſupra. n. inguina id euenit/ ubi tenuior eſt/ q̄ ſi rūpit inguinis ſiue buboniſ tumorē imitat bubono.

Aſcites hydrops

Omentū quod primū ſub peritoneo occurrit.

Pauluſ

Paracenteſis

Bubonocele

Omentū
Peritoneo

Diuerſa

A nā quāuis alia membranae ſint dicitur omenta ut inſum: capite. xi. tamē ſpecialiter cum dicitur omentiſ intelligit ſer mēbrana in terior que quā de ſtragula

coelle dicta: quo decepti pleriq; chirurgi imiſſo ſcalpello/ cū pus ſubeē putarent/ inteſtina uulnerarūt/ uñ odor ſceditas ſtatū ſubſecuta ē/ pauciſq; dieb⁹/ ægri mortui ſunt: ſceminis. n. id malū ſæpi⁹ accidit/ ea mēbrana ad excremēta/ flatuſq; cū enitimur ppellēda neceſſaria ē: Laxatur in ſceminis mirū i modū uter⁹ gerētibus dorſo ad alligat/ Huic uenæ qdā cōmittūt: q̄ ad māmā a ptu ſtatū ad lactiſ gnationē ſāguinē ex utero dferūt: hiſ cucurbitulas admouemus cū lactiſ copiā inhibē uolum⁹/ ſub māmā uero cū mēſiū abūdantiā timem⁹/ Hac uero mēbrana emota omētū ſubēſt: ita. n. ſpeciali⁹ dicit: uniuerſa pene inteſtina & ſtomachi inferiorē p̄te cōtegēs a medio. n. uētre orit: ac inde depēdet: unde cibi cōcoctionē ueluti ſtragulū iuuat/ ſuēti ſunt q̄ ſine omēto uixere diſgeſtiōi tñ ineptiores galieno teſte. ex tenuiſſimīſ ab utra q; pte mēbranuliſ medio inato adipe/ non ſine arteriſ/ ac ueniſ exilibuſ: ex iteriori pte leue: & ſupiore molliuſ/ ſeſu aliōq; ex toto caret: carnoſæ dorſi mēbranæ ſecūdū diaphragma ſe ſe applicat.

A De inteſtiniſ & primū de aluo. Cap. vi. Bictō itaq; omento inteſtina inſinuatīſ quībuldā giris longiſſima appet: q̄ nō nulliſ ani malib⁹ a uētre p̄n⁹ recto ueluti iteſtino/ ac breuiſſimo/ emittūt p aluū excremēta/ ſicut lupi cēruariū ac mergi: p̄pea iſatiabilia hñtur. ſepiſſimeq; aluū diiciūt/ qd hūaniſ actionib⁹ maxio foret ipe dimēto/ iteſtina q; ſameſ ſemp a deſſet/ iteſtina excremēta/ hoc ē mām ſup uacuam recipiūt/ quorū actionē: ut temp⁹ diuerſum hñt ſic etiam diuerſa loca poſſident/ ut Ariſtōteli placet. iſ

ex plinio hoc libro unde cimo capite

de partibus animalium libro 3 capite penultimo

Peritoneo
Omentū. græce
πρωτοσπλον

Galenus

Lupi cęruarij
Mergi

Ariſtotelis

Intestinorum materiae

Crenae intestinorum

Aluus

Longano

Rectum intestini

Tenafinos

Procidetia sedis

Sphigter

Amos extrema

alui pores

Mesenteriacae

venae

Colo

Catocoelia

Aluus secum

du aliquos

Nephretici morbi

Collici morbi

et quod succi: quod a stomacho super est: penitus proficiunt: nam & crenas habent: quibus succum cogunt: & imutant: stamineo uero diuerso: modo astringunt: modo laxant cum opus est: intestina uero attrahendi manifesta non possident: quoniam stamina plon- gū obducta non habent. Sed ab inferiori intestino hoc est aluo ordiendum est: haec pars ita spaliter appellatur: suilla similis/qua excrementa edunt/ab aliis logano/ab aliquibus rectum intesti- num dicitur spiritus non circūplicatur. Crassioris intestini pars in te- nalismo perdit/ uero sedis perditur reuerentiores appellarunt antiq[ua] extrēa alui pars anus dicitur uel sedes/ Galenus sphig- tera uocat/ sursum uertus ad ilia extendit/ aliu[us] reflectit quod ad rene sinistrum: mox ad stomachum/ deinde ad iecur pertinet minus quam reliqua intestina carnosum/ ad hanc partem uenae quodam ex mesenteriacis pueniunt: quae extremam succi portionem exugunt/ iisdem ite[m] si quod infundit per clisterem alimentum recipiunt aegri: non nouo ut quodam putant inuento.

De colo & caco intestino. Cap. vii.

Vpra aliu[m] collocat colon crassioris intesti- ni pars. puium est/ ac late fufum/ caelulis pluri- mis insinuatum/ in quibus excrementa diu[er]simo- rant: indeque quodam recipiunt effigie: catocae- lia graeci uocant/ ab aliquibus aluum et uocari- scio: rene sinistro inuolutum annectit: uero nephreticis col- licisque in orbis dolores consimiles sentiunt/ abstinentia/ tamen inter ceteras notas discernuntur: Illos eleuat hos aggra- uat cibus. deinde id intestinum lienem attingit/ sursum uer- sus ad dexteram stomachum scandit/ huius ob id intestini noxius humor os stomachi afficit/ & percordia. uero lipo- thymia saepe concidunt aegri in sela aliu[m] deicietes/ nec sine ratione id intestinum iter inferiora annumerat. Et si lo-

Processus alexandri ab seculo uentri- culum uersus

Aluus
Colo
Caecu
Tenuis
Jeium
Mesenterio

in puto & p[ro]mouere
h[ab]et uerba ad sequens
n. rapit p[er] timet

cum superiorem obtinere uideat. Iecori ite[m] iure proximum est/ ut inde meatu ipso ex folliculo fellis bile excipiat: quo retributa eius mordacitate ad exitum precipitant: ob id ea pars cui porus felleus committit lutea est/ ac gustatu ama- ra. Huic coniungitur quod caecum cognominat/ a dextra. n. parte sub rene collocat iuxta coxam/ caecum iocum dicitur/ quoniam duo opposita orificia non habet: ut cetera/ nam eodem quo excipit/ etiam remittit orificio: eiusdem cum superiori naturae ha- betur/ iisdemque morbis uexatur.

De tribus gracilioribus intestinis. Cap. viii.

Raciliora deinceps intestina uentriculo ane- xa sunt/ quae in homine lactes appellant/ Horum primum quod tenuis uocat in sinistram tortuosos ue- hementer implicitum est/ & orbes/ & intestino: quod medium latini/ graeci mesenterion uocant/ singuli cone- ctunt/ in dexteram partem conuersi/ & e regione dextero- ris coxae finiti/ superiores tamen partes magis complent/ & quia circa ilia positum habent/ ilibus nomen dedere/ a quibus ileon/ & iliacus dolor. At paulo supra sursum uersus stomachum ad sinistram partem spinam/ intestinum est/ quod ieiunum noiant. nam ita ut reliquum implicitum: ieiunataque ei nomen dedit/ quoniam nunquam quod accipit continet. sed primum per inferna transmittit/ semper. n. uacuum reperit: hiraque ac hilla appellatur a quibusdam. Quae igitur ex eo ita subito cibum labat est/ quia mordaci felle citaciter reddit/ Huic demum ea pua iunctura alligata est a media fere uetri- culi parte parum in dexteram partem conuersa/ Pyloron graeci uo- cant. Quae in portam modo/ inferiores partes/ quae excreturi sumus emittit/ ceteris intestinis arctius: Ad hanc portam fellis me- tus pertinet unum/ eadem de causa. xii. digitorum mensuram continet/ iter secundum meatum ille cauedus est itegerque ostendendus.

cum fit anatomia

ab ima cornelius celsus unde h[ab]et sumpta sunt dicit non a media

Fel ergo peruenit ad pyloro. i. dodecatylo. & ad
ieiunum & ad colo ut mordacitate sua cibum ad
exitum uertat

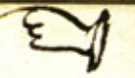
Cur iecori pro- ximum est colo

Caecum intesti- ni unde sic de- nota hoc

Lactes
Tenuis intesti-
Mediu[m] intesti-
Mesenterio

Ilia
Ileo
Iliacus dolor
Jeium intesti-
unde
Hira
Hilla

Pyloro, parua
iunctura a me-
dia fere uetri-
culi parte pa-
rum in dexte-
riorem partem
conuersa com-
mittitur iei-
uno intestino &
est intestini
ceteris arctius
sed erant pyl-
oro cum dodeca-
tylo comminen-

Mesenterium
Medium
Medianum

Galen

Lactes
Adenes

Error eorum q
la
ctes p mesente
rio disperunt

Mesenteriacq ue
ne

Animalibus intesti
na & uenter pro
terra sunt. ex
Aristotele hoc
de partib' omni
malium

De Mesenterio & uenis eius. Cap. ix.

Mesenterion / qd' mediū uel medianū latinī dī
cut / neruolū ē mēbranulis / glādulis plurib' 9
referū: q's adenes Galen' uocat / circiter cri
spū ē: cui lactes i sin' / ut mox dcm ē / tortuo
sos adherēt ipliciti. uicitalq; mēbri errorē dedit nōnullis
q lactes p mesēterio lapedixerūt / In eo uēar: fibræ a nā
stituta: sūt / q ab itestis ad uenā maiorē & ahortā pinēt
sīn eo mēbro succ' alioq ab itestis icōmode attraheret /
hnt. n. cui adhereāt. Arist' mittit quoq; arteria ad mesēte
riū renelq; quēadmodū et maior: uel lōge niores p āgu
stos. n. & fibris pxios / qppe quos extēuatos in fibras: ca
ual in cessat aduertim' / uenæ q ceu radices i mām itesti
norū desinūt / nec trāsiūt / has mesēteriacas uocitāt me
dici: opilatōis sape originē / s'apto trāsuerso alligāt et dor
so: uel ex uena maiorē & ahorta pendet ut Aristoteli pla
cet. uñ sanguinē & spūm deferi certū ē. uēx ipæ solidæ:
duræq; sūt a uēre & ab itestinis alimētū capiūt. uelut ar
borū radices: q humorē a terra attrahunt / aluntq; stipē /
aialib' 9. n. itestina & uēter p terra sunt / Qui hær: uenarū
orificia iter itestia ampliora putāt in uiuēte: q in cadaue
re delitecāt: lōge decipiunt. arbitrant. n. ciborū frusta p
ealdē fibras tenuissimas attrahi posse / putātq; uirginem
ætate nostra uenētis dum hær conderemus: q crinalē
acū qtuor digitorū lōgitudie / quē iter dentes dormitura
cōtinebat: icauteq; p somnū deglutit / p urinā post mē
ses. x. deisise maximis cruciatib' 9: qm i uesica collectis ui
scosis hūorib' lapidē circa sese iuolutū rotūdauit galliua
cei oui magnitudie / & a uēis pri' mesentericis acū hau
stā eē cōtēdūt: nec q's uias iuenerit nā ignorāt: eæ fibræ
i ipis itestinis i neruos desinūt tēuissimos ac i eorū mate

riā obliterāt: hic nūerosiores sūt ac crassiores: iis q a sto
macho ad iecur ferūt: iō pl' alimēti cōferūt / at illæ ciū 9
dfectis subueniūt. uerū si oēs uel ex maiori pte lāguescūt
uel obstruūt / cōcitatō fluxu ad miserā maciē deformāt
hoiem / his pactis itestina emouebis: folleq; stomachū i
pylorō i fecto iflabis / sū uiuētis stōachi similē positurā
euidēt' representabis.

De stomacho. Cap. x.

Vla q ab oris faucib' ad stōachū tendit gula
appellat. ex neruo & carne cōstat: hac cib' 9
potusq; i uētriculū sui receptaculū deriuāt.
Nā & cibi porta uocat. medio. n. uētriculo
nō anctit: sed i latere: ne capitis inclināone: cibus ipse
facile redūdet: Sicut & alter' eiusdē uētriculi hostiū / qd'
pyloron paulo an' noiauiū 9. i fudo medio nō cōmittit:
Sed paulo alti' 9. ne deuorata in aluū in cocta ciū 9 q op' 9
sit: delabāt / hac de cā i crapula s'apto trāsuersū plurimū
supprimūt / nec tñ q'q' esculētū euomit / Ha gemiæ por
tæ loco et magnitudie differūt: nā supior āplior ē: inferior
āgustior: hac rōne / qa magis cōtrita a cōcoctiōe trāsmi
tēt dēt / uētricul' itestind' pncipiū canio similis ē / qppe
q n' multo amplior ē / q itestinū / sed qsi itestio similis am
pliori ex Aristotele / s' s'apto trāsuerso circa p'cordia sua
āgustiori pte os. n. stōachi d' ubi. xiii. sp'æ uertebra iue
nit: collocat' ē. concoqt. n. & imutat / p' familias uocita
t' q' totū aial sol' gubnat. nā si agrescat uita in ācipiti ē:
iter lienē & iecoris fibras abutroq; latere cōphēdit / su
pra ifraq; inter diaphragma & itestina mediū positum
hēt hunc in anteriori parte omētum: a posteriori uenæ
grandes fouēt / A supiori pte in sinistra uergit / ab inferio
ri in dextrā inclināt / ita orificioꝝ uorū rō expolcere uide
tur. ob id atram bilē in supiore sui partem decurrentem

De Aristot. p' de natu
ra animaliu

Cornelii celsi libro. 4. stomachi
1. gulam principiu intestinoꝝ
esse dicit q' fuit alexandri dicit
pit q' corrept stomachu
hūc struulo apud celsu

Gula

Ventriculus

Gula nō anctit
medio uētricu
lo sed in latere
& cur

Pylosos non
cōmittit' i fudo
medio sed
paulo altius &
cur.

Os stomachi
ubi

Stomachi situs
& partē fami
hds dicit

Atca bilis a liene in supiorem uentricu ptem decurrit
Flaua bilis a folliculo fellis poro defectur ad ima ptem

Ventriculu in medio tumere

Tergora duo uentriculi

mes

Cathetica uis. 2. retentatrix

Apocritica uis. 2. secretoria

Alloetica uis. 2. immutatoria

fibræ a similitudine mesentericæ ductæ a crebris uentriculi humorē ad re-
cre trahunt

certo meatu a liene assumit. in imā uero / a folliculo fellis
flauā bilē poro delatā accipit. uentriculus i medio tumet /
ac pendet; q membranīs tenuib⁹ laxto cōnectit / lienī / ie-
cori / cordi / cerebroq; uenis arteriis neruis / uñ ex ictu ca-
pitis saepe stomachi iubuerio euenit. duob⁹ tergorib⁹ cō-
stat: quorum alterū intrinsecus neruolum est / ac crassū /
alterū extrinsec⁹ carnosum ac tenue. Illud stamineū ha-
bet fillamētū / ines grāci uocāt / alterū itus in lōgitudinē
tendit / i appetēdo deorsum trahit / alterū extra p trāsu-
sum fila ducit uī retētratrix: quæ catēctica dicitur pluri-
mum necessaria. At exterior uētris tunica carnosā stami-
neā uenā in latitudinē p̄tedit / qua materia ciborū subigi-
tur: & a digestionē supflua / dū se se astringit: secerne-
cit. huic potentia / apocritica nomē est. superior rursus tu-
nica tactus sensum habet: unde cibi appetētia puenit. ex-
terior uero cibū potionēq; mutat: ac confundit: ea uis a
grāci alloeotica uocāt: cui rliquæ obsequuntur uirtutes.
Stomachus intus dēriculat⁹ est callo i modū rubi ad cō-
ficiēdos cibos decrescētibus crenis uersus orificia / nouis-
sima asperitas ut scobia fabri ab iis fibræ: q ob similitudi-
nē mesentericæ dicūt: oriunt. q iter uenā & neruū natu-
rā hñt / a qbus (ut paulo ante dictū ē) humor attrahit.
inde per maiores uenas ad iecur transmittit. sed dū con-
coqt stomach⁹ nec sui ignarus est / quoniā i fame ac siti
p̄tinus humorē attrahit / ac primus recreatur.

De adipe & pancreo. Cap. xi
Ed a nquā ad lienē trāseam⁹ pauca d adipe di-
cēda sūt: hīc sub leni mēbrana abdominis si-
tū habet / in obeso corpe ampliōrē. ab illis iei-
pit deorsū uersus ad renes redēs / ab iteriori pte mēbrana

... hæc ex phinij undecimo

2
includitur / quæ omēto iungit. Is non cogitur: nec sicci-
tate ulla frangitur: ut seuum / quoniam ei⁹ natura minus
terrēa est. utrunq; sine sensu / nam neruo arteria ac uena
caret / ideo & plerisq; detractos adipes leuatūq; corpus
imobili onere traditū est / & inde uixisse Pancreo quoq;
inter carnes / & adenes naturā habet / lienī: Stomacho &
iecori / annectitur. a carne nomē habet / ad quod cōis cū
omēto uena p̄inet. quæ ex uena maiori oritur.

De liene.

Cap. xii.

LN sinistra parte aduersus iecur lien parum
inferior / suillo similis / habetur purgamentū
sanguinis receptaculum; eum humorē atrā
bilē nostri / grāci melancholiam dicūt / Flic
non ut iecur p̄cordis / sed sinisteriori uentriculi parti &
omēto cōmittitur. Gibbus ipsius dorso membranulis
alligat: sed ut facilius appareat. costæ inferiores quæ te-
nuiores cernunt. Sub iis. n. condit⁹ apperiēde sunt seius
qdem materia / mollis est rara / ac fistulosa / longitudinis
crassitudinisq; modicæ: sed lienō is ita plerūq; itumescit
ob humoris confluuiū / ut zona ueluti cingere hominē
uideat / cū sordibus / ut inqt Plato / iecur abūdat / lienis ra-
ritas id purgat: & eas cōbibit. qm cōcauū est & exāgue
uñ purgamentis ipletū excrescit / cursoribus / ut tradit /
peculiare impedimentū. propterea quandoq; nonnullis
laborantibus splē inurit. Adimi posse hoī sine uitæ peri-
culo. uerisimile non est. Huic mēbro pro magnitudine
ioci intempantia attributa est / iecori / stomacho: omēto /
& intestinis cōmittit. ad lienē sicut neq; ad iecur nulla
ab ahorta p̄inet uenā excitari turbam / contra Aristote-
lē i plerisq; locis / uideo rixasq; moueri / sicut & de uulua

1. 2. 2. 2. 2.

Adeps caret sen-
su q̄a neruo. or-
teria ac uena
caret.

Pancreo

Lien purgamentū
sanguinis rece-
ptaculum. qui hu-
mor est atra bi-
lis

Zona lienosorū

Plato

Lien ioci funda-
mentum

Ab ahorta null-
puenit uena
ad iecur & lienē

Sanguis spiritalis

dicturi sumus. quoniam sine spiritali sanguine haec membra posse consistere possibile non diiudicatur/ ea, n. membra sanguine aluntur a uena maiori quae sine spiritu non est/ sicut & uulua sine sanguine/ uena gradior directo ducta a porta concaui iecoris ad lienem ducitur/ quae si diligenter retegitur: appetit ex medio eiusdem uenae cursu riuulus quidam est: qui sanguinem diluitorum deorsum uersus mesenterium/ ut aliat ducitur. Rursus eadem uena gradiuscula iuxta lienem bifariam diuiditur. altera ramus pro alimento ad imum stomachum fertur alter ad splenis cauum producit/ ubi intus in duos ramos spargitur. sursum deorsumque traescentes/ horum inferior sanguine omertum rigat superior uero ex cauo lienis rursus in duas diuiditur uias/ quarum altera ad sinistram superioremque stomachi partem/ altera sursum tendit ad uentris orificium/ atraque bilem iudicatur/ qua omnis stomachi constringitur/ uel exuritur exoritur. Reliquum in ipso splene absumitur/ praeter eam portionem quam uena grandis ad membra consimilia transmittit.

Os stomachi

Spiritus unde oritur

De iecore. Cap. xiiii.

Iecur nobilissimum membrum esse putauit Plato in quo diuinationis gratiam collocauit/ quo priuato/ nec euidens quicquam sit uaticinii signum/ posteriores uero phisici sanguinis originem huic membro attribuerunt/ quod si ualidum est aucto sanguine augeri membra uidentur/ in ualido decrescere non dubium est/ si extenuata in nobis membra sunt eo conualescente facile implentur/ iecur iter extra proportionem maximam est sub precordiis a dextra parte suscipit sanguinem & spiritum naturalem refertur/ in tres cauum extrinsecus gibbosum/ e regione lienis/ uentriculo leuiter prominens insidet/ quem fouet/ in uiuente magis pedet/ in eo multiplex uis est/ nam attrahit retinet/ concoquit/ digerit/ & expellit, succum, n. oem in

Extra

Iecoris multiplex uis

... uidetur hic appetit pyloros os stomachi quae praeterit ad uentris orificium

nonnulli n. putat chylum in saniam uerti in reuocare & postea in corde in sanguinem ut in fine huius caputis

saniam: in bile/ ac atram bilem digerit/ ex potentia ex temperato cordis calore nutritiua uirtuti deseruiunt cogitata/ Ita ut & qui nutrit & auget uirtute eadem esse non dubitat Auerois. In quas iecur diuidit fibras/ itus sensu carens fistulosus/ spogiosus/ foraminulosusque/ est/ minimisque uelut per totum membrum nodo suo coitu dispersis. ubi succus in sanguinem/ secunda concoctione commutat uel in saniam/ ide in diuersas partes digerit/ calidum non est achumidum/ membrana tenuissima cunctum/ septo transuerso adalligat/ spinam item ac stomacho iungit. Vena illa gradum plusquam cetera membra cordi rident/ huc ahorta non peruenit/ quoniam prius iecoris ingressu euidentior est/ & per omnes distribueda partes est/ licet in pulmone appetit a corde. n. uitalis uis per uenam maiorem in iecur infunditur (ut dictum est) eadem. n. uia recipit: ac subministrat humorem ex inferiore parte caui fel depedit/ in eadem parte caua ex diuersis locis quidam uenae concursus est/ quae porta iecoris dicitur/ ductuum uiarumque uelut copitum efficit/ quibus succus quo alimur permeat/ statimque in quos riuos diffunditur/ & in praetenuas uenas/ quae deinde per totum iecoris dispersa substantiam in exilem subtilitatem admodum radicanter/ demumque in iecur ipsum oblitterantur: his tenuissimis fibris saniosus succus decoquitur/ ac in sanguinem/ ut multi uolunt/ iecoris ministerio calore uertitur/ qui demum in corde peruenit/ absoluatur.

Auerois

Fibrae iecoris graue

Grandis uena Ahorta uena

Succus uel chylus uertitur a reuocem in sanguinem uel in saniam

A corde uitalis uis per uenam maiorem in iecur infunditur

Porta iecoris

De uenis Iocineris. Cap. xiiii.

Venae octonae ad portas Iecoris deriuant/ ex quibus binae paruae sunt/ quarum altera ad pyloron/ & ad mesenterium pertinet/ altera inferiori uentriculo iuxta pylorom coniungitur/ Reliquae senae sunt/ ex quibus una ad dexteriore

Stomachi pte iter. tedit / Secunda ad liene grandior pin-
git / Tertia intestino recto iugit: in sinisterioro. n. ptem
decurrit / Quarta ad dextrā uentriculi ptem ubi in tenuel
fibras diuidit. Quinta duplici ppagine altera omēto ap-
plicat. spargiturq; e regione illi / q aliene oriri cerni-
tur. Altera ppago crassiori intestino adiungit. qua succi
relique attrahunt. Postrema ad ieiunū itestinū: ac tenue
& ad id quod cæcum appellauimus / pūnet. ad quā eu-
denti plerq; uenæ ad succū exhauriēdū cōtendunt.

De Flauæ bilis folliculo. Cap. xv.

Fel nō hēnt oīa aīalia: equo / mullo / ceruo nō
est / & ex eodem genere sunt q pti hēant: &
pti nō hēant / ut mures: oues / ac hoies / & q
fellis naturā: inqt Plato / sensus alicuius grā
esse opinant: nō recte sentiūt / uolūt iō fel adesse / ut pte
animæ sitā in iecore mordacitate sua excitet / laxando ex
hialret / Folliculus flauæ bilis ex inferiore iecoris pte ca-
ua depēdet: choledochus a græcis dicitur. in eo humor
flauus est / pallidus interdū uisus a Galieno uel cyanai
qñq; coloris uel isatis herbæ uario corporis affectu / i ca-
dauere colorē oīno mutat / in uiuēte flauus est / ex iecor
orit / ut puriorē p̄stet sanguine / Tuic bini uentus sunt
alter in mediū iecoris deriuat: quo bilis attrahit uel effū-
ditur interdū. alter euidentior ad pylorron deferē: i quo
meatu calculus olim repertus est / ex eodem rursus oriri
tradit / qui in imū stomachum tendit: quod alii negant.
Sed hoc non p̄petuū est / oīum maximus / ad itestina p-
ducitur / quas lactes appellauimus / Quibus fel non est
ualetudo firmior existimat / ac uita diuturnior / bilis alio
qui uia p̄clusa morbus regius / q ictericus dicitur ab aliis

arquatus

Plato

Choledochus

Galenus

Fellis meatu bim

Ictericus

Regius

Arqtus

Morbus

arquatus puēit. nā toto corpe felle suffuso naturalis color
aufert: qd̄ primū oculis dephēdim: Ita qd̄ in iis albū eē
dēt luteū sit: fibres quoq; supueniūt: Intestina hactenus
magna ex pte indicata sūt / id circo oīa p̄ter iocineris gib-
bū qd̄ uenæ grādī annexū est relicto uētre abiciēda sūt.

De renibus.

Cap. xvi.

Is pactis binæ uenæ grādes scdm spinā a sū-
mo deorsū deferūt: de qb̄ postremo libro
agēdū ē / ūea grādīs i renū opposito gēinos
ramos emittit i. A. lra figurā / quorū alter ad
renē dextre alter ad sinistre tedit: in æqli tñ lōgitudie / ūeo-
dē mō & altera uēa grādīs facit ahorta dcā spinæ ānexa:
qm̄ dexter ex renib̄ m̄jn̄ piguit altior leuo ē: qd̄ pari fō-
ne i supciliis cōtigit / ūami uenæ maioris i sin̄ renū nō de-
riuat / sed capinib̄ poti⁹ adherescūt: & cauū non subeūt /
uerū i corp⁹ eorū absumūt / sicut et ahorta sex qb̄ gēitale
semē magna ex pte gnat. Oblōgi sūt bubulis reib̄ simi-
les / ueluu e multis reib̄ cōpositū / apte iteriori resimi / ab
exteriori uersus itestina rotūdiores / caro iis dura / ac fir-
ma ē / sēu carēs utriq; adeps emedio exit / Renes i lōgitu-
dinē seccādī sūt & specillo imisso collaturæ rō cōsideran-
da ē / in medio pellicula ē p̄tenuis / q̄ humor dūtaxat / sine
sanguie distillat p̄meat⁹ siue uēas albidas: ureteras dictas /
q̄ cauæ sūt / neruosæ: iuxta spinā ipsā p̄ uēas se porrigūt
ad ilia āgusto itinē / mox i coxā utrāq; cōdunt: ac delite-
scūt: deide denuo porrectæ iclunes appent / uerū & ipaz
postrea / uel i sexu uirili ad uesicā: genitaleq; cōiiciunt /
sic i fœmineo ad uuluā p̄tinē / ea uenæ q̄ de medio renū
exeūt nihil cōe cū uena maiore sortiunt / Renes mēbra-
nulis itegūt: qb̄ sentiūt / calculo laborāt / qa multi renes

ut

c

Sex caduere
quod dissectat

Vena grandis

Ahorta

Ureteres uenæ

Galenus

laborat uidet / duplces constituti sut / ut æqle corpis libra
mētū Galēo auctōr aialib⁹ pstarēt / ex supabūdātī calor /
icōinētīa; & urīæ stillicidīa sequūt. In meatibusq; arēæ
mā ac calculi gñantur. De uenis seminariis. Cap. xvii.

Seminaria uena gemina ad capita testiu a re
nib⁹ deueniūt / pori dicti sāguiolēti / totidēq;
arteriæ de uēa aborta exangues pcedunt. nā
i coitu spūs semē añcedit quo pcul p saltus p
pellit / a capite aut ipsorū testiu meat⁹ excipit spissior illo
superior; atq; neruolior. qui pgressus p testē flectit sese;
ide & caput eiusdē repetit / un̄ rursus in idē coeunt / & in
pte priore subeūt gēitale / partata dicta / cōi excipiunt ca
nalicula; & cōtinua mēbrana obuellant; cū iis q̄ residēt
testib⁹; ut un⁹ eē meat⁹ uideant; nisi mēbranā sensim dī
duxeris / hūorē. n sāguineū cōtiet meat⁹ q̄ residet; sed mī
n⁹ q̄ illi supiores / at uero q̄ ruertūt / et ceruicē subeūt gēi
talē urīnā hñt cādīcantē / qñ ē de uesica meat⁹ pfert / et
se ad ceruicē applicat / quē ueluti putamen canaliculatū
ambit / id qd̄ penem uocamus. De semine. Cap. xviii.

Semē corpis supuacaneū alimētū ē; qd̄ p̄ci
paliū mēbroꝝ mā pura atq; absoluta ē gñā
tiōi necessaria. Nā et maior gēiturā q̄tital ex
cerebro Galieno teste diduci creditur; ob id

Galenus

salacissimo cuidam dissecto post fun⁹ capite cerebri exi
guū reptū ē. uēæ. n. q̄ ultra aures ferūt si adurūt uel secā
tur sterilitatē iduci miro / atq; secreto nāæ limite; ut mox
dicem⁹; qd̄ casus edocuit; idē ex aliis quoq; mēbris cōti
git / nā multī q̄ gallos castrāt. lūbos cādētī ferro / aut cru
ra adurūt; un̄ ex toto corpe secerni gēiturā pleriq; autu
māt; uariis argumētis. Illd̄ iprimis fidē faceŕ ur. qd̄ filiis
notā / neuū uel cicatricē pētis simīlē regnari / nisi qd̄ & ne

Pomastata

2
potes p̄gēitorū referūt & formā & notas; ex qb⁹ nihil se
cessit semis. Elide q̄ cū ethiope ocubuerat; non filiā pepit
ethiopē; sed nat⁹ ex filiā ethiops erat / uidim⁹ ēt istirpib⁹
id fieri; nā cydone mal⁹ medica pluriā ē; q̄ ad priapi simi
litudinē pōa fert. ex eis semia qdā eādē formā rferūt alia
cōfusā; ex qb⁹ semia fata eādē quoq; turpitudinē repntāt
auitā poma enata / semē hoi i priā atate ualidū ē; senectū
te; ualetudinē; salacitate ipurū ē. itrisec⁹ ex loco calido p̄si
cificit qm̄ crassū refrigeratūq; hūescit; spūs & aq̄ mixtōe;
ob id & albū spūosūq; rddit / qd̄ neq; coit; qm̄ ex spū ē.
Ex corde qdē p arterias ex iecoŕ p uēas; et ex uēis arteriis
q; cerebro descēdētib⁹ ad mīmas circa lūbos; deide uēas
ac arterias mīmas igredit / et i oceptaculis matur i sāguis
sbam ocoq; / ide ad maiores / ac āpliores uēas defert; ut
ex ābab⁹ unū uas singulis testib⁹ ostituerēt spiritib⁹ ple
nū / i quo illa gñandi uis recipit; qd̄ alii testib⁹ attribuūt.
ex q̄ gñanti simile alter pducit / nulli uero nāli calor / se
mil plifici / mām iter eorū meat⁹; sicut et i utero sēsim uelu
ti sudorē colligi al seuerat; ut uasa terrea iania obturata i
mar̄ dēssa aq̄ dulcē itra se accipiūt / uel catarticis ad stōa
chū uel itestina / uel ex pulmōe malos humores sine cer
to uenarum meatu resudante itus materia miro naturæ

A opere euocant. De testibus. Cap. xix.
Estel didymi appellatū ita i hoīe pēdēt; ut ipe
rei ueneræ magis sustinerēt; minusq; pni
fierēt; his plurima ē uoluptas / ut Alexander
aphrodisieus refert / qm̄ ab ictu pculsi magnopē dolēt /
iis exectis tota fere uirilīs forma; ac habitus corrūpit; fce
mininiq; fiunt / nā uires; audatiam; mores uocē / barbāq;
ammittunt. Hos seminariū meatus ambiunt / nec ingre
c ii

*Alexander aphro
disieus*

diunt / ut quā falso p̄dicāt. uerū (ut Aristoteli placet) mo-
tū extremēti genitalis stabiliorē faciunt: nihil gignente
sine ingētibus caulis natura / nā replicationē dūtaxat ser-
uant eo argumento / Quod taurū aliqñ excisum uaccā
p̄tinē inuisse / nundum retractis meatibus progenerasse
traditū sit.

De Scōto. Cap. xx.

DY dimis p̄priū uelamentū ac munimētum ē
scōtū / grāci oscheū dicunt / depēdet ab in-
guinibus rugosum uenulis dispsum / ima sui
pte futura cōmittit / q̄ tñ aliqb̄ non est. Id si
tumet uirio indecorū uocat̄ (de quo in libris / quos de oi-
bus morbis q̄ mēbratim sentiunt̄ exposuimus) herniā
noiant / At itus tunicæ sunt / q̄ testes uelāt / p̄ singulos ner-
uos depēdētes / quos cremēstas grāci appellāt: cum
quorū utroq; binæ uenæ: ac arteriæ descēdūt quas paulo
añ idicauimus: q̄ tunica itegunt̄ tenui neruosa: alba: sū
sanguie / supra quā altera ē ualētior mēbrana: quæ iterio-
ri uehemēter ima pte ihæret edariō grāci uocat̄ / multæ
deide mēbranulæ uenas & arteriās eosq; neruos cōpræ-
hendunt.

De pene. Cap. xxi.

Nguini deide coles ipse cute ueluti annexus
depēdet / ceteris membris magis neruosis /
arteriosis / uenosisq; uidet̄ / neruis duriori-
bus / & neruosis cōnexiōibus cum pectine
cōmittit̄ / nerui alii ab imæ spinæ medulla descendūt / cæ-
terum id mēbrum minoris sensus est. Vidimus olim chi-
rurgum quēdā impiū ex iudea gēte unū ex iis neruis
ob inflātionē extraxisse: singulis. n. dieb̄ a radice pau-
latim cōuellebat. quē tādē letaliter extirpauit. Membri
extremū glās ē tenuissima cōtecta uti / quæ uim sensificā

Scrotū

o. x. ov

Hernia

Cremasteres

Edariō

a superiorib̄ spinæ neruis hēt ueneræ uoluptatis sedes
unde uenæ seminariæ peculiariū titillatu cōcitant̄: in me-
dio quædā spongiosa inanitas ē: quā cū cupidinis spiriū
subit: tentiginē facit. excitari quoq; uel in morte ab ictu
phalāgiū auctores tradunt. Alter itē duct̄ ē incert̄: ut q̄
busdam placet̄ p̄ pubertate quā lentor ide trāsmitit̄: ad
gēiturā ueluti rudimētū seminis / Glans imo circulo am-
biente finit / a uertice ad imū frenū ducit̄ / supiore rimula /
quā uretram uocat̄: recremēti liquidū: ac seminis exitus.

Quod itegit p̄puciū dicit̄: hoc iudea gens reliquūq;
fere plurib̄ iā atatib̄ genus humanū p̄ter christiāos ex
lege circūcidit mūdiciæ: ut dictū ē cā: qd̄ postea ad sacra
referit̄. Penis cutis qua itegit̄ / non simplex ē / sed neruo-
sa naturæ: sensumq; tact̄ plurimū possidet. Ob eā cām
uenero cōactu nouus: uel saltē medicis ignot̄ priori-
bus siderū pestifero aspectu morb̄ gallic̄ ad nos ex oc-
cidēte: dū hæc æderem̄: irrep̄sit: tāta oīum mēbroꝝ fce-
ditate: cruciatibusq; nocte p̄sertim: ut leprā aliqñ insa-
nabile siue elephantioꝝ in horrore supet: nō sine uitæ per-
niciē. Hæc pestis reliquas puincias iā infestauit: quæ etiā
p̄sanatis facile repululat: magna oīm medicorū amba-
ge. Ex occidēte uenere emperici: q̄ magno quæstu urbes
circuierūt: id tātum p̄fitentes.

De Vesica & eius meatibus. Cap. xxii.

Venæ uretræ dictæ albæ ad uesicam / ut supra
mēorauim̄: ferūtur. ea pte qua duplici mē-
brana cōstat / quarū altera peruia ē: & iter tu-
nicas urinās humor p̄terfluit: donec ad i-
terioris pelliculæ foramē p̄tineat: & in uesicā cadat. hi. n.
meatus nō oppositū sunt: quoniam uesica repleta urina ad

f. uesica

d. c. m.

Tentigo uide

Uretra

Morbus
gallicus

Empirici
qd̄ sit hinc
patet

Uretræ ue-
næ

renes retrofluere cogere interdū. sed ea quo magis impletur: eo magis membrana dicta se comprimunt/ Et ita re cremētū id liquidum continent. ex quo unū tm̄ meatū/ quo excernim⁹/ imperitū h̄re arbitrant; simplicē eē uesicā ex oī pte putātes se a nervosa est/ aliter uiris atq; feminis posita/ nam i illis iuxta rectum itestiuū poti⁹ in sinistra parte inclinata/ in his supra hora genitalia constituta ē/ sup q; elapsa ab ipsa uulua sustinet/ duo itē meat⁹ ab ahorra ualidi & ppetui/ ad uesicā pcedūt nullusq; a ueua maiori huc tēdit/ q; uero de cauo renum ueniūt cū uena maiore cōtinuatā nō hnt materiā/ ut supra a nobis dictū ē/ uesicā uero ceruix carnosā est/ musculis referta/ q; humor cōtinet/ atq; laxet/ cū op⁹ ē/ Incisa sola coalescit/ reliqua ps coire nō pōt/ qd e diuerso cōtigisse refert Aristoteles. In masculis urinā uia lōgiore/ atq; cōpressiores ad imū usq; colē descēdunt/ in foemio uero sexu breuiore pleniore/ q; cōiq; demū uia ad uulua ceruicē se ondunt; q; ppter mulieres calculis min⁹ afficiunt/ In uesica pter calculos fetax ueluti quaedā capillamēta nō sine diro cruciatu inascunt/ ex mucosa æquidē mā/ Quib⁹ modis extrahi lapides cōueniat: ne cyrurg⁹ loci errō letaliter ægrois uuln⁹ iferat cultello loc⁹ apied⁹ idicādusq; mod⁹ ē: Ali/ q; qdā i uesica cōcrescūt/ q; nihilo a cōchiliis spē differēt sed iā ad muliez peculiarīa membra transeamus.

De mulierum meatib⁹ seminariis. Cap. xxiii.

DE foeminarum genitalib⁹ mēbris/ ac uenis seminariis hoc i loco dicere par ē/ uenā igitur humoris: quē plificū pleriq; medici p̄dicant/ eādē ferme i foemella/ quā supradixim⁹/ i uiris originē/ hnt. ac flexuosis orbib⁹ in testiculos deri-

In uesica que res oriuntur

Testicul mulierz

uant/ inde ad uulua hostiū tēdunt/ un̄ semen tanta uoluptate prumpit. qd uanum atq; inutile phiorum princeps Aristoteles asseuerat cui & arabs auerois subscribit/ uer⁹ tū fateor ex renib⁹ spina/ coxis/ lumbis/ uenā/ ac arteriā multā quā sparsim fūdunt in fibras p uulua tenuissimas tendunt/ ex qbus genitalis humor/ crassus/ albus/ oui albori similis intus colligitur: ut bilis quotidie i stomacho/ ad cōceptū necessarius/ qd in ouis cōtingit/ in q; qd cādidū ē/ ac luteū a foemina p̄dit semine maris tm̄ cōstitue te/ ex ea materia mēbra quā spmatica uocamus/ gnant/ at ex mensibus rubentia qualis caro est nutriēti similis fiunt/ Aristoteles d̄p̄scibus hac refert: ouo aut rupto: foetus ueluti nucleus cōstat/ q; primum nullū accipit cibū/ sed oui humore iā hausto increscūt/ post nutriunt/ aq; dulcib⁹ fluuior⁹ usq; dū satis augeāt: idē autor/ an id uerū nō dicitur/ alimētum oē eē extrinsecus: sed prius ut i plantaz seminibus inest aliqd tale primum qd lacteum uocat/ sic in aialium mā excremētum cōstitutiois alimētum ē/ incremētum uero foetui p umbilicū cōtingit/ eodē quo plantas mō p radices/ atq; ēt animalibus ipsis ubi absoluta iā sūt: ex eo qd cōtinet alimēto idē accidit/ At qd foeminis in uenē prūpit nō p saltus exit sicut uiril/ le/ quoniā iutile ē & uiciato simile: omnino differens ab eo qd itra uuluam sine libidine qnq; restagnat/ Ex utrifq; itaq; maris & foemine foet⁹ mēbra figurant: ac spiritalis uita pducit/ uer⁹ ex uirili semie principalia mēbra: ex foemio cætera ignobiliora cōstituūtur: ex puriori ueluti mā/ sic et spiritalis uigor. Maris. n. semē i medio gēitalis foemineī alboris colligit: ut gnandi p̄tātē i mām uniuersā diffūdat; ex gallēi Inia; atq; ita mēbra formāt mēstrui

Aristoteles
Auerois

Genitalis humor

Aristoteles

Ex quo semine que membra fiunt

Galenus

c. iii

Foetus ab umbilico & secundis inchoat

Hippocra

Aristot.

sanguis adhuc nō indiga: dōec exhausta materia maiori corp⁹ idigeat nutrīto/qd ex umbilico postea qrit /a cōceptu. n. ad. vii. usq; diē semis plifici fluxioel simplices ap parēt: quo tpe & umbilic⁹ choare: & scdā uident. x. diē cordis bulla tumet: spū it⁹ ebullit: et calor extrīsec⁹ exi cāte/scdā materia firmat: qm̄ & planta & cortex eodē gnant tpe: post eos diēs cetera mēbra describunt/ nec uno tpe pncipalia gnant mēbra/quoniā diuersa sūt natura/cor. n. primū pgnatur: ex inde reliq; describunt mēbra/Postremo replent pctoris imūtiōe/circiter diem xxx. masculina figurant mēbra ex hippocrate: alii tamē iter quos Aristoteles: mari. xl. diem statutū pnuocauit: fœminā trium mēsum/uel post/quoniā figura i humido post abortū non pmanet/sed statū dissoluitur/mas si in aquā frigidā diffundit: cogit consistitq; in mēbranula: qua rupta fœtus ipse apparet: magnitudinē formicæ maiusculæ: & mēbra iam idē discreta: tum cetera oīa/tum genitalia cōstant/& oculi ut in ceteris aiantibus pgrandes/Eadē de cā ceruinū uterq; olim refecauimus i quo hīnuli fœtus minimi digiti lōgitudie/ ex oī parte figuratus uel maxime ceruo grandiori rñdebat pter oculos q grā diusculi erant: uulua humoris albi lenti plena: ouī anferi ni amplitudine/mēbra q tenuissima aubiente/in medio hūore sublimis pēdebat hīnulus/ex cui⁹ umbilico capillamentaris tenuitas sanguinea ad cutē ambientē cōmitti uidebat. alimēti pximū initiū/Albugo illa quā fœminū nū semen fuisse cōtenderim/nō ab re a natura i utero cōtinet: sine sangis mēstrui nota/uterq; prias ptes suas agit: quoad maior fiat fœ: uel Testes in fœminis ab utraq; pte resumi sunt/leporinis similes/ex qbus (ut alii arbitrant)

Testes foeminarum

.membrana

meatus alii ad uulua cauū exeunt generationi apti: quæ snia refectione ipsa facile ostenditur.

De mulierum locis.

Cap. xxvii.

Ostium uulua in muliere/ac in ceteris aialib⁹ naturā/atq; os genitale uocari uidim⁹. i medio tuniula utrinq; apparet: nympha/et clitoris dī/ea itus natura ita custodit/ ut in marib⁹ glans ppucci tergo: ut hoc prio munimēto aer arceat/iterior ps ceruix uocat⁹ in cui⁹ medio fere neruosa exilitas est: uenulis displa tenuibus uirgītatis testimoniū affert: eugio uel hymē uocat⁹. prio. n. coitu scindit/Naturalia iterdū adeo opacta sunt a natura/ut cyrurgi opa indigeat pte iteriore matricē: locosq; appellam⁹: q desiderio coit⁹ saepe descēdūt: in iis q acetabula sunt dñr. qbus pumbilicū fœt⁹ auget/ uulua nulla uim imutādī semis/ sed conseruatricē tātū possidet/locorq; hostiū iternū nā glādosum ē: ad glandis uirilis similitudinē mucronatū: foras in ceruicē pminēs/suo turbine/in ceruicē triplex hostiū ē/ob eā cām grauidā/qa dolēt coitū refugiunt: mulieres uero adamāt/un et qnq; sup fœtāt/Vulua acetabula nō oīa pfecta aialia possidēt: sed cornigera: & una pte dētata/dum partum gerūt: ex utraq; pte dentatis lepus/mus; uespertilio hnt acetabula/sus uulua leuem hēt: & cōceptus uulua: nō acetabulis adhæret: semen itaq; trahit a locis uteri atq; ob eā rem multa gnari p numero locorq; & acetabulorq; saepe. n. eodē in loco uteri gemini cōsistunt/Acetabulis uulua ex scdīs robustior adhæret/ea pte q ofusa qdā fibraq; multitudo ē/umbilici orificia acetabulorq; orificiū/rñdēt/un ali dicim⁹/aspirat. n. utrinq; fibraq; orificiorq; tenacitatem facit: ut in parietibus fieri

Natura
Os genitale

Nympha
Clitoris

Ceruix

Eugio

Hymē

Matrix

Loci

Acetabula
matricis

Locos multos
in una ma
trice uel ute
ro

Menstrua

Vulua quantitas

Quot membris
committatur vul-
ua ~~notaper~~
nervos & arterias

solet scalpunt enim prius; ut cementum super iductum magis hæreat; asperitati umbilicus cum in uolucro hoc est secundis functus officio ab acetabulis abscedit; uel uti pomii pediculus iam maturi a ramo sponte cadentis. Ex iis acetabulis a partu menstrua profluunt. Similis in maribus materia est quæ in semen genitale per concoctionem uertitur menstrua (de quibus mox dicimus) Cum plurimum lunæ motu singulis mensibus profluunt/ quo profluio uirginibus uox mutat. ut in maribus prius coitu/ māmæ idē tumescunt/ hōi umbilicus dū nascitur maior est quā in cæteris animalibus; quo tempore alimentum non reddit/ iō uenæ; arteriæque circum quibus tunica est comprimunt sese/ & ob eā rē puerperii exitus oportune fit; nam in hōie deligari oportet; quia imperfectior editur; bruta uero robustiora; quæ statim profluunt; nascuntur. Locorum hostium in conceptu aperitur; & exinde clauditur/ nec amplius recluditur nisi mulier superfoetetur; uel fluxionibus laboret; uel si menses fluant; os id adeo oclusum est; ut aer subire nequeat. Loci ipsi positura hñt inter spinæ imæ partē/ quā os sacrum uocamus/ supra uesicā; extra mediā positū aliuū idē paulū ad dēteriore coxā cōuertunt/ postea super rectū intestinū progressi illis/ foeminibusque latera sua annectunt; rectā cum uesica/ continua tamque ceruicem habent/ quæ canalem uocant/ quæ ceruicis uesicæ supposita; carnosus; cartilagiōsusque admodū ē/ is in p̄gnante cōtrahitur/ uulua in uirgine exigua est; in muliere/ nisi ubi grauida ē/ nō multo maior quā manu cōprehēdi possit/ Ea cordi/ arteriis/ nervis; cerebro/ spinæque medullæ cōmittitur. p̄ cordis itē; māmīs; renibus/ uentri; illis/ coxis/ pubi; quæ oīa in uulua strangulationibus percipiuntur; quibus aīa subducitur/ uertigines sentiunt; capillo in

uertice uel occipito cōuelli arbitrantur; lumbos præterea femora; inguina; et stomachum dolent; Gula item miro modo tumet; euidentiori in uiuente argumēto; cōnexionis/ ea uincula in mortuis languescunt; Id alii cæteris uaporibus attribuunt/ quos uulnerata statim uulua coarguit. In qua re oculos maxime dolent/ quædam obmutescunt. alii quibus menses soluunt/ illis præsertim adalligat/ neruulis quibusdam retortis/ quæ gravidis prehenduntur. Nulla uerō de maiore recta uia ad uulua pertinet/ de abortu uero multæ frequentesque ueniunt. Scius materia neruosa est; rugosa; periculosa/ pollicaris crassitudinis quæ ad cōceptus magnitudinē extendi possit. Qui eo tempore acetabula uulua inquirunt ad magnum uulgi desiderium/ digna frustratio ne frustrantur; uideri. n. minime possunt; nec primo cōceptus tempore/ quum in uolucra quæ secundas uocant robustius uulua adherent; Tum enim euidentius membrana ualentior per umbilici radices acetabulis; quæ cotyledones græci uocant; committitur. quales in polyporum circis uidemus; qui suctum cum aliquid capiunt; continent/ hæc accrescente foetu conspicua; prope partum minuntur; ac demum abolentur/ hæc conuexo suo coniuncta sunt cum utero/ cauo autem ad foetum conuersa ex Aristotele in ipso in uolucro ex secundis quædam carnosia extantia fibris referta minimis acetabulis affixa; quæ sanguinem & spiritum ueluti radicem fibræ exugunt; digeruntque per uenas; & ad umbilicum usque deferuntur sanguis; spiritusque/ per quem alimentum haurit foetus/ gemini matrici sinus sunt ab utraque laterum parte leuiter discreti; in dextra masculinum in sinistra foemininum concipi uolunt; geminis in mare testibus rudentes

/// .f. acetabula

Acetabula in refectione non apparent

Cotyledones in polyporum circis

Aristoteles

in uacca ueluti cornua plurimū discreta sunt.

De mensibus.

Cap. xxv.

Aristotele

DE mēlibus mulierū pauca dicēda restant: ac corū origine. ii. non nisi semē in cōctum ab Aristotele appellant: ex ptrib⁹ q̄ supra infra. q̄ renes sut & a lūbis minimis uenis pdeunt ad uulua acetabula/ q̄b⁹ fœt⁹ in utero alitur (ut s̄ape dicitū ē) uel a puerpio iuxta naliū ora. Sex uenis quoq; duabus scdm os pubis/ iuxta urinae exitū erumpūt/ sex ea pte & fœminarū non plificū semē in coitu (ut dictū ē) effūdit: tanto i plerisq; impetu/ ut masculorū more longius exiliat: diuersa equidem naturæ ab eo qd̄ in uulua cauo plificū restagnat. ut supra latius cōmemorauimus.

De ano

Cap. xxvi.

Alūi exitus an⁹ dicit ubi musculi sunt: q̄bus astringit cū opus ē/ aut laxat: inibi uenarū ora sunt tanq̄ ex capitulis q̄busdā surgentia: quæ s̄ape tetrū sanguinē fūdunt/ sicut e naribus/ hæmorhoïdas græci uocant: eo pfluuiō purgationis uice utuntur: nec ualde ibeciliores ob id fiūt/ ideo importune quidā curati/ cū sanguinis exitū non hērent/ iclinata i p̄cordia/ ac uiscera dira illa mā subitis/ ac grauissimis morbis correpti sūt/ sine adē pte/ q̄ corona ē & sedes deā. cōdilatata innascunt t̄bercula qdā q̄ nūc dura/ nūc mollia/ q̄ ex inflāmatione oriri solent/ uerū si uetera & iā iduruerē/ medicamētis causticis iterdū adurūt/ Mariscæ itē & rhagades anū infestant cute circūcisa/ Hos morbos lasciuia luxuriæ/ p̄citas/ & æstuās libido fac; non sine n̄æ & maiestatis diuinæ iniuriā/ & utriusq; lege calcata uitiorum iuentrix libido; quæ neglecta natura; diuerticula

Semē muliebre duplex

Hæmorhoïdes qd̄

Corona
Sedes

Condylomata
Mariscæ
Rhagades

q̄ritat/ hoc ē gen⁹ humanū perdere/ utinā eorū parentes eam dūtaxat uenerē nouissent/ Anus sicut & uulua p̄cidit: quā sedis p̄cidetiā uocam⁹. uel sedē conuersam: quā stypicis retroagim⁹/ fulcera idē & fungi/ similiaq; innascunt/ quæ aduri solēt. Hactenus de interaneis/ quæ sub p̄cordiis posita sunt; narrauimus. Nūc ad ea quæ spiritalia uocant/ transeamus.

In librum Tertium anatomices.

Alexādrī b̄ndicti physici de mēbris spiritalibus quæ supra p̄cordia habent: Præfatio. Cap. i.

Spiritalia
membra

SVpra diaphragma eor; pulmonesq; collocauit natura ubi (ut inquit Plato) audacia/ metus/ fuga/ cōsultores amentes sedē q̄ncq; posuere/ cum implacabili s̄ape iracundiā: Amor itē intrepidus inuasor/ blanda/ spe sociā/ castra fixere: Quæ si puerla fuerit uoluptatē malorū seminarium/ & dolorē subinde parē cōsueuerūt: At si fortitudo e diuerso oīum cōtemptrix mētis bonæ filia; cupidinis & uoluptatis iussa cōtempserit. ubi anim⁹ forte pallore terētū obiectu p̄timuerit; sanguis & spūs uenar; numerosam ueluti stipatorū legionē ad impata subito accurrētē citat. Tum celeriter metu discusso sua potētia animi fortitudo uitē. Pari mō si iræ uis exardescēs ex improviso permiscet flagrantes astus/ pulmonū cū cauis fistulis spūs respiratione cordis crebra refrigeratio continuo tempat rō: unde iracūdia alioq; implacabilis facile resedit; cui in hostes uoluptates/ & cæteras animi p̄turbationes potestas data est sapiētib⁹. Quī animi fortitudine & corpis patiētia libero Marte eminens librata tela alacres excipiunt; & cominus incussos in cordis penetralia

Plato

Magno sane eos
beneficio afficit
benedicte. Imo
si mihi credis nu-
llo. Ita. n. quae
tu tanto opere
etitas apud alios
auctores legere
potuissent multo
te grauiorē &
potiores

palpatione formae:
rhizoides & signis
punctis

Septu. transf.
N. A. P. P. P. P. P.
Cinctu
Precordia
Ppēves

grauiores ictu irae aut odii ppulsant sanes: i his tota phia
uerlat/ac totu bnuuēdi dogma morat sedib? Huic le
ta foelicitas originē ducit: huic mortis terricula abigunt:
atq; ad diuina mens sublimis penetrat archana. ad has p
tes hac nocte in hoc ipso theatro p̄sentes eē uolo senato
res meos sapiētes ex patricia gēte ueneta Bernardū bem
bū: Antoniū Boldū æqtes. Antoniū item caluū triuuiū.
Petrū priolū senatorē: q̄ mecū diuinā cordis officinā cō
templent: & archana naturæ p̄quirāt/iā p̄spectis & com
positis reipu. reb? & domū fūsi: sed hilares abeant.

De membris spiritalibus. Cap. ii.
Spiritalia mēbra iter caput & uētrē sedē obti
nēt/nā& cor cui? ḡra/oīa cōstāt i medio eo
rū collocat/nā. n. rē nobiliorē locis nobilio
rib? cōstituere solet: uerū potū? supius/q̄ infē
ri? ac i pte priore q̄ posterior/potiusq; ad leuā q̄ ad dex
terā nō sine rōne collocatū ē uiscerū p̄cipale mēbrum/
qd̄ in oib? aialib? cōspicit/nā cor calorē officina ē/uitæ
mētisq; origo sanguis spūs q; p̄ncipiū. Oīum. n. p̄tū pri
mū sanguinolētū cōspicit: ut i ouis triduo incubatis pū
cti magnitudine appet. Formato corpe p̄tinus q̄si alter
intus aial inter lacertos hoī constitutū/latū cordis & mā
marū rōe/costarūq; crate cordi munimētū. sed ab eo pri
mū mēbro/quo ignobiliores a nobiliorib? p̄tib? diducū
tū. dicere incipiam? hoc ē a sapto trāsuerso/demū mem
bra q̄ ore ipso cōtinēt / qa huic p̄tū & uētri accōmodata

Sūt ordie dicēt. De sapto trāsuerso. Cap. iii.
Eptū trāsuersū sub pulmōe collocatū ē: cin
ctū aliū appellāt/ueteres qm̄ cordi p̄tēdunt
p̄cordia dixer. Diaphragma aliū/ Plato uero
phrenas: ceu prudētia p̄cipēs; mētēq; cōiūctas; un̄ qui

Idē

dā mētis subtilitatē accipi putauere: ideo ei nulla caro ē:
sed neruosa qdā exilitas i medio p̄serti: q̄ uallida ē: costis
inferiorib? & spina: ubi. xii. uertebra sita ē/ānectitē. Sedē
cordis a uētre & ab itestinis dirimit: ut uitæ origo alui ui
cinitate: exremētisq; ioffensa seruet. ne ue ciborū uapo
re anim? sup̄primat. hac d̄ cā p̄cordior? iteruētū/q̄si p̄ie
te distixit nobiliorē ab ignobilior pte. hec si plēiora eēt
carne/maiorē uaporis copiā/& hērēt & atraherēt. Huic
titillatiōis origo: nā sol? hō titillatum sentit iter aialia: qd̄
cutis tēuitate euēit/unde sol? aialū ridet Est. n. teste Ari
stotele titillatio risus p̄cordior? rōne: q̄ ueruis (ut inqt)
q̄busdam alas subit. Nam calore leuiter p̄cordia calefaci
ente mouet i uolūtario risū/ob id gladiatorū spectaculis
mortē cū risu traiecta p̄cordia attulisse uisū ē. sea mēbra
nulis q̄busdā deorsū uersus lienē a iecore disterminat/ne
q; id solū/sed sursum uersus mediū quoq; pulmonē diuī
dūt ac sustinēt: nā & ispirādo iuuāt: Et in exonerando
uētre uī hnt/q̄ apocriticē uocat. scilicet p̄cordiū alu? b̄stat:
uel ex inflamatōe mē? p̄tin?/ac si cerebrū afficeret: oīno
cōmota cernit: un̄ phreneticis nomē. De māmīs. Ca. iiii.

Mediū igit pect? a pūico malo (ut dissectiōm
ordinē p̄seqm̄) ad iugulū usq; apiedū ē: cul
troq; cutis dorsū uersus ad latera diripiēda ē/
māmāy rōe nā et mulier? p̄tes suis locis p̄tra
ctādæ s̄t: ea ab utraq; pectoris pte extuberātes cōstitutæ
sūt/mediā his p̄pilla adiūcta infantū cibo: māmīs laxi
or cōtext? ē i qb? & adenes carūculæ glādose fūgosæ sūt
ceter? ac foraminulētæ naturæ/quod icadauer asseruato
euidētius cōspicitur/maribus caro spissior ē/in quib?
lactis simile compertum ē dū hac conscriberemus/ M.
maripetr? sacri ordinis eq̄stris tradidit syrum quædam

Titillatio mēta
Aristot.

Apocriticæ uis
Phrenetici
Pūmicū malū

Adenes

Phrenetici unde

cui filius infans mortua coniuge superat: ubera saepius ad-
mouisse: ut famē filii uagietis frustraret/continuatōq; su-
ctu lacte manesse papillā/quo exinde nutritus est magno
totius urbis miraculo: idem Aristoteles de lacte in maribus
uerū tū inq; p; suctū frequentiore uel multū p; disse aliq; b;
traditū est/uidim; mulierē quā ēt cū uirgo eēt: qm̄ ifce
cunda erat mēses substitērāt/lacte semp; diffuisse/Id au-
ctor pilos in māmīs mulierū iueniri si fortā in poculo pi-
lum hanferint idq; malum pilare tradit appellari: nec do-
lorem sedari donec pilus praesus exeat: uel añ lacte exu-
gatur/Alī id negant qm̄ multa spē sua gigni in corpore
uideantur: quā plerunq; malis medicamentis fieri arbi-
trant; infana uulgi credulitas: iueteratis. n. ut inquit Gal-
lenus abscessibus ob uarias humorū qualitates materiā in
calculum harenā/ligna/carbones/ amurcā/secē/in setas
porcinas/in aliasq; istiusmodi formas cōuertī cōstat/Alī
ud malū peculiare māmīs colostratio uocat;: quā inhi-
bet p; mēsem añ ptum aloē ex rosacea saepe illita/uenā il-
lā ab utero sursum ascēdētes: ut Gallen; scribit p; contra-
ctū discurrūt/ut tardiori motū sāguis apti; cōcoquat;: q;
demum adentrū uirtute albescit.

De musculis pectoris. Cap. v.

Musculi circa mamas plures sūt/q; uisu deprā-
hendi nō possūt/q;busdam pectus inspiratio-
ne attollit;: nō nullis deprimit;: reuocaturq;
circa p̄cordia & in superiori pectoris pte col-
lo contigui magis necessarij sunt: laxis. n. uix attollit; pe-
ctus/Alī id negant; quoniā impedimētū non arguit mēbri
potentiā: impedire. n. possūt/ sed soli cōstituere motū ne-
quāunt; qm̄ uel pulmonis aut diaphragmatis id munus
sūt/ex

fit: ex aueroe/Alī musculi adorso incipiūt: alī itē in utrisq;
mi sūt pallim disp̄si/qui inter costas collocāt singulas/
q; pectus mō attollūt/mō deprimūt/staminis textū in la-
titudinē lōgitudinēq; cōprimunt/Circa has ptes acutissi-
mus orit; morb; pleuretic; a laterē dicit; pectoris p̄s pri-
or/quā cū costis multa cartilagine cōmittit;/ suo iugu-
lis stantim cōstituit; costā uero/quā inter se annectūtur
septenā sūt lōgiores utrinq; lunato sinu. Reliquā. n. qui-
nā sunt breuiores quā ut facei idē qant nothā dicit; &
rhoasūm; uero uterq; iugulus dur; ualēs & recuruus
ē recuruisq; capitibus lacunā efficit supra quā/ea p̄s ē q; iu-
gulus dicit; idē iuguli suis capitibus iuxta hūeros termi-
nant; paululūq; motu brachiorū mouēt; & cū lato osse
scapularum infra caput eius neruis ligamētis siue nexibus
cōnectunt;/Costā sub alis. xii. sunt quā ad ima p̄acor-
dia & ilia perueniūt/ hā primis p̄ibus rotūda & leuiter
quasi capitulata uertebra; trāuersis p̄cessibus: ibiq; pau-
lulum inlinuatis inhaerent. Inde patelcunt in exteriorē p-
tem/recuruata paulatim in cartilaginē degenerant; Ea
parte rursus in exteriora leuiter flexā cū pectore cōmit-
tunt;/costarum ima maiorē iā pte/nihil nisi cartilago ē/
q; malū p̄nici termin; est/Thoracis itaq; p̄es priores hoc
est pectus/latera/malū p̄nicū: dicta sūt: quibus spirita-
lia membra continētur/ Ea pars non uno osse cōstat: ut
suo flexu hō ad necessaria opa incuruet;: ac respirari fa-
cilius possit/His peractis/relectores pect; mediam usq;
ad iugulum secant; ad aperta; costarum crate: pulmo-
nes apparent; sed membrana prius pleuretica referenda
est. quā a lateribus potiusquam a pectore nomē habet.

De plenretica membrana,

Cap. vi.
d

Malū Punicū

Aristoteles

Pilare malū

Galenus

Colostratio

Auerois

Iuguli

Costae nothae

Rhoae

Malū p̄nicū
terminus

Malū p̄nicū
qd dicit

Svb costis paniculus firmior ē pitoneo simili: pleuretica dicta/singulae tñ costae membranulis suis integuntur. Huic membrana annexa est/quae medios diducit pulmones; & pectori spinæq; annectitur/ut altera pulmonis parte læsa/altera in columis seruet. Hoc cauum uomica morbus pure implet: quæ raro a medicis curatur; Sed ad pulmones trāseundum est: qui cordis strangulum efficiunt aerque frigido cordis feruorem temperant.

De Pulmonibus. Cap. vii.

Pulmones in duas fibras diducuntur; arteria in geminas partes se diuidente/iter media membrana quadam/quam disseptum appellauerunt alii præcordia/Pulmonibus spirandi officina data est continue attrahēs/ac reddens animam: alioqui homo statim rumpitur: quoniam ex uoluntaria ac naturali uirtute compositus est anhelitus musculorum cordis & pulmonis officio spiritum pulmo (ut lecur succum) commutat pro spiritus uitalis alimento: Reliquum flatu fumoso uel noxio febriū præsertim uaporib; emititur sinu suo cor continet pulmo: perpetuaq; refragratione fouet: spōgiōsus/rarus/fistulis inanib; cauis/præter uenas arteriasq; spūs capax est: plurimum sanguinis continet: qui exanguem esse putāt in cadauere decepti/quoniam sanguis statim effluxerit: nā & plurimum dimouetur/& fistula inflatus uiuentis posituram ægre refert: A collo statim dependet dissepto medio diuidente/hūc præternuis paniculus uestit: catis animalibus domesticis ualde foraminulentus sub ultimis ceruicis uertebis inci-

in ad officiu

Arefuge
ratione

Arteria in geminas partes se diuidit
Septu. t. medios diducit pulmones

Cati animalia domestica

pic: ifurnibuli figura/uel/bubulae (ut aiūt) ungulae ad tertiam decimam spinæ uertebam uersus septum porrectior: definit: ita ut pectoris uniuersi cauum compleat.

De Trachia arteria. Cap. viii.

Bina ab oris faucibus canaliculae coeunt/quarū altera breuior/interiorq; est trachiam arteriam uel phariga græci/latini Guttē/uel spiritalē fistulam appellant: Altera uero longior/ exteriorq; est/Esophagum græci & stomachū. Latini Gullam & cibalem fistulam uocant: de qua mox dicturi sumus illa a faucibus ad pulmones spiritum tantum/alioqui si quid ex in prouiso excidit: protinus ab ea excutit. Hæc ad uentriculum cibum/potūq; mittit: quæ Platonem alioqui philosophorum primum ad pulmonem potum defluere inde in uesicam arbitrantē/ merito ab Erisistrato medico repræhensum constat: Platōis uerba subiiciam. Pulmonum tegmen cordi adhibuerunt/ molle p̄mū atq; exanguē/deinde cauis intrinsec⁹ fistulis spongiæ instar distinctum/ut spū potuq; hausto cordis ardorem huiusmodi respiratiōe refrigeriō tepesciat: Alii item ip̄m potus discursum/ quo pulmones sub renes in uesicā defluēs. Hæc Plato/quæ sine anatomicis inquisitionibus lapsum esse nō dubitant; per alteram enim hoc est gulā tam cib⁹ quam potus in uentrē: q̄ catocoeliā dicitur/ubi cib⁹ potusq; subigit/ delabūt. p̄ asperam arteriā spūm dūtaxat deorsum sursumq; ab ore aut narib; reci procatur ipsa arteria dura est denticulata asperitate: gula in hærens ceteris partibus per se ad pulmonem pertinet. Constat ex carne & charilagineis dimidiatis orbib; i. c. l. x. figuram oppositis: ea parte tñ qua gulae comittit;

d ii

In furnibuli
Bubulae ungu-
lae figura pul-
mo
Errat
Arteria
Guttur
spiritalis fistula
Plato
Erisistrato
Esophagus
Stomachus
Gula
Cibalis fistula

Aristotelis
Cur ante gulam or
teria

Reliqua parte arteriæ circuli pfecti sunt/ Id de industria
molita ē natura/ ne esculenta crassiora quum delabunt i
pediri possint/ Hac pars tēuibus uenulis cernitur/ ideo
sanguinis in eo exiguum est/ sursum uersus ad fauces iūgi
tur/ foraminibus nariū supponitur: Bronchō appellat/
quæ in oris partem patefcunt/ unde fit ut cum pot^o pul
monis tramitem de errauerit: per nares effluat/ chartila
ginosa arteria est/ uocis cā: ut tradit Aristoteles: nā qd so
nat leue ac solidū esse oportet: Ante gulā posita ē/ qā cor
in priore parte collocatum est.

De uenis & arteriis in pulmone. Cap. ix.

A Singulari arteria ad plures in utraq; pulmo
nis ptem diuidunt/ mox in minores intus se
mitas inde ad minimas fibras spargunt/ mē
brum uniuersum cōplentes: quibus inflatis
pulmones attolluntur: Dextra ps in tres minores fibras
diuiditur: sinistra in duas tm̄ distinguitur/ maiori a
dextra parte quæ maior est pulmo connectit: ex qua ri
uulos penæ infinitos in oēs mēbri partes dispgit/ A hor
ta sinistra quæ minor est: coniungitur & eius ramos pa
ri modo dispersos recipit: Ita quod sanguinis spūs & ae
ris riuuli minime continuantur nec intercurrent/ quāquā
postrema diminutionū p̄ sua exiguitate uisum effugiāt/
& oblitterent: quæ si nimium distento pulmone elidun
tur: sanguis ex ore prorumpit/ paniculum eius quo inte
gitur miro naturæ opere pus/ sanies ue aut cruor/ aut si
quid aliud in pectus ifluit/ penetrat: fibras/ fistulasq; mi
nimas subit: inde ad maiores usq; ad trachiā ex qua pu
rulentæ/ cruentæq; excreationes emittuntur: quod in la
terum doloribus euenitur/ Ex pulmone phthisis obori

tur & peripneumonia asthmaq; sed maiestatem naturæ uel
cōditoris/ Deī liceat in hac etiā parte cōtēplari: qui in
humano corpore miracula singulis diebus nobis oñdit:
nam in pleuretico morbo cruentum pus per urinæ mea
tum dare quandoq; solet: Quod Helio basso Cymbria
ci nri filio contigit in maxima morbi desperatione: uel p
aluū aliquando ut ipsi uidim⁹: hoc magis mirum est:
quā quod acies scalpelli fracta dum uenam imprudens
uenifeca cuiusdam incaute incideret: meatus diuersos pe
netrauerit: postq; aurē constiterit: ubi continuis fere pū
ctionibus percipiebatur: qua molestia leuarii saepe a no
bis quesuit/ Supra fidem est: quod ipsi cum in creta esse
mus uidimus. Rusticus in quodam seditioso tumultu sa
gitta circa dorsum in pacta uulneratus fuit: euulsa sagit
ta ferrum intus in thorace relictum est. uulnus frustra p
quisito ferro medicus præsanauit: quod post biēnium p
inferna extulit: id miraculi gratia barbata figuræ duum
digitorum latitudinis ostētabat. Secundum. n. diaphra
gma prius mucrone penetrauit ubi pars carnosior est: de
inde secundum intestina delapsum iuxta aluū sensim po
dicem secuit/ uiamq; sibi ad exitum fecit semiexesum: de
qua re magna medicorū cōcertatio fuit: sed de corde cu
ius cā pulmo creatus est/ dicendum est. quis
De cordis principatu. Cap. x.

C Or sanguinis fons est & principium: calidæ
humidæq; naturæ ut Aueroi placet: uel tem
peratæ si Aristoteli creditur/ Homini infra le
uam papillam turbinato mucrone in priora
eminens: summa uero dextrorsum spectat: quod in ca
dauera plurimum dimouet/ uidimus quēdā pugionis
d iiii

Phthisis
Peripneumonia
Asthma

Venifeca - sangui
dor

Cordis causa
pulmo creati

Auerois
Aristoteles

Magna eē differē
tiam positurā in
ter cadauera &
uivētū corpora

Aristot

Ex his uerbis constat
putasse alexandru
cardiacū morbu
dici a corde. ma
gno errore

Simia a galeno
dissecta

ictu interemptum dissecto pectore rurūq; per uulnus
pugione adacto mucrone neq; cordis neq; pulmonis uul
neri respōdisse: tanta ē in cadaueribus cum uiuētibus po
siturā dīa. In corde uitalis caloris nutrimentūq; principiū
habetur: iras ētieq; sedes/Paniculi inuolucro firmo uelu
t uagina opit: id corpulentum/pingue/ac neruosum ē: a
quā plenū/ut cor ppetuo madeat/ne imouēdo tergus id
īpedimento sit; sed ut libere; ac facili⁹ palpiter; Pulmo ad
custodiam id ambit; ut stragulum; tanta est uisceris pī
cipalis reuerētia: Q d iter omnia mēbra solū uitiis nō ma
cerat: nec uitae supplicia trahit grauiora. Cordi (ut inqt

Aristoteles) nulla bilis a propinquā pot/qm illud affectū
nullum patitur uiolentum/nā in hostia male affectū nū
quā uisum est: mortē illico trahit lēsum; Et cum cetera
corrupta partes sint: uitalitas: cui⁹ sedes est/ i corde etiā
durat/ inuolucra aqua exhausta aliquo uino cor plus so
li o palpitat; Cardiacus morbus appellat: q ad rabem ho
minem pducit: quod Galenus in simia sua dissecta pspē
xit: cor ipm natura carnosum: ac musculosum/ in sumo
pingue sine osse: praterquā nō nullis animalibus inueni
tur: ut i ceruorum cordibus. A corde oēs uenae maiores
tanquā ex stipite oriri cernuntur: quia in eo nullae uenae
sunt/ reliqua membra sanguinem nō habent nisi i uenis:
tanquā i cōceptaculis. Et sanguis ex corde ad uenas inde
ad membra deriuat: in fibris aut lecoris aquola ponit
niel appet: nec sanguinis naturā hēt nisi pī corde acce
perit: Arteriaeq; ad iecur non pueniunt/qm cordis pecu
liares sūt. Quib⁹ magna sūt corda. Cap. xi.

Conceptacula cordis: de quib⁹ mox dicturi
sūm⁹ quādam quasi articulationē rimis capi

Chylus in sanie a iecore in sangui
nem a corde uertitur

tis/suturūq; similit hē cernuntur: quāquā non ita sit: qd
ex plurib⁹ partib⁹ cor cōpactū sit; sed articulationē nouis
quibusdā tātū ostendit: Existimantq; ea aialia: quib⁹ ma
gis ea articulata sint/sensu praestare: quibus min⁹ habetio
ra. Mollia sensu ualēt: sicut & caro: e diuerso dura ac spif
sa: Grandiora uero pauida significāt aialia/cōtra quibus
miora/aut mediocria sunt. In illis enim cordis portione
exiguū caloris inest: quod in magno cōceptaculo exo
lescat: atq; sanguis frigidior fiat: idem in uentriculis cor
dis/atq; uenis contingit: nam i paruo atq; magno domi
cilio tantūdem ignis non aquae calefacit; sed minus i ma
gno ita in his calor non pariter agit.

Quare dextra man⁹ sinistra accommodatior sit. Cap. xii.

Cordis fibrae q i amplior pre sūt; ad dextram
uergūt: ppea uehemē iore caliditate eo ifun
dunt: qre hominum magna pars dextra utū
tur: si uero ad sinistram commodiori sinistra
utuntur: si i medio pectore p̄fus aequo libramēto pēdet
utrāq; manū accommodatā reddit: hos aequimanos am bide
stres Aristoteles uocat; latini uero scauas nominant: qd
Vlpianus ostendit. De Cordis uentriculis. Cap. xiii.

Cor sinum duplicē habere tradit Celsus/que
plures ex nostris medicis secuti sūt: dextrū
ac sinistrum: Aristoteles uero tantae auctori
tatis est apud multa saecula: ut quae etiam nō
uiderint/ eadem sine experimēto affirmant/ Et si duos tā
tum sinus se uidisse diiudicent: Tres tñ inesse fateantur:
Hac res in tota medicina magni negociū est: quoni
am ii Aristotelis sententia in uentriculorum numero:
meatum/locorumque ratione longe oberrant/ Inter

d iiii

Fibrae cordis

Aequimanam
Ambidextres
scauae

Aristotelis

Vlpianus

Celsus

Galenus

Aristot

A medio sinu cordis aborta mittitur sumit

Auris sinistra

Pollux

Celsus

Galenus

Aures cordis

quos Galenus alioqui uir doctissimus in Aristotelem apud tot saecula laudatissimum nimis quidem iniuste inuehitur: Nam is auctor ita de cauis cordis in homine inquit cor habet sinum triplicem maximum in dextro latere minimum in sinistro/medium magnitudine & loco inter utrumque/omnes ad pulmonem pertinet; singulis. n. suis cauis sanguinem continent sine uenis/ & ea septis diducuntur/ ex cauis dexter plurimum sanguinis calidi continent/ ob id pars corporis dextra calidior est/ sinister parum sanguinis plurimumque spiritus frigidioris/ nam aerem subire cor certum est: quod ab trachia arteria attrahitur: Medius uero mediocriter/ tum copia tum calore/ sed tenuissimum ac temperatum (ut inquit) reddit spiritum ab eo abortam originem ducere non dubium est/ nam cordis hunc sinum principium esse argumento constat/ quoniam id maxime quiescere debet/ quod principium est/ tale autem erit si sanguis purus: ac mediocriter tum copia tum calore sit. Nam & positione in uiuente medius cernitur/ & sinister uenturamentior est/ non auris flaccida: ut in cadauere conspiciuntur/ elanguescunt enim omnia: & loco dimouentur. Minutissimis animalibus uentres artiores sunt/ ita ut unus qui amplior est uix conspicui possit: reliqui sensum effugiunt/ medium animalium secundus est conspicuus in maximis uero proprii omnes possunt/ sed sinum spiritus frigidioris cum pulmone annexum aeris receptaculum quod aurem sinistram nominant Pollux inter specus non annumerat/ sicut Celsus & alii posteriores inter quos & Gallenus noster constantissime in Aristotelem seuerius quam par sit reclamatione Aristoteles naturam non ignorat/ duos esse sinus in mucrone tamen conspexit/ sed cordis naturam altius contemplatus est/ nec aurium cordis ullam mentionem facere uoluit: qui eas in corde

posuere cadaueris tantum posituram considerauere/ at ille cautior sollertiorque naturae functionem in uiuentibus animaduertit: quod in brutis & maioribus animalibus uiuentibus facile considerari potest. Is uero phis triplicem esse inquit sinum dexterae in confesso sanguinis fontem: & omnium maximum/ Sinistram minimum aerem a pulmone haustum continentem: quem aurem sinistram (ut dictum est) imperiti nominant: Medium uero tum loco tum magnitudine/ ac temperamento spiritalis sanguinis receptaculum/ unde uena aborta originem habere certum est/ omnes ad pulmones proprios meatus habent. quoniam medius per sinistram ingreditur pulmonem per arteriam uenalem/ qui in maioribus animalibus conspicui sunt. Sed quoniam binas aures in mortuis uideantur: cur quatuor igitur sinus esse non credendum sit? Quibus facile occurri potest: Nam quod iuxta sinum dextrum est non sinus esse potest/ quoniam uenae maioris statim ueluti stipitis e corde exeuntis pars est/ & eandem materiam uenae maioris continet: nec semper/ quoniam ad copiam sanguinis exuperantem duntaxat constituta est: alioquin uel in uiuentibus residet: nec saeptum ullum/ quod aspectu maiori diducat habet. quo diuersam sanguinis materiam arguat: quae omnia in sinistro folliculo siue specu esse conspiciuntur/ dextra auris uenae maioris potius laxamentum est: non sine ratione a natura compositum/ sed qui aures uocauere sinuum ordinem: numerum/ ac rationem ignorauerunt: unde Gallenus maximus alioqui medicorum & Auicenna pariter arabs ad controuersiam impudenter redacti sunt/ Aristoteles uerba subiiciam qui de auribus nullam mentionem facit/ Oritur inquit ex amplissimo supremoque sinu uena maior/ deinde ut pote inquit cum ipse uentriculis cordis uenae particula sit/ in qua sanguis

Aurem sinistram imperiti uocant

Galenus

Auicenna

Aristoteles

restagnat/ & de eadem uena inquit maior sua radice con-
 trahat quom se promit: Hæc sunt quæ de specuum nu-
 mero: natura: ac positione/pro loci conditione breuiter
 dici possunt. Venæ deinde: ac arteriæ circa cor feruntur
 a dextro & medio cauo quæ ad utrunq; specum meatu-
 bus prinēt/Hinc spiritum/inde sanguinē/mutuis uicib9
 reddunt: unde nec sanguinem sine spiritu: nec spiritum
 sine sanguine constare possibile sit.

Quæ i dextro specu contineant & de uenis ei9. Cap. xiiii.
In dextra cordis parte ubi sanguinis domici-
 lium est/laxamentum id auri simile de indu-
 stria situm est/ut superuacuneum(qd supra
 comemoratum ē)interdum sanguinē recipi-
 at; alioqui flaccidū/ac depresso iaceat/ propterea finitū9
 nō frustra hētur/cum sanguinis redundantiam: cū opus
 est ita recipiat/in sinu dextro(a mucrone.n. refecādū ē)
 binæ uenæ; intus apparēt: quæ altera q̄q; maxima ē ad
 iecur prinēt uena magna dicta/ea cor imperfectum sangui-
 nē recipit/hoc.n. grandī ductu potius recipe q̄ tribuere
 credit ob id i ei9 orificio ternæ ualuulæ de industria a nā
 positæ sūt/q̄si claustra qdā mobilia/q̄ p uices depresso cor-
 de i emittēdo sanguinē trāsitū n̄ penit9 pcludūt/itrorlū.n.
 recludūt: distēto uero corde sanguis sursum uersus/attra-
 hit/in9 hic magn9 neruulos carnosiores intercurfātes cō-
 tinet/sicut & medi9 late9 sin9 firmæ cōpages/ne nimio
 motu ouellant. Eadē uena ingēs iuxta cor āplior ē: ut ar-
 bor iuxta radicē; et cū cordis mā intus confundit. Iuxta
 portā riuulus quidā ab ea uena ad cordis fibras circūfer-
 tur: ex quo alii exinde tenuiores in cordis substantiam
 sparguntur/alterū orificiū ad pulmonē uenæ arterialis
 riuo/quo plurimo sanguine pulmones abundant; ea.n.

*Sanguis sine spiri-
 tu nō est nec spi-
 ritus sine sangui-
 ne*

*Venæ magnæ
 origo*

fibræ cordis

Arterialis uena

duplici mēbrana constat; unde nomen; nē continēti pu-
 pulmonis motu facile scindat; unde si quando rumpit;
 sanguinis excreationes proueniūt. Ante hostiū huius ue-
 næ triualuiū ē clufile: qd foras apit; itrorlūq; puicel pe-
 nitus claudit: eaq; rōne cōstitutū: ut in recipiēdo cor
 sanguinē ualuulis aptis: ad pulmones uicissim distūdat;
 iisdē clausis dum attollit; nihil inde recipiat.

De medio cordis domicilio. Cap. xv.

In medio cordis domicilio uitalē spūm hita-
 re dicunt/un̄ recta rōne id firmi9/ ualētiusq;
 est: nā & arteriæ oēs eā ob cām duplices sūt
 circa fibras ex hoc cauo duo uenæ: ora aspi-
 ciunt/ quorū altera qd magnū est a horte iungit; altera te-
 nuis: ad pulmones mittit p sinū sinistrum qd mai9 ē mē-
 bris oib9 uitalē spūm usq; ad digitorū cacumina/ spargit
 cōtracto corde/in hui9 orificio ternæ ualuulæ pari rōne
 cōstitutæ sunt; & firmiores qdem/sicut & neruuli intus;
 & mēbrana/q̄ oia penitus præcludunt; ut in retribuēdo
 spū facultas sit/nulla uero i recipiēdo ualuulæ oppositu:
 quæ extrorsum pcludūt. Iuxta radicem uenæ: ac arteria
 exigua est: quæ sanguinē & spūm ultro citroq; adextro
 ad mediū sinū deferūt: qd dissectiōibus apparet; ut pau-
 loante dictū est. De specu sinistro. Cap. xvi.

In sinistro specu quē aurē sinistrā impiti
 uocāt: græci otta/rugosus cauernosus; mi-
 nus quam ceteri carnosæ materia/ ad hunc
 arteria aerem mittit/pulmoni annexū/hinc
 arteria uenalis dicta ad pulmonem tendit; quoniam
 uenæ tunicam habet tenuiorem/hoc tramite cordis fer-
 uor dum spiramus; refrigeratur/ex qua parte super-
 flui fumeique flatus; qui a corde feruntur transmittit.

*Triualuiū in
 hostio uenæ*

*Vitalis spiritus
 in medio
 cordis domi-
 cilio*

Auris sinistra

*Arteria uen-
 lis*

tuntur inter hūc sinum & mediū inter utriusq; confi-
nia binæ ualuulæ ingentes oīum robustissime/neruulis
frequentibus & duris applicatæ cordis parietib; totū ori-
ficiū præcludunt; introrsum enim mouetur. hoc bial
uio cauum mediū a sinistro superiori diuiditur; uenaf;
q; geminas ad geminos spargit pulmones; quæ ad mini-
mas fibras descendunt; in quas aer uelutī pparat ad cor-
dis cauum ducitur sinistrum; quod aere albescens intus
cernitur pro spiritalis sanguinis mixtione; ob id ualuulæ
introrsum spectant; ut potius recipiant quam retribuāt/
nam in corpore frigiditas ipsa ad naturalē calorē tempe-
randam necessario habet; pulmonib; ac corde sublati/
ad septimam uertebra glandulæ similis est carūcula thy-
mes appellata humoris mali & superuacanei capax.

De Gula.

Cap. xvii.

AT nunc gulæ rō redenda est; quæ post Tra-
chiā arteriam posteriorem locū tenet; con-
stat ex neruo & carne; ut extēdi possit cum
cibus ingeritur/ & cedat ne ledat asperitate
cibi descendētis; a faucib; dependet continua tū spinæ/
tū arteriæ nexu; & p septū transuersum in uentriculū fi-
nit; carnis spēm referēs; ab angustia & lōgitudine nuncu-
pata est/ tubæ per quā similis; uel ad latitudinē/ lōgitudi-
nēq; ut tradit plyn; lagenæ modo fusa in faucib; ma-
xime dilatat; ps quæ uētrē attingit plurimū sensilis ē ner-
uorū nā; qb; uomitōnes excitant; Quæ brōcho cōpa-
cta ē carnosior cernit; ministrā ciborū uocant; alii dispē-
satricem; Ob hanc Philoxen; eryxius collum sibi gruis
a diis præcabatur; sunt & alii phyloxi qui gulam præ-
ter modū in uita excolunt summumq; bonū huic parti

Philoxen;
eryxius

Thymes

attribuūt. Apiciū nepotis affectæ/ q; dotes amplissimas/ &
patrimonia ingētia hoc gurgite p; udere/ Hinc censoriæ
leges ēt nū apud Venetos solemnib; cœnis; siluestrium
aialium carnib; præter phænicoptery interdicientes/ Ea
duplici mēbrana cōstat; uarioq; uilog; ordine/ altera sta-
mine p latitudinē pcedente cibum expellit; q; cū attrahi-
tur/ cedit nec ledit altera uero interior deorsum trahit/ ui-
log; oblungo stamine cibū; ea uis cathelctice dicit; fau-
ciū peculiaris/ qua in epulādo crassam cōgestamq; ma-
teriā p fauciu angusta sarcim; / ea si in acutis morbis defi-
cit/ mortem minat; in anguina qnq; ita afficit; ut neq; ci-
bus neq; pot; trahi possit; cibūq; qnq; dūtaxat demittūt/
aut potū / In deuorando. n. guttur; cuius ps gurgulio est
furfum uertus gulā trahit/ guttura qbusdam italie locis/
adeo tœde intumescunt aquarū uitio; ut p monstris ha-
beant; aduenæq; breui id uitū contrahūt/ Bronchoce-
len græci uocant/ dissectores in collo cutem diuellāt/ ut
musculi q longiores sūt appareant; iis uenæ grandiuscu-
læ hærent; quarū uis consideranda est/ deinde cōfracto
mento/ maxillæ eluxandæ sunt/ ut q; in ore & faucib; cō-
tinent; clari; cernant. De epiglottide & arteria. ca. xiiij.

GVturi epiglottis sub ipsis faucib; quoddam
opculū linguæ postremæ; annexū/ accōmo-
dauit; neq; d; cibi potusue in alienū delabat;
iter; qm spirādī meat; itercludūt; sicut Ana-
creōti poetæ accidit; q; uia passæ acino/ necat; ē. Sicut
& Fabi; p; tor in lacte pilo hausto strangulat; & si ata-
te nostra Venetiis dum hæc conderemus anno a sal. uni-
uersali. Mcccclxxxiiii. Lucretiæ p quā familiari nostræ si-
mile contigerit/ ea cū nucem ponticam dente frāgeret/

Cathelctice

Nota

Bronchocele

Anacreō

Fabius

Lucretia

aborto risu: nux in spūs meatū p̄tinus respirando deuolu-
luta est: moribunda statim cōcidit: in eo ancipiti strāgu-
latu: ad iteriores pulmonis ptes in pacta est: tū minus af-
fligi cōp̄it unde nihilomin⁹ spūs grauior: sonātorq; ob-
spresso meatu audiebat: tum uitæ spē h̄re cōeperunt: qm̄
cōfractis qbusdam uenulis/ uomicā in pectore exorta ē/
q̄ tandem perfanata/ obsessis meatibus reciprocantis aīæ
raucus sonus etiā nū p̄cipit. **M**iro igit̄ opere id opculū
cōstitutum est/ qd̄ linguā minorē **Galenus** uocat: eā ob
causam duabus apposita est fistulis: ut per uices aperiat/
atq; integat: Cartilaginea est/ imā linguæ adeo ānexa: ut
discerni ullo pacto nequeat. **Bronchus** in gutturis supre-
ma pte situs est/ pelliculare mēbrū/ musculosum/ neruo-
sum/ cartilagosumq; ut arguti⁹ sit: i qd̄ p̄cussus spūs/
sonus: aut uox: ipsa p̄fectius elidatur.

De tonsillis/ & uua. Cap. xix.

Palato extremo: atq; intimo extantes utrinq;
carnes sūt/ quas nostri tonsillas: & mala: græ-
ci antiadas & paristhmia dicūt/ in sue glādu-
las uocamus. eiusdem fere cū cæteris adenis
naturæ scūm intemescūt eodē noīe appellatur morbus/
Quibus uomicā uis saluæ p̄petua est/ q̄ cib⁹ cōmodius
cōficiūt: & arteria madet. **Gulæ** annexæ sunt tenuibus q-
busdā membranulis/ qbus subest os: qd̄ uocat̄ hyoides
ad similitudinem. y. litteræ: cui caput Brōchi adalligat̄/
inter has uua palato ultimo/ q̄ solū aīalium hoī depēdet/
columella ab aliis dīr/ quæ si inflamat̄/ aut tumet: uua
nomīne appellatur/ materiæ fungosæ est: distillationib⁹
capitis opposita: uoci necessaria/ quæ si p̄cidit: uoci splē-
dorem aufert: ob id aduri solet: nam præcisā difficulter

Vomica qd̄ hinc
patet

Galen

Bronch

Tonsillæ
Mala

Antiades

Paristhmia

Glandulæ qd̄

Hyoides. os.
forma y.

Uua
Columella

sanatur/ unde oris grauiolentia innascit̄/ ac demū tabes
subit: quoniam (ut tradit **Alexander aphrodisieus**) ea ps
sp̄ritum primum temperat/ ne statim ad pulmones cru-
dus descēdat. De Palato. xx.

Palatum tum cibo tū uoci necessarium est:
cælum dictum/ in quo saporum intellectus
est: sicut & in lingua: Recte q; cum cibus de-
ribus conficitur sub eo cauo circumuoluit̄/
crenis frequentibus concoctione quandam præparanti-
bus. piscibus adeo carnosum est/ ut lingua a plerisq; exi-
stimet̄ sensum saporū præstat neruus a cerebro descen-
dens. De lingua. Cap. xxi.

Ingua mentis/ ac uoluntatis nūtia: ob id **Pla-**
to uenat̄/ quod neruum uerius dixerimus a
lingua ad cordis sedem tendere asseuerat: ea
uocis articulata moderatrix ē: cū epiglottis
simplicis soni instrumētū sit. lingua de saporibus diiudi-
cat ob neruos sēnsificos ex sexta **Zyxygia** a cerebro descē-
dēte: at. n. mouendū uis a cete bello posteriori puenit. Est
enim gustus quasi tactus quidā. **F**issura eā distingui nō
satis perspicuum est/ sed ex offensiōe intelligit̄: p̄pterea
partem alterutram apoplexiæ morbo piclitari/ & in uul-
uæ quoq; malis nigrescentem altera parte illæsa cōtinuis
diebus uidimus. Dissecta in longū plures intus arteriæ:
uæq; uisunt̄. **E**a mediocris/ q̄ nec nīmiū lata/ nec nīmiū
angusta optima: atq; explanatissima hēt/ q̄ cōstricta uo-
cat̄. balbos: blesos: antipos efficit̄ natura rara ē/ fūgosa:
atq; soluta ossi qd̄ hyoides diximus uocari adhæret/ cui
q̄si admiculo sustētat̄/ mot⁹. n. sup re immobili fieri semp
solet/ sub ea frenū est/ cui silentiū & loq̄citas attributa ē:

Alexander. oph.

Palatū
Coelū

In palato sapo-
rū intellectu
ut in lingua

Plato

Balbi

Blesi

Antipos

Motus sup re
immobili fi-
eri semp so-
let

Mediū utriusq: Extremi
particeps est.

unde et frenis in conuictum transit.

De dentibus.

Cap. xxii.

Varij in ore dentes sunt/ aduersi primū/q lati
acutiq: sūt/ ut cibos seccēt/ sicuti/ duplices q
conficiant/ maxillares dicti/ q uero discrimi-
nāt/ canini appellant/ partim acuti partim la-
ti/ nam mediū utriusq:/ extremi particeps ē/ nouissimi ge-
nuini uocant/ q circiter. xx. annū nalcunt/ multis & octo
gelino/ qd' aetate nostra cōtigit/ geniti & in palato qbus-
dam cernuunt/ Antonij Boldi eq̄is filij dentes antero-
res cū maxillae rheumatismo in pueritia forte amisit quae
breui restituit nā/ Marib' plures q̄ fœminis sunt/ sex iis
quaterni primores dñr/ a græcis ternici/ & gelasini uo-
cant/ q deinde quatuor caninis ex oī parte cingunt/ ul-
tra quos utriq: tam superiores q̄ inferiores quaterni ma-
xillares positi sūt: præter hos ultimi sunt quos sero gigni
diximus/ ob id sophronisternas & cranteras uocant/ prio-
res sicut: & q canini noiant/ singulas radices fundūt: ma-
xillares aliq̄ binis: ternis: quaternisue nitunt/ radicibus:
fereq: longior radice breuiorē edit dentē: Rectis denti-
bus recta radix/ curuis flexa est/ omnes dētes ossiū natu-
rā emulant/ q tamē acuta p̄tuita excuant: soli seusum
habēt: nam frigore ledunt: & acrimonia stupefiūt/ Pri-
mores ad uocis regimen constituti/ Hos dentes cū exci-
dissent/ Merula alexandrinus noster. q. præceptor aureo
filo ad p̄nunciatiōē obligabat/ quibus pauciores & ra-
riores dētes teste Aris. magna ex pte breuiorē sūt uita.

De labras et gingiuis.

Cap. xxiii.

Abra oris ps extrema ē ad potū: cibū/ litteras
exprimēdas p̄ tutelaq: dentiū necessaria/ ea

Maxillares 4.

Canini 4.

Genuini

Sophronisternas

Cranteras

Primores

Ternici

Gelasini

Merula

Magnū Merulae
honore habes præ-
ceptorē uocando
uideris q: enim
ut ap̄io alter im-
mortalitate donare
edentulū appellans

eni & uoces explanāt/ nā pducunt: contrahūt/ & dilatā-
tur uario musculorū itextu ob id ad motū oēm pmouēt
foris ec̄ euidēti cute/ it̄is ec̄ cuticula rutila itegunt: q̄ ro-
seo colore intra os circundat: ea morietib' p̄terquā iepa-
ticis ex purpureo colore statim in palorē discolorātur: ru-
bore euanescente/ ea cum gula copulant: neruis quibus-
dam: de quibus mox dicturi sum' q: qua p̄pter uomitu-
ris labria tremunt inferiora præsertim/ his oscitam: & si
nimium/ in uitū trāsit quod o cedo dicitur/ ubi uero den-
tes infixi sūt multifida/ rutila/ Gingiua uocatur: hæcten'
de oris partibus diximus: quæ spiritalib' & naturalibus
membris accōmodata sunt. Hinc ad cerebrum corporis
principale membrum transeamus: quod dissectionis rō-
ne inter postrema habitum est.

In librum quartum anatomices.

Alexandri Benedicti physici de membro animali quod
capite continetur.

Præfatio.

De Capite.

Cap. i.

Caput osse undiq: parū firmo: carne/
neruoq: cōtextum (ut iquit Plato) im-
becillius cernit i hoīe/ qm̄ cæteris bru-
tis ad sentiēdū acuti: prudētiusq: cō-
stitutum est/ sed extremæ capitis parti
neruos adiunxit: ad ceruicis robur/ de-
inde per omnia mēbra & articulos reliquos cōtextuit ner-
uos uel cordas/ aut quas cōnexiones uocant: Itaq: nudo
osse reliquendum nō erat p̄pter caloris frigorisq: excel-
sum/ neq: rursus carnis pōdere prægrauatum: ne obtu-
sum sensu efficeret: sed cuti d̄siccata circa os firmum &
leue reddidit: Alioqui quib' pingue/ neruo/ sumq: ac car-

Oscedo uitū

Plato

Nerui
Chorde
Complexions

nosum caput est/ualidioris: ac diuturnioris (ut inqt) uita sunt: Cæterum nã de humano gñe cõsultate/utrũ diuturni⁹ & deterius/an breuioris qdẽ uita: sed melioris efficeret: uisum fuit/uitam breuem meliorẽq; diuturna & deteriori esse oio añponendã. Hãc undiq; cuti calor naturalis pupugit: & uias apuit: uñ uiscofũ humorẽ extra pductum & in longũ paulatĩ extensũ/punctiõib⁹ aqualem reddẽs in tenuitatẽ capillamẽti explicauit: ac sub cute reuolutus humor radices egit: his igitur causis capilli in cute nati sunt: qui ppter coagulationẽ a frigido statim factam duriores cute/atq; deniores sunt. Tegmẽ uero ipsum ad cerebri tutelã cõpositum ẽ: caluariaq; ipsa ueluti sphæra ossea/quasi torno facta cerebrũ circũsepfit: & ei⁹ uirtutes celesti sphære diuinas orbiũ animas tegẽti similitima/Hic uicaria medulla teres p cervicis cardines rotulas uerrebrasq; ad imã spinã descendẽs seminis (ut inquit idem autor) humani adiutrix: adeo necessaria: ut lapideo & articulari ambitu circũuallata cõsisteret/ad motum inclinamẽtumq; idonea/Ad hanc mentis arcem cõtemplandam Hermolaus Barbarus nř qui primas tenet inter latinos: Ac Antonius Cornelius primus apud nos philosophus accessere: qm̃ mentem ipsã animosius semper excolunt: calicolis similes ac sine huius uitæ sordib⁹ animo candidiores.

C De intellectu hominis diuino. Cap. ii.
Ollũ caput sustinet/in quo celebrũ uiscerũ excellentissimum cõtinetur/calor pximũ: Hinc euideũs intellect⁹ culmẽ altissimũ hẽt/& humana rõ/quã effector mudi/mollitorq; De⁹ p filiũ maxime sibi pximã fecit/Hinc imagines/cogitationesq; pfici-

Cerebrũ uiscerũ
excellentissimũ

scunt/ quæ etiam nũ diuini consilii participes fieri solẽt/ quod sanctis hominib⁹ (etsi raro) cõcedit unde p diuinatione certa/mortales futura qnq; p̃sagiũt. Et in somno uisiones futuroꝝ p̃nunciã euidentissimã appent: quibus imortalem animã eẽ nõ dubitam⁹. quæ nihil cũ corporali actione mistum habere diiudicat/ eẽ uisiones in somnoꝝ nãm nõ habet/quæ uino ac cibo distentis supueniunt/occurrantib⁹ qbusdam falsis imaginibus/Cerebrũ qd sine sensu est: sensificã tñ potẽtiã instrumentum traditur/in eo somn⁹ consistit: qui mortis imaginem refert/p̃iectis sine sensu mēbris q somnulentĩ sunt & qui noctes non circumscribunt torpori uacantes: uitæ dulcedie minus abundant/ somni cã est quoniã frigidũ et humectũ est/& uaporis in eo cõgesti statim defluentes meat⁹ sensibiliũ uirtutum obstruẽtes sine sensu mēbra iacent: & exinde si modum non excedit/ uires assumũt/ somnũ frigidissimum est pro cordis temperamẽto/ solet enim natura semper moliri quæ cuiusuis exuperãtiã auxiliũ per coniunctionem rei aduersã: ut excessum alterum altero compescat/ In uniuerso enim corpore frigiditas ad temperandum naturaleu calorem a natura data est: qd tactu percipitur & ratione intelligitur/ sanguinis enim nihil habet/ sed ut ea quoq; ps modico potiatu calore/ uenæ ad membranã mēbri inuolucrum de ueniunt: ex utraq; uena maiori & ahorta/ Et ne calor nimius offēdat/ nõ pauca amplã: sed frequẽtes ac tenues uenæ p̃an fractus ambiũt: ne sanguis copiosus & crassus/ sed tenuis sincerusq; subeat eodem. Cerebrum terræ & aquæ naturæ esse constat: quod cum coquit indurescat siccescatq; ut hũor calor cõsumpto/ terena portio relinqt: ob id

e u

Hermolaus
Voluisti benedicte
eximie hermolai
quoq; nomẽ immor
talitati mandare
claritate studiorũ
tuorũ. Sed illud p
comperto habeo
si hermolai manib⁹
optio daretur con
donaturũ illũ esse
tibi totũ hoc offi
cij genus

medulla non est / sed sui generis membrum. si humet uel aret / scit supra modum afficitur: uel soluitur mens: uel commouetur. si aquilone frigidius redditum est post austrum flatum: distillationes fluunt: uapor enim sublimis cerebrum petit: qui ob membri frigiditatem refrigeratur in humorem conuertitur. Quod caelo hinc euenire solet: uaporibus in superiore aeris parte collectis / si magnam cum paruo conferre licet / cum enim ex terra uel aqua uapor ex calore ad supremum aerem fertur / qui frigidus est / consistit: denuo in aquam propter refrigerationem conuertitur: ac demum in terram defluit.

Quae cerebro contineantur. Cap. iiii.

CX cerebro neruorum sensus quasi interpretes nunciique rerum sensibilius percipiuntur: magnaque ratio ex parte in capite tanquam in arce collocatur: Ideo caput quod sensus initium capiatur: uideo appellari: Quod homini proportione maximum est: constitat praeter capillorum tegmen: cute membrana: caluaria: duplici item paniculo / cerebro / uentriculis / reticulo quodam uenarum ac arteriarum intercurrentium mirabilis & caeteris uenarum anfractibus / neruis / Ex aliis dissimilibus partibus oculis ueluti: auribusque hisque similibus / ut suis enarrabimus locis.

De capillo. Cap. iiii.

Capillus homini plurimus est: regionum differentia durior aut mollior / aduersus uim frigoris datus est / ex humore excrementicio: ac fumeo uapore ex uniuerso corpore fertur ad cutem pilum magis efficitur: pro cutis qualitate modo durum modo molles sunt: modo albi modo nigri pro cutis colore: ut in uiriligitate canescunt optime potius quam uetero distillati: in temporibus incipiunt: pubes nouissime: canescit / Capillus / supercilia / pal-

pebraeque / congenitae sunt / Post geniti sunt pubis primum mox alarum / postremo barba / Defluunt capilli / sed nunquam in occipitum / supercilia defluunt cui uicio nomen non inuenire / mulieres non tentant caluitio neque pueri / neque spado / dones / Pili post pubertatem enati excisis soli decidunt praeterquam pubis / Dictum cuiusdam graeci rustici occurrit is quaedam philosophiae sectatorum ex improviso non sine risu interrogauit: quibus barba constaret / ille attonitus nihil respondit: At rusticus cauillatione quadam: ego inquit qui ruri maneo: apte & comode dicam / quoniam tibi co-tinetur / atque ita mentum graeca maiestatis barba cohonestari / oes praeter palpebras excrescunt: uelociusque canescunt. Quibusdam barba rarior est / sed mustax nunquam nudus est / stabefactis pili crescunt / capilli defluunt: defunctis quadoque aulescunt / quod & unguibus euenit / Lassius uenere congeniti pili maturi defluunt / post geniti uelocius perdeunt / quibus uarices sunt minus caluescunt. Caeci natiuitate non caluescunt / quoniam inquit Alexander aphrodisiae / caliditas in locum transfertur proximum.

De Cute capitis. Cap. v.

Cutis ois sensu caret praesertim quae caput intergit / quoniam ibi nulla interposita carne ossi adhaeret: crassior item natura est: ideo maiore radice nituntur capilli / sub hac cute lentior quodam magis mucosus est: quam alibi / quibusdam cutis ea mobilis est / a fronte ad occipitum / & ediuerso / neruis quibusdam summum caluariae penetrantibus ad cutem.

De exteriori membrana caluariae. Cap. vi.

Sub cute membrana est / quae caluariam extrinsecus uelat / cui altera ex interioribus pro futuris

e iiii

Congeniti . capi .
Post geniti .

Dij te pdiunt, ma
ledite te poti) no
minande a ma
le dicendo . re . n
salsam infulsam
reddis obscuri
tate & barbarie
quodam stili tui

Alexander apthro

Caput a capiendo
dictum .

Vitiligo morbus

capitis annectit: ne illa adhærendo cerebrū opprimat p
tegmīne igit̃ a natura cōstituta ē: ut alio ēt uelamēto cal
uaria seruet̃ illaesa/magnā enī cū interiore mēbrana ger
manitatem gerit. De Caluaria. Cap. vii.

Cutis itaq; p̃ lineas transuersas ab occipitio
per uerticē usq; ad frōtem imā diuellitur cū
mēbrana: tū caluaria apparet testa ab antiq̃
dicta/ quæ ex interiori pte cōcaua ē/ extrinse
cus globosa/ quæ Sphæroides a græcis cognominat̃: p̃
tes uero hemisphæria utrinq; lenis/atq; plana/ ī tempori
bus/ duplex in fronte/ Ideo firmissima, ossa ab exteriori
bus partibus dura/ ab interioribus molliora sunt/ inter q̃
uenæ discurrūt foraminulentam ptem sine medulla cōsti
tuentes/ quibus ossa alī credibile est: Suturae in ea sunt
quarum numerus incertus est: sicut nec locus quidem hippo
crate auctor̃ spatani uidim⁹ anatomices spectaculo cal
uariam solidam sine compagib⁹: ea capita canina dicun
tur/ ob similitudinem: quæ firmissima & a dolore tutissi
ma eē traduntur: iuncturasq; pauciores capitis ualitudi
nem præstare tradit̃ Celsus/ ossa fracta sollidant̃ a quibus
dam/ ab aliis eximuntur in uicemq; eorum corporea du
ra; citratrix succedit̃ infantib⁹ sinciput̃ serius ad modū
induratur. De Sutura caluariae. Cap. viii.

Sutura ternæ in sumum uerticem ascēdunt/
coeuntq; in figuræ triangulæ spēm/ cōstat se
nis ossibus caput: nō nullis octōis/ quorum
bina sunt maxillæ superioris & inferioris/ hæc
mobilis est/ superior media oculorum foramina & na
sum diuidit: cerebrumq; suo interno p̃cessu sustinet den
tū ordinē, superior sutura una claudit̃ malarū quoq; ossa

Hippocrates

Celsus

q̃ a genis teguntur: ī maxilla superiori utrinq; continentur/
suturae q; ad auriū ossa bina minima finiunt/ quæ leuiter
diuisa sunt; una sutura cōtinent̃: a priori tñ pte frontis of
si subeunt̃ pot̃ leuiter insidere/ quā per cōpagē/ coniun
gi uideantur/ post aures crassissima sunt; & maximos ic
tus sustinent/ processus deorsum uersus emittūt/ in tem
poribus uero tenuissima sunt/ ob id & periculosa/ Fron
tis os supra aures finitur/ medioq; oculos diuidit sutura
tenui ossi maxillæ superioris conterminū ab aurib⁹ sur
sum uersus ad uerticem serratis cōpagib⁹ (Stephanitides
enim dicta sūt) ferūt̃ mira ossis duricia ut ignis ueluti
e silice elidi possit̃ in sup̃cillis ac supra nasū ubi par̃ super
eminet/ duplex est q̃busdam simplex/ ps̃ p̃terea occipitiū
qd̃ sextum hæten⁹ annumerat̃ suturis ad. A. lra figurā/
claudit̃: unde lambdoides dicit̃ posteri⁹ cerebellū opiens/
sutura sursum uersus ad uerticē trāsmissa. Hæc ps̃ infir
ma quoq; habet̃/ reliq; bina ossa quæ octauū numerū cō
plent/ supra aures sūt/ & capitis latera dicunt̃: fronte ac
occipitio minus inflexa/ cōpagib⁹ ad uerticē quoq; iun
gunt̃ ad occipitiū & frontem/ Caluaria ipsa quattuor dū
taxat ossib⁹ constat/ frōte & occipitio qd̃ epicranis a Pol
luce uocat̃/ duob⁹ quæ supra aures laterib⁹ horū/ suturæ
euidētissima sūt/ reliquæ fallaces dicunt̃/ cerebri fūdame
tum sine basin; eorū quæ d̃scripsim⁹ pte eē demonstrauim⁹
sic suturæ et ossiū loc⁹ et nūer⁹ se hēt̃/ hic q̃ rōe medicorū
usus sinciput̃ soleat uel adurei uel abraderi: cū op⁹ ē/ idicā
dū: manū imā sumo naso ubi iteriliū ē sursum uersus ad
mouent & ad bregma extēdunt/ hoc ē sinciput̃/ sumū tñ
digiti mediū notāt/ acia abutraq; parte diducta/ qd̃ iter ia
cet obseruat̃/ suā nāq; mēsurā sibi qsq; facit; & ita compi

e iiii

Stephanitides

Lambdoides
os.

Epicranis

Pollux

tum triū futurarū hoc mō inueniri putant cōiectura iter
Hippocratus dum fallaci: unde sese deceptū aliquādo hippocrates pa
lā p̄essus est. De mēbranis interiorib⁹. Cap: ix.

His prim̄ p̄spectis: p̄im sola enarratiōe cogni
tis: indicādū nūc est: quo mō ex ictu capitis/
aut lapsu: caluariae frustrū eximēdum sit/chi
rurgis p̄sentib⁹/qa & ipi huic n̄o theat̄ iter
esse debēt: ut cruor/aut pus/li subest: ide educat̄: Alioq̄
apostemata/febris: neruorūq; distēuōnes sp̄asmi. n. d̄nr:
ac deliriū deniq; supueniūt: aut. n. os abradūt nō exiguo
labore/aut orbiculari serra: his modis demōstratis calua
ria tota a sup̄ciliis ad aures/in occipitium usq;: serra disse
cāt: q̄ emota cerebri q̄titas pene mēbrorum p̄portione
incredibilis uiris p̄sertim spectanda est/duab⁹ tuniculis
uellantibus/qua; alterutrā rumpi morifera: ē: sup̄ior ua
lidior est: futuris caluariae adnexa: custos cerebri appel
lata/altera ip̄m cerebrū uestit q̄ tenuissima: atq; ifirmior/
iamidē Pollux uocat: Hæc uēas p̄tenuēs anfractu quo
dam coeuntes: undiq; supra cōsp̄as cerebri cōinet:
quæ mēbri materiā nō trāsigunt: sed supra ferunt̄: ob id
sanguine caret/cerebri nāq; frigiditas peculiari suo mu
nere sp̄m a corde ueniētē temperat p̄ sensifica uirtute

constituēda: omēta ip̄a p̄ tegmine data/carne uacant/ut
uapores nec hēant/nec trahant/et caluariae crassior an
nectit̄/ut nihil pōderis afferat/æ anterior cerebrum in
duas partes diducūt/dextrā & sinistra/unde hæterocra
nia nomē hēt/& anterior idem ap̄ posteriori cerebello di
sternant: sic. n. uocat̄/minus est ac dur⁹/inter has ce
rebri partes quidam imp̄tus chirurgus quom lapsū
ex alto curaret: specillū ad imā usq; partē ip̄osuit: ut igna

Spasmi
Distentiones

Tuniculæ duæ uelā
tes cerebrum

Jamnis

Pollux

Omenta

Anterior cerebrum

Heterocrania

Posterior cerebellum

græce πρῶτον
καρῖς: aristoteli & alijs

Anterioris cerebri dextra & sinistra
pars quo diuidantur inter se. & itē
quo diuidatur anterior cerebrum a
posteriori quod uocatur cerebellum

Cerebri sp̄m uita
le a corde ueniētē
tem in animale
nectit

ri solent uana p̄quiretes/cerebrum p̄foratum putauit: co
gnito a physico errore: specillū inter geminatas utraq;
membranas imposuisse cognouit.

De causis cerebri.

Cap. x.

Sunt & in cerebro terni specus prioris gemi
ui sunt tenuissima itus circūdāte mēbrana.
Postremi uero cauum p̄ se sine membrana
consistit/sed sua dūtaxat duricia cōseruat̄/il
li gemini cōstituti sunt/sicut & pleraq; mē
bra: renes: pulmōes: aures oculi: ut si qd alteri p̄i occur
rat: reliqua illæsa suo fungat̄ numero/in cerebro. n. uita
lis sp̄s: q̄ a corde sursum uersus arteriis diffundit̄: tēpe
rat̄/atq; sensifica inde uirtute/qua aiale uocant/recipient.
quæ ex iis cauernis sp̄s ip̄os q̄ & sp̄ramēta uocantur/
sensib⁹ neruis: musculisq; motus ac uarias potētiās p̄ mē
bra diffusas administrāt: q̄ si uertigine sp̄otanea aut: p̄ uī
circuagēdo corp⁹ equo uel nauicua uel morbo: ut i uer
tiginolis turbata sūt/humores & sp̄s simul exagitēt/un̄
functiōibus suis destitutis: audit⁹ uisus: motusq; mēbro
rū cū uniuerso corpore in ruina plabat̄/cerebri materia
paulatim seccāda est: quoad internæ appareāt cauernæ
quæ uiuētibus ampliores sunt: in dextra. f. & sinistra par
te/utraq; n. eiusdē rōnis est/sambigunt tam philosophā
tes an geminas imagines siue sp̄s (Cicero spectra uo
cat) referat uterq; sinus/ cū loco differant neq; in aliquo
tertio conueniant: ut oculis contingit: qui & si gemini
sint unicam tamen repræsentent formā: In his enim sen
suum nobilissimorum uires habentur/ex his cogitatio
nis: exstimationisq; atq; intellectus potentia adipiscitur/
in his qui communis sensus dicitur subiectorum sensibi

Cerebri specus
terni

Vitalis spiritus
cerebri
Sensifica uirtus
quæ a corde ueniētē
uocant

Problema

Cicero

Spectra

Communis
sensus

Imaginatrice uis
Phantasia

Nicolaus leoniceus

Laurētius lauretiani

Vertiginosi
Lymphatici
Phrenetici
Delirantes
Attomiti
Comitiales
Muti repete

Cerebelli cauer
na amphior. &
q̄ figura fit

Lethargicus mor
bus unde pro
ueniat

Bilis porracea

lium concipit rerum spēs/imagines uariā ac diuersā hic formant/itaq; huc uisus/auditus: olfactus/& ceteri sensus tendunt/p̄ tramites neruorū aut paniculorū: & imagines ipsa suapte nā uel in uolūtario: occurrūt/nec humani semp sunt arbitrii: imaginatricē hanc uim siue phantasia uocamus: quā qdam ex posterioribus diuersas uirtutes falso esse arbitrati sūt/ hāc partē Nicolaus leoniceus: ac Laurētius lauretianus nō redarguēt: lenius nāq; cois de exterioribus iudiciū affert/ de locis autem harū uirtutū nemo p̄ter posteriores philosophos mētione facere ausus ē: Quoniā hmōi cauernā p̄tesq; cerebri si affecta sunt rō mēs q; ipsa cōfundi uidēt: uana nāq; uidēt/ audiūt: cogitāt & imaginant: p̄perāq; diiudicant: Hinc uertiginosi: lymphatici: phrenetici/delirantes: uel attomiti sunt: alii comitialit̄ cōcidunt: alii repete obmutescunt.

De cerebelli sinu.

Cap. xi.

IN posteriori cerebro euidentiori sensus instrumento: caueria est amplior in qua uis illa memoria sita est: ac uiget: hic alii reminiscētiā locū faciunt: illa cōtinuata est imaginū conseruatio: hāc quādoq; intercipit/ uel duab; uirtutib; imagines siue phantasmata ancillant/ alii tramiti medio eam (ut dicim;) uim reminiscētiā attribuūt/ cerebelli sin; in sumo lat; mucrone ad spinam uergēte figurā obilisci inuersi/ hac parte læta letargicus morbus affligit: unde nonnulli litteras oblitū sunt: & parentum nomina. Alter ex bile porracea: malisq; inde uaporibus præsentium librorum nomina non tenebat subito malo: qua p̄tinus reddita/ memoria pariter restituta ē/ ex eo spinā medulla oritur tanq; neruorum plurimorum manifesta origo:

diuersa ab ipso cerebro natura: nam pinguis est: incoquendoq; mollior redditur/ illud basis dicitur cerebri: a græcis paracephalis uocat: uel epicranis calore magis flauo.

De tramite medio inter utrūq; sinū. Cap. xii.

Inter uētres anterioresemq; uia est/ utriq; annexa: qua imagines (ut dicūt) utriusq; ultro citroq; deferuntur/ hic quas assertiones: & consilia uocamus fieri traduntur: hic intellecta recognoscunt: renunciat. n. imagines oēs memoria atq; inde reportat/ reminiscētiā uires suis ei; uolūtaria est/ sitq; pro hominis arbitrio/ hac uirtute opīnamur: reminiscimur: & assentimur: discernimusq; ipsa comitante ratiōe/ ea uirtute componimus resoluimusq; quæ in animo sunt orationes/ ob id ea uia cordi ueluti omnium principio supra constituta est/ lumbrico enī terrestri ē perquā similis: nam & colore rubida est: ut uermis arcuatim contrahitur prolōgaturq; / cum opus est: sed quis hominum quæso hāc indagauit: q̄s solertis ingenii hāc consecutus est: uerum sit an falsum uita de creuit.

De cæteris cerebri partibus.

Cap. xiii.

Priusquam ea abiicias: non minori cura tria uidentur sunt/ quæ a medicis indagatiōe pertractata sunt/ inter priores uentres & medium tramitem quædam extates partes sunt: fulcimēta dicta ex eadē cerebri materia cōstituta/ iteritē uentriculos ueluti terrestris lumbrici interiacent: neruulis utriq; adalligati q; cū in lōgū porrigunt: meat; a priore uētriculo ad tramitē mediū trāsēutes claudūt: si uero cōtrahūt/ idē duct; appiri credūt: & ita spūm quo imagines uehūt citro ultroq; discurrūt/ sub his uero qdā ochularis concauitas apparet/ si cuius medio forametū est/ qd̄ deor

Epicranis
Basis cerebri
Paracephalis

Inter uētres anteriores posteroresq; uia:

Lumbrico terre
stri perq̄m firmi
his uia inter uē
triculos

Fulcimēta
Terrestres lumbrici

Conchularis
concauitas

Forametū

*Pituita fluctio
nes a medio ce
rebro descendit*

Glandulae

*Syzygie neruo
rum septē*

Aristote

Opticos

sum uersus ad uiam palati extremi excretoria descendit: un̄ pituita fluctiones a medio cerebro pfluunt: & ster-
mutamenta/ prumpunt/ Eadem lacuna undiq; rotundos
processus h̄t/ qbus uenae ac arteriae sustinent/ q̄ ab arte-
riarum reticulo mirabili ad ādictos uentriculos deferu-
tur/ secundum eundem reticulum glandulae quaedam pro-
minent superflui capaces. De septē neruorū syzygiis
scdm ueteres medicos. Cap. xiiii.

Cerebrū demum omne sensim cū membra-
nis duabus subiectis emouēdum est: ne ner-
ui q̄ inde oriuntur loco suo auferant/ Septē
enī neruorū syzygiae a cerebro oriuntur/ ner-
uorū Syzygia uocam̄ cū bini nerui pariter emergunt/
Qui sensificum spiramētum ad certa mēbroꝝ loca trā-
mittunt/ ut sensum uicinis/ & longe positis mēbris spiri-
ritali semita infundant/ Prima. u. coniugatio oculos petit
quas & uenas qdam uocant/ ex quo colorū agnitio & lu-
minis & tenebrarum discrimē h̄t/ secūda in aures se dif-
fundit cōtra Aristotelis sniam per quā in nascitur sonoz
noticia/ Tertia marib̄ uerit̄ uis olfactoricē m̄strans: q̄rta
palatū tenet/ Quinta ad linguā & ad faciem/ Sexta stoma-
chū petit/ cui maxie sensus ē necessari/ ut appetat & sup-
flua respuat/ Septima uero neruoz ifundit sensum spina-
li medullae/ quae compacta est: & ad imā spinam descen-
dit/ sed de his coniugationibus ueriora subiūgemus.
Priores medici Syzygiarū originē magis q̄ finem obser-
uauere: ut posteriores cōcisiuē rē cōsiderauer̄/ Primā ad
ab ima pte poris uentriculi cerebri ptinger̄: opticos. n. uo-
cāt/ q̄ tñ pri⁹ pp̄ tēuiorē cerebri mēbranā trāuersi copu-
lāt/ ubi spēs ab binis oculis r̄cepta: una et simplex r̄ntat. at

distētis p̄ter consuetudinē oculis & dimotis superiorib̄
neruis/ ut trāuersi coeūt/ res una duplex apparet/ Ab his
aliud par. est: q̄ graciles sunt durioris materiae: mouendi
uim afferūt: at Aristo. aliū numerū assignat/ cui⁹ snia nūc
reddēda est. De neruis oculoz scdm Aristo. Cap. xv.

A

T. Aristoteles ita de neruis oculoz refert/ ter-
nos inq; neruos ab oculis ad cerebry p̄tinē-
tes nā cōstituit: Ita ut maximī & mediocres
ad cēbellū tēdāt/ minimī ip̄m cerebry adeāt
hi p̄p̄iores narib̄ oriūt̄/ maximī eq̄distāt nec usq; coire
p̄nt: mediocres coeūt/ qd̄ p̄cipue in gnē pisciū appet. &
cerebro sunt ū propiores q̄ magni: minimī p̄ quam laxo
inter se distant interuallo: & nunq̄ ob eam rem possunt
coire/ Hae Aristoteles/ Oculorū membranā cum iis q̄
ad stomachum feruntur nexum habent/ quoniam nul-
li sine stomachi redundatione eruitur oculus.

Secunda neruorum coniugatio. Cap. xvi.

A

T. secunda coniugatio ad aures terminat
quod Aristoteles constanter negat/ ex ea sen-
sorium auditus cōstituitur: de quo suo dice-
mus loco/ si qua in his cōiugatio apparebit
a toto diiudicabitur teatro: quoniam ea nusq; apparet.

Tertia neruorum syzygia. Cap. xvii.

H

Aec ad tubercula papillaria narium perti-
net: id molle ē sensoriū ex cerebri p̄xia mā/
q̄ tenui omēto itegit/ odores. n. sentiunt qm̄
sensoriū tēpatū ē/ sicut sternutamēta cōcitāt/
Quibusdā ea uis adēpta ē sicut Falleriae contarenā nr̄ae
ex p̄cia gēte/ Quib̄ nares porrectae sūt/ hi olfactu ua-
lēt/ quomodo q̄ manū frōū ad mouēt lōgiz cernūt/ q̄b̄

Aristoteles

*Nexus membrana
rū oculi cum
iis quae ad sto-
machum feruntur
hoc ego plinio
undecimo. hb
ca.*

grauiter olētia grata sunt/id ex tuberculorū discrasia cō-
tingit.

Quarta Syzygia. Cap. xviii.

Quarta palatū trāligit ibiq; obliterat: & ces-
sat/alii sextæ coniugatiōis neruos huc putāt
p̄tinere: quæ & linguæ sensum gustandī tri-
buunt.

Quinta syzygia. Cap. xix.

Quinta ad linguā p̄tim p̄tinet: faciēiq; buccas
mouet: p̄t̄ septimæ cōiugatiōi annectit/ uñ
q̄ ultimā linguā tangūt/ uomitiōes cōcitāt:
nam ex eadem cōiugatione neruī ad stoma-
chum tēdunt: qui & oculorum membranīs copulant̄.

Sexta neruorum syzygia. Cap. xx.

Sexta (ut d̄narrauim⁹) syzygia: simplex me-
dulla ē a cerebro posteriori descēdens: de q̄
seq̄nti dicem⁹ libro: uñ supra. xxx. neruorū
cōiugatiōes oriūt̄: hāc septimā maluerim ī
ordie et postremā appellare: qm̄ postremo loco exit.

Septima syzygia. Cap. xxi.

Neuissima neruorū cōiugatiō q̄ sextā alii uo-
lūt/a posteriorē pte cerebri ad stomachum:
p̄cordia/epiglōtidē: ad utrāq; gutturis ptem
diffūdit̄: ex hac neruī cōstituūt. q̄ cōuersiui
uocant̄ / & uocales: q̄ rursus sursum ferunt̄ ad epiglōtidē:
ab aliqb⁹: toni uocāt̄ ad uocē necessariū/cordis hoc ē uo-
lūtatis p̄nūtiū/Reliquū ex hac cōiugatiōe cū gula maiori
ex pte adnectit̄: disp̄git̄ q; ad imū uētriculū ibiq; cessat:
cæterq; cū cordis ī uolucro copulat̄/neruusq; q̄ ī sinistro
re pte sitū hēt: oīb⁹ fere mēbris: q̄ supra septū locant̄: cō-
mittit̄/Ex eodē. n. caluarie foramēto: (ut res cognitu fa-
ciliōr sit) tres sepati discurrūt neruī: quorū prim⁹ ad mu-

sculos ceruicis fert̄ / & ad linguæ postremū: alter uero q̄
maior ē ad scapularū musculos: & ad p̄pingora/ibiq; ces-
sat: Postrem⁹ ad spiritalia (ut dixim⁹) uisera certo trami-
te iuxta uēas: q̄s sphragitides uocam⁹: ibiq; cōmittit̄: E
regiōe sumi gutturis idē ram⁹ quādā neruī sobolem sp̄-
git/q̄ mouēdi uim gutturi eiusq; p̄tibus tribuit/Reliq; ps
eiusdē ad p̄cordia: retroq; fert̄: uñ uersiuos neruos uo-
cam⁹: qb⁹ cōcisis hō statim obmutescit: & inflāmati uox
afficit/ Hi neruī n̄ p̄tinē a cerebro ad uocis officiū a nā cō-
stituti sūt: p̄pterea q̄a cōueniēs iter nō eēt: ut qd' deorsū
cōducere oportet: ī superiore pte sit: meli⁹ igit̄ ē: ut pri⁹ ad
p̄cordia deferant̄: rursusq; sursum p̄cedāt: q̄re maiore Ga-
leno teste/ duriciē obtinēt/robustioresq; sūt: quo magis

a cerebro sui inītiō distant: q̄ de causa quo breuiōres: co-
molliores sunt neruī: ii igit̄ duriores a cordis calore facti
uoci commodiores reddūt / alioq; cōtinēti sermōe facile
opprimerent̄: cerebro cordiq; nō īmerito copulant̄: ut
ab illo ī quo sensifica uis ē/atq; cogitatio: & ab hoc ī quo
mēs ipsa/atq; aīus inhabitet: uolūtatiq; & animi cōcepti-
bus sine internuntio parere possint.

De syzygiis alia obseruatio.

Cap. xxii.

Szygia alii alio mō obseruauere: ut cursim
referamus: binas ad oculos deferri/ unā ad
ad narium tubercula: ad palatū aliā: q̄ utrin-
q; iuxta dētes finit̄: q̄ aliqb⁹ aīalib⁹ duplex/
qb⁹ maxillæ lōgiōres sūt: aliā ad buccas et labia q̄ ad ocu-
los subterlabit̄/exitq; sub mediis oculis: una ad linguā: au-
rib⁹ nihil r̄ndet a cerebri mā sed a mēbrana tm̄: Alia ē q̄
p̄ spinam interfluit/Alia item quæ maxillæ inferiori mo-
tum præstat: alia iuxta ceruicis originem ad colli robur

Conuersiui

Tom

Galenus

præter hos nervos quidam ad supremam calvariâ ferunt: quibus cutis capitis sed paucis mouet/aliis ad aures ut mobiles fiant/quibusdam adambo supcilia: aliqb9 ad al- terutq; dütaxat: sed hi ppetui non sunt/sic.n.côiuugatiões q̄tū ad ortū earz cōiuugatim pcedūt: at tñ ad mēbra mul- tifariâ deferunt ad stomachū linguā/p̄cordia/ epiglōti- dē: retrocedētes. De reticulo admirabili. Cap. xxiiii.

Cerebro sub est utraq; mēbrana/q̄ circūam- bit: deide of caluariæ subiacet/qd̄ suugosum est/ut leuius sit/i medio cui9 excretorium fo- ramētū ē: hac uenæ arteriaq; ad cerebz p̄ti- nēt/q̄ iuxta aures ferunt: atq; in p̄tenuēs ramos sp̄gunt & mēbranā cerebri custodē subeunt/ c̄ncellatim in cō- textū reticuli modū fibris coeuntib9 p̄ q̄ exilib9: in eo ui- talis (ut dictū ē) sp̄s effusus a cerebri uirtute: in sensifi- cū sp̄m cōmutari haud dubio credit a medicis nr̄is: alii in cerebri cauis hūc fieri putāt: ex uēis/et arteriis q̄s spha- gitides siue iugulares ac potides uocam9: ferunt: & ad mēbranā tenuiorē sp̄gunt/qm̄ cerebrū/oium exp̄s san- guinis est: in qd̄ nulla uena cessat.

De capitis osse ualidissimo. Cap. xxiiii.

Quod præterea ualidissimū qd̄ cerebri fulcimētū ē: ad sensoriū olfact9 p̄tinet/ubi supcilioz sin9 sūt siue foramiā q̄ duplici osse constat: ii ad nares deorsum uersus ferunt/ supq; eos os frontis t̄nit: ab ossib9 superioris maxillæ sustinet/ s̄mū os neruoz cōiuugatiões penetrāt: & duplici ualle ifra ip̄a ca- uat/iugo medio eminēt: qd̄ occipitis est processus/ su- pra foramen spinæ medullæ/utrinq; os durissimū lapi- deūq; iugale uocatū ab argumēto sicut a græcis Zygoi- des:

Membranacustos cerebri. ex duab9 superior ut supra retulit. ca. 9.

Quo loco uitalis sp̄ritus in sensifiu & animalem uertatur

Sphagitides. 7. iugulares

Os Zygoides. 7. iugale

des/quod ab inferiorib9 ossib9 sustinet/idē i ossa nasi di- uiditur bina & oculorum/ubi supcilia sunt/E regione su- p̄cilioz ubi nasus incipit/intus e frontis osse/mucro osse- us p̄minet/q̄ tubercula papillaria diuidit/& a mucronis latere tenuissimum foraminulētūq; os adiacet/quo pitui- tā humor ad nares distillat/At hoc i loco exemplū nāæ admirādæ nō præteribo **Q**uidā græc9 Suirus noie mi- hi notissim9 in chalcidis expugnatiōe in tempore sagitta uulnerat9/ductus itet captiuos a trūcis p̄sanato quoquo modo uulnere annis. xx. uitā duxit feruile/ Tandē liber Cydonē uenit/postq; q̄ntū annum/dū aqua p̄ æstatē fri- gida os colueret/cōcitat̄is supra modum sternutamētis magno pruritu inter maximos conatus p̄silite narib9 sa- gittæ iustū digiti mediū longitudine/ferrea acie: nec aliā uulneris notā reliquit/dū id medicis uenetis iter mira- turæ refero/aliquibus nō credentibus/aliis iter cōtentio- nes/ut sit/ uia indagantibus. Ecce ex iprouiso Suir9 græ- cus nr̄/q̄ forte tū Venetias uenerat/rebus dubiis acitus/ imo fide carētibus/sagitta demonstrata: quā miraculi gra- tia ferebat/testimoniū uerissimū dedit/qui cū antea per annis. x. in urbē nō uēisset: p̄ discutiēda ueritate casu ob- latus nō credētibus/fidem attulit.

De Oculis. Cap. xxv.

Maximā oculorum utilitatē humano gn̄i do- natā deoz mūere existimauit Cicero/ac Ga- lenus/quorū cā caput cōstitutū sit. hos pal- pebræ primū integunt/quæ utrinq; Genis i- nascunt/quæ & palpebræ dicunt: hæ mollissimæ sunt/ ne cōtactu aciem ledāt: ceu tegmēto: qd̄ uallo pillorum quodā munitū est ad occursantia; utraq; aperiant: & in

Locus fabulæ poscit

Cicero
Galenus

Palpebræ duo signat

Gente

Hypopie Pollux

Conchos

Cæsi
Cærulei
Atrii
In ma
ri

motu mira celeritate claudunt / in somno aut temulentia sponte coniuvent; in uoluntarioq; claudunt / Frictatis oculis sternutameta cohibent; uel alterutra gena si qd i oculum inciderit / decidere sub oculis gena posita sunt leuiter pminetes hypopia a polluce dicta / q; farmatis supra modu ad deformitate naso minimo pdeunt; quo in ceteris qsi muro iteriecto; oculi non inutiliter latet / na excel sis undiq; partib; sepiuntur / Aperienda demu sutura e; q; a temporibus discurrit; hoc maximu capitis foramentu est; siue ingens sin; conchos a graecis dicitur; quo null; maior; deinde nariu / oium minimu auriu est.

De causis colorum in oculis. Cap. xxvi.

N in homine oculi plus minus ue humoris habent; qui multu continet nigri sunt / qm huius copia transpici satis non pot. Reliqui uarii sunt coloris pro humoris quantitate: ut in mari qua facillime cognosci pot / na ubi satis transpicitur caesium apparet; ubi minus caeruleu; ubi pra; gurgitis altitudine; no pra; finit; ibi atru nigrumq; cernit. Qui aut inter eos sunt; eo ia differunt; qd magis min; ue ita costituti sunt / ut eade ca; Cæsi acute interdum cernere nequeant; nigri noctu. Illi enim p sui humoris exiguitate mouentur magis a luce; & rebus uisibilib; quia ira humidu per lucidiq; sunt; q; q; motus ei; pti; uisio est; quia lucida; non qua humida est. Nigri uero ab humoris copia min; mouent. Lux enim nocturna exilis e; & simul quis humor per nocte moueri difficilius potest; conuenit aut eu moueri; qua perlucidus est; neq; magis moueri / quam con gruū sit; leuior enim mot; expellit a uehementiore / qua obre q; aut suu aspectum a colore ualidiore transtulerit /

aut de sole in opacu se contulerunt; no cernunt. Motio. n. qua iam uehemens in est impedit eam; qua extrisec; accidit; uisus deniq; siue ualidus / siue iualidus neq; res sple didas cernere; quonia eius humor ultra modum afficit / & mouet. Egritudines oculoru utroruq; indicium faciunt Glaucoma enim nigris oculis potius accidit; lusciositas caeliis. Illud humoris copia / hac siccitate innascitur; uisus ille deniq; optimus est / qui moderatum humorem continet.

Qui oculi acute cernant. Cap. xxvii.

Oculoru medio pupilla est; qua cernimus / cuius angustia non sinunt uagari incertam aciem / & ueluti canali dirigunt / ob idq; incidentia facile declinant. Et pupilla quo angustior fuerit / eo magis acute cernit / sicut qui ex foueis / puteisq; stellas interdum conspiciunt / quoniam motus in uastu no dissipatur; sed erecto tramite eiaculatur / sicut oculi quos conditos nominamus. At habetiores sunt / qui nimiam pminent / emittu nūcupati.

Que uitia oculorum sint. Cap. xxviii.

Oculi / ut ad uitia transeamus / ex omnibus animalibus soli homini diuerso colore uisuntur ceteris in suo cuiq; genere / praeterqua ineq; similes. sicut & uni deprauantur / unde strabonum & petorum cognomina / hac enim uitia nutricu in diligentia saepe contrahuntur / Mediocres oculi; optimi ab omnibus habentur / Crassis tenuibusq; membranis constat oculus / callosa enim firmaq; materia; propter frigora; caloresque constituuntur; in his humida salua perpetua est; quoniam lubrici; ac mobiles

f ii

Glaucoma
Lusciositas

Emittu oculi

Rigidi oculi
Rigenti oculi

Lusciosi
Nyctalops

Inuenisti demum alexander laudem tali laudatore dignam qua honestiores exultantissimum hominem uita eius naturam exprobrant

Seniorbes siue semitunicae oculorum

propter occurfantia esse debet: & lachrymarum inde copia iugiter emanat: uel uel uel sponte/frigore: uel impetu/ Circa pupillam nigrum uariat/ ob id iris a quibusdam uocatur: quae atrii coloris cernitur: uel nigri glauci/ caerulei: caesi: nonnulli ruffi: fului/ caprini: qui optimos mores indicant: & clarius cernere existimant/ Et modicus quoque situs optimorum morum inditium est: sicut quibus mediocriter conuiuet/ qui uero rigidi sunt impudentiam notant/ quae nimium conuiuent inconstantiam significat/ At ex morbis ut in attonitis rigent/ in oculis animus ipse inhabitare credit/ ob id osculant: ita animum ipsum attingere existimantes/ oculorum alii nisi e longinquo conueniunt/ alii nisi prope ad mota cernunt.

Alii interdum habetiores noctu propter ceteros cernunt: hi lusciosi siue Nyctalopae dicuntur: Hoc uisum isestat Hermolauus noster: qui cum aliquid legendum haberemus interdum eam diei parte mihi tradebat/ ipse auscultabat/ uel pa uero in qua nihil penitus cernebat accepto libro ille exactius legebat/ dicebatque Ita mi Alexander mala quaeque in bonum cedere/ Quidam noctu exprofecti paulisper aliquid conueniunt/ cernunt: Mox paulatim tenebris se abducentibus nihil cernunt: Multis a somno propter apti oculi scintillare uidentur.

De membranis oculorum.

Cap. xxix.

Septem membranis oculos uestiri recentiores existimant/ quod quattuor siue tres duntaxat doceat antiquitas: illi. n. haud dubie decipiuntur: exteriores atque interiores semitunicas: seu seniorbes diuersae naturae existimantes: oculum. n. prius in priorem & posteriorem partem secant: in illa quaternas membranas explicant: in hac ternas tantum/ quae prioribus copulantur.

De Cornea oculi.

Cap. xxx.

Prima oculi membrana cornea uocatur. quasi cornu translucido similis/ pua est per lucida: dura/ neruosa/ crassa/ quae nec in profundum agit/ ut quaedam arbitrantur/ propterea ceteris interioribus tunicis tantum applicatur/ limpida est: ac nulli ferme coloris/ ut rerum uisibilium species siue imagines recipiat.

De Funda oculi.

Cap. xxxi.

A hac sequitur quae & ipsa callosa est: extrinsecus candida funda figura/ unde nomen sanguineis uenis interdum suffusa uel felle: regum morbi primum indicium: angulis carnosus committitur: albugo dicitur & candidum oculi/ ab aliquibus rhatoides: rhogoides: amathoides: charoides: appellatur: nam & sub ea humor est aquae quae similis/ Huic prima ex interioribus conueniunt: mediam in ultima parte oculum uelans similis cum superiore nae scleroticam quaedam nominant/ Exteriorum tertia: quae corneae subiacet: phacoides siue lenticularis dicitur/ hanc in medio fenestruit pupilla/ ad quam imagines puniunt/ in ea colorum numerosa diuersitas: atque differentia notatur. orbe ita uario per corneam transpecto.

Secunda & Tertia oculorum tunica.

Cap. xxxii.

Vicetunicae alia ex opposito interiori committitur quae secundam uocant: ab aliis uero eodem quo superior nomine thogoides appellatur/ Alia item membrana quam tenuissima quae quarta inter priores anumeratur: quae arachnoides: siue amphiblestroides uocatur quae cum posteriore naturae eiusdem habetur: cui coniungitur: eam reticularem tantum uocari putant.

Alter numerus membranarum oculi.

Cap. xxxiii.

f. iii

Albugo
Rhatoides
Rhogoides
Haematoides
Charoides

Sclerotica

Phacoides
Lenticularis

Arachnoides
Amphiblestroides

Reticularis

Ceratoides

Alii tñ ex pitissimis autorib⁹ has tunicas colle-
ctim pertractauere sumam tunicam/cerato-
iden siue corneam uocates/quæ uniuersum
oculum circūuelat/sub qua in priore pte/q̄
pupilla posita ē humor ille aquæ similis est/huic tunica
media subiungitur/modico foramiē/ ut fenestra quædā
cōcaua circa tenuis mediūsculo numerosi coloris a cor-
nea trāspecto/ulteriorib⁹ p̄tib⁹ occulta & ip̄a quoq; ple-
nior: quā rhagoide qdā uocant/oculū pari modo ambit
interius/sub his infra tenuissima tunica aranei telæ simi-
lis: quā ~~herophyllus~~ herophyllus medicus arachnoiden appellauit:
Non nulli uero ex recētoribus uolunt corneā tunicam
oppositā & regiōe mēbranæ cōmitti/ quam scleroticam
nominauimus;

Erophyl

De humoribus qui inter tunicas sunt. Cap. xxxiiii.

Inter has tunicas humores sunt/inter corne-
am & secundam albus est quē trāsleunt ima-
gines ad chrystalloiden/hoc humore cornea
intenta attollitur/eoq; cōsumpto qd̄ in mori-
entibus cōtigit/comprimitur/pupillaq; exiccato cōtrahi-
tur/sicut eius nimietate dilatat̄: inde oculorū nubecula/
obscuritates/suffusiones/glaucmataq; oriunt̄: quæ pu-
pillæ ptem occupant/Angulos oculorum uexant: epiny-
ctides/pterygia/apilopa: faciē uero oculi quā mydriasin
uocant/offendit totos oculos epiphora/aut p̄cidētia.

De hyaloide humore. Cap. xxxv.

Membrana oculi arachnoides tenuissima hu-
morē cōtinet: quā uītri similitudinē hyaloides
a græcis uocat/q̄ neq; liq̄dus ē/ neq; arid⁹/
sed q̄si humor cōcretus ē/ ab ouī candido ni-

Nubeculae

Obscuritates

Suffusiones

Glaucmata

Epinyctides

Pterygia

Aeglope

Mydriasis

Epiphora aut p̄cidētia

pu

Angulos oculorū

Acie oculi

Totū oculū

hil differens/ex cuius calore oculus aut niger ē/aut glau-
cus uel ruffus/aut cæsius: cū summa tunica alba sit.

De Crystalloide.

Cap. xxxvi.

Sub his gutta humoris est cōcreta ouī albo-
similis/a qua uidendi facultas pficiscit̄: chry-
stalloides nominatur/ob eā diuinum oculū
uocat Galenus/ gutta ipsa ī ptem priorē ma-
gis uergit/quæ in pte postrema rotunda est ī priore leui-
ter plana: cuius uidendi potentia in cerebro primū sita ē
uel in corde principali origine: qm̄ multi hominū paten-
tibus oculis dormiūt: corybantiam græci uocant: sic & ī
morbo comitali apti nihil cernūt aīo caligāt: animo igitur
cernim⁹/ animoq; uidemus/ Plato de uisu At si quis ī
quit colorū discussionē ope ip̄o aggrediet̄ qd̄ iter huma-
nā diuināq; nām iter sit/ignorat̄ uidebit̄: nepe De⁹ mul-
ta in unum colligere: rursusq; unū in multa pducere suf-
ficiens est/ sicut. n. simul ac p̄t: eodē. n. ferme momēto uī-
sibilis uirtus & in corde & in cerebro cōsistere uidet̄/ sic
de rōne mēte: ac intellectu/ ceterisq; animi uiribus/ quo-
niam in corde principali origine cōsistere uident̄/ in oculo
magna ex pte animi indicia hñtur/ leticiæ amoris/ odiū
q; blandi uel torui: sicut scæuitiæ truces: uel ardentis.

Galen

*no p̄bant
ex qd*

Plato

Quomō suffusiones manu curentur. Cap. xxxvii.

Quia suffusionum mētio hīta ē: hypochysim
græci nominant ab oculis solis medici ocula-
rii dicti sunt/ sed quō suffusiones acu curadæ
sint in cadaueris oculo on̄dēdum ē. suffusio-
nes. n. uarie sūt: quæ si exiguæ/ immobiles/ colore aquæ ma-
rinæ: uel ferri nitētis & alatere sensum aliquē fulgoris re-
linquūt/ spes sup̄est: si magna si nigra: & ps oculi amissa
f̄ iiii

*Hypochrysis
suffusio*

Animo cernim⁹

Animo uidem⁹

Suffusionū
curatio

Gossipio

Ambidexter

Segua

nāli figura in aliā uertit; si q̄ caruleæ sūt aut auro similes
si labāt & hac atq; illac mouēt: uix unq̄ succurrit fere tñ
peiores/quo ex grauior morbo/maioribusq; capitis do
lorib⁹ uel ictu uehemēti⁹ ortæ sūt; neq; idonea curatio
si senilis atas ē: q̄ sine nouo uitio; tñ acie hebetē hēt; At
ne puerilis q̄dē/ sed iter hæc mediā atas; Oculus quoq;
curatioi: neq; exigū⁹; neq; cōcauus satis oportū⁹ ē/ atq;
ip̄i⁹ suffusiois q̄dā maturitas ē; expectādū igit̄ ē dōec iā
nō fluere: sed duricies q̄dā cōcreuisse uideat/ n̄ræ ætatis
medici ad maturationē; festinādā cibos exhibēt malæ q̄li
tatis; ut malis ide uaporib⁹ festinet̄ maturitas morbi; An
uero curationē modico cibo uti biber̄ aq̄ triduo dēt; pri
die ab oib⁹ abstiner̄; Post hæc i aduerso sedili collocād⁹
ē loco lucido/ lūine aduerso/ sic ut extra medic⁹ paulo alti
us sedeat/ aposteriori aut̄ pte caput ei⁹/ q̄ curabit̄ mister
otineat/ & immobile id p̄stet; nā leui motu eripi acies ip̄e
tuū pōt; Qui ēt ip̄e oculus q̄ curabit̄ immobilior faciēd⁹
ē; sup̄ alter⁹ Gossipio uel lana ip̄osita & deligata/ curari si
mister oculis dextra māu; dexter sinistra dēt; ambidexter
siue scaua dēt eē utraq; māu p̄mpt⁹; tū ac⁹ firmior eē de
bet; & q̄ pte māu tenet̄ crassior esse dēt/ ne manū effugi
at/ eaq; dimittenda; sed recta est q̄ sūmas tunicas medio
loco iter nigrū oculi & angulū t̄pi p̄piorē eregione me
diæ suffusiois/ sic neq; uena ledat; neq; tñ timide demittē
da est in uiuētib⁹/ q̄a inani loco excipit̄; ad quē cū uētū
est; ne mediocriter q̄dē p̄t̄ falli pōt; q̄a p̄mēti nihil reni
tit̄; ubi eo uētū ē inclināda est ac⁹ ad ip̄am suffusionē/ le
uiterq; ibi uerū/ & paulatī eā deducet̄ infra regionē pupil
læ dēt/ in str̄i. n. acies p̄ corneā uelutī p̄ uitrū trāspicit/ ubi
deide eā mouet uehemētū⁹ deorsū ip̄rimere dēt; dōec iſe

rioni p̄ti insidat; Si hæsit curatio finita est. Sed ad reliq̄s
capitis partes transeamus. De auribus. Cap. xxxviii.

AVres semp̄ patent qm̄ sensus is ēt dormien
tibus necessarius est/ ut a somno excitemur
extra. n. p̄minēt dictæ cypseles patulæ; no
stri sinuosas auriculas/ q̄ cochliæ dicunt̄; ne
adiectæ uoces labant̄; p̄pea duos flexuososq; itroitus
hnt; q̄ scaphi appellant̄; iis reppulsus sonus amplificat̄;
sūmū auriū p̄s alula d̄ infima lobus/ in hoīe ita colloca
tæ sūt ut superiore alula aerē recipiant/ charilaginosa sūt;
quoniā p̄minēt/ alioq; flaccidæ sonū impediret; homo p̄
magnitudine minimum fere oīum animalū p̄cul sentire
potest/ cū tam differentiarum sensu maxime oīum uale
at; cuius rei cā est; q̄ sensorium sincer⁹ minime terrenū/
corpulētumq; obtinet̄ sonus (ut Platonī placet) p̄ aures
cerebrumq; & sanguinē usq; ad animā penetrat/ in sedē
iecoris/ Aristoteles uero ab auribus meatus ad occipitis
partem penetrat; licet oculorum ad uenas circa cerebrū
sp̄as tēdunt; Alibi olfaciēdi inqt/ audiēdiq; meatus con
tingunt aerem externū pleni sp̄s natiui / ortiq; a corde
tēdant ac desinant/ ad uenulas cerebro coniunctas; rur
sus alibi Meatus inquit sensorioꝝ oīum tēdunt ad cor;
indiciū differentiarum tum soni tum odoris in sincerit̄ te
sensorii sūmæq; mēbrana positum est/ in his sordes sunt
cōcoctu amariores/ q̄ bilem hac pte purgari contēdunt
meatuū rōne facile cōuincunt̄/ his aditus bestiolis irrū
pentibus difficilior sit/ q̄bus tanq̄ uisco cōtinētur/ in imo
anfractu membrana posita ē/ quā mininga uocant; hac
aeris ictus desinit; q̄ ad cerebr⁹ uicinitate defertur; qm̄ ea
membrana a cerebro est; cuius cōnexionē linguæ anne

Cypseles

Cochliæ

Scaphi

Alula

Lobus

Plato

Aristoteles

Aristoteles

Meminx

Aristot

aut cap^s scilicet
Auerois

Stemma
Parotida

Ethmus

ctitur/qua pp uerba ediscunt: quæ prius audiunt/ deinde ore pronunciant: qualis. n. motus p sensorium subierit: talis quasi ab una eadēq; effigie: motus p uocē agit: ut qd' audieris idē referas. Hos meatus ad cor pūner assueuerat Aristoteles quē Auerois sequit/ Q d' oscitantes/ aut labore uehemēter spirantes; minus audiant; qd' in cæteris sensibus nō cōtingit/ quoniam extremum sensorii auditus ad partē spiritalē terminetur/ & quatiatur / moueaturq; una cum instrumento spiritali/ quotiens illud spūm mouet/ magno itē argumento/ aures purgantū tussis excite- tur: sicut narium sternutamenta/ membrana si humore aut spū afficit' surditatē/ affert: grauitatē/ murmura sibil- los/ tinitus aut alios incertos sonos mētis. Sub aurib' stru- mæ nascunt' / importuneq; radicanē: loboleq; iter reme- dia sæpe rebellant/ post quas parotidæ tument.

De naso. Cap. il.

NMinētiōr q; faciei pars est nasus/ chartilagi- nosus/ ab osse incipit quod est inter supcilia: ethmum noiāuimus/ qui in globulū desinit: mouetur in hoīe labrorum superiorum mo- tu: in canibus sua neruorum syzygia mouētur: & cōtra- hūtur: hac parte aerem trahimus/ reddimusq; / hinc ster- nutamēta ciuntur/ quoniam ad cerebrū certā uiam ha- bet: Recte. n. in supiori parte cōstituit': quoniā odor oīs ad supiora fert' / cibiq; ac potus primū iudiciū facit/ ob id oris uicinatē cōsecutus est/ in hoīe uis odorandī imbe- cillior est cæteris aialibus ob id uehemēter attrahit: sicut cū aquā rosacēā odoramus/ hinc mucosum humore tra- hīm' / & cerebrū ppurgat' nec cōmodi' / Pilos in utroq; sexu nō inutiles hēt ad puluerē & alia depellēda. Q d' na

res discriminat iter septū uocauim' / harū foramina ite- riora a quibsdā thalamæ uñ pituita distilla. lacus siue tor- cular: inde ad imas nares foramina simplicia sunt/ quæ rursus in bina itinera diuidunt ad fauces puia spūm reci- procant': de quibus suo loco diximus/ sumæ ossium angu- stia isthmoides uocant': i quibus ozena ulcus scedi hūoris distillant' nascit': Polypus et carcinomata ifestant/ na- riū uena si icidit' adeo sanguinē indefinēter qnq; fūdit: ut sistēdi/ mōs nō sit. Aetate nra narium deformitatē coho- nestari docuere ingenia/ carūculā ebrachio suo cōcisam ad nariū formā cōleri addiq; trunco naso saepe uisum ē: sumā. n. cutem brachiū nouacula excidūt: facto uulnere abrasis si opus est naribus uel nouiter abscissis capiti bra- chium deligāt: ut uulnus uulneri cohereat: cōglutinatis uulnerib' / ebrachio tm cultello demūt/ quātum instau- tari conueniat: nasi. n. uenulæ/ cognatæ carūculæ alimē- tum præbent/ cōglutinatis uulneribus/ ebrachio tātum cultello demūt/ quātum instaurari cōueniat. Nasi. n. ue- nula cognatæ carūculæ alimētum præbent/ cutisq; de- mum superinducit' / pilis qnq; p brachiū natura innascen- tibus: eoq; modo nares nouas miro studio cōponunt: foraminaq; faciūt audaci ingenio naturæ impāres. Id ad- ditamentum hyemis uehemētiā uix sustinet/ & curatio- nis initio nasum ne præhēdāt/ moneo; ne sequatur.

De maxilla inferiore. Cap: xl.

MAxillæ inferioris ps prior mētum dī/ poste- rior mādibula: illud suplices ueeres attingebāt/ mādibularū extrema qsi bicornia sūt/ alter pcessum pbolē græci uocāt: itra latior est: uerticeq; ipso tenuat' / longiusq; pcedēs iugale subit/

Thalamæ

Isthmoides

Ozena

Polypus

Carcinoma
ta

Mentū

Mandibula

Probole

Jugale

Bucca

& super id temporū musculis adalligat: alter breuior & rotundior; in eo sinu qui iuxta foramina auris est; cardinis mō coharet: Ibiq; huc & illuc inclinās maxillae facultatē ad motū p̄stat. Maxillae buccis integuntur: quae hilaritatem risumq; indicant: q̄ musculis suis p̄mobiles sūt: Hoc in loco uulnere magistros admonēdos eē oñdit resecandi ars: ut cum labra buccae/frōs/supcilia/aliquo casu resecanda sint: in illis a narib; deorsum in his a uerticā ad oculos sectiōes ducant. Maxilla saepe p̄pellitur in priorē p̄tem mō alterutra p̄te/mō utraq; si altera in contrariam p̄tem mētū inclinātū dentēq; p̄ib; non respondēt/ sed sub iis q̄ seccant/canini sunt. at si utraq; totū mētū in exteriorē p̄te p̄mouet/ inferiorēq; dētes lōgius quā superiores excedūt; intētīq; sup musculi apparēt. Et quomō i sedem suā compellatur a Callo & posterioribus quare dum est/Hinc ad uenas & arterias transeundum.

Celsus

In Librum Quintum Anatomices.
Alexandri Benedicti physici. De uenis musculis ossibusq; neruis quae p̄ omnes corporis partes ferūtur. Cap. i.

Um enī omnia corporis mēbra nutrimento cōtinuo idigeāt/ p̄ uniuersum corp; ueluti in rigandis pratis aqua duct; uarios deducūt; ita spūs & sanguinis deriuatiōē ad irriganda mēbra cōstituit Deus occultis sub cuti meatibus. per neruos p̄iter & si nō ab uno stipite p̄deāt; ad oēs corporis partes sensuum semitae ducuntur: arboris radicū; & fibrarū more. Ex spina quoq; brachiorum & femorū ossa costaq; oriūtur; dura/stabilia/grauia/ueluti stabile fundamētum totius corporis

ob id rigida: aridaq; cōstituta sunt: sine sensu/ quoniā ad dolores p̄mpta p̄petuo essent/ quorū extrema sibi coharent: altere cauiū altere rotūdum: aut utrūq; cauiū medio talo/ oīa neruis deligātur/ ueluti ex plurib; lignis/ clauis cōiūcta atq; fixa sit nauis. Quāobrem Caballe/ Iacobe Angele auuncule/ Antoni fauētine/ Hieronyme Cordi/ Domiti Gauarde. Et ex patricia gente Luca Donate ex Andrea: & Marine Sanute ex Leonardo progeniti; in omni re naturali aliquid mirandū conspicī potest; & quia magna ex parte theatri nostri turba continuis diebus ac noctibus defatigata sedilia cum plurā uacua / ac gradus reliquerit/ ociosius uenarum; arteriarum; musculorum; neruorū; ossiumq; naturā p̄ cūctabimur/ nec ut in ceteris priorib; spectaculis nos opprimet importūa iuuēt;/ Cū paucis q̄ cōtueri alii nō cōcupiscūt; i q̄siti cōsiderabimus. De sanguine & spiritu. Cap. ii.

Anguis hōi iter aīalia maxie abūdat; in quo aīam sedem habere existimauit uana antiquitas: q; eo effuso statim hominē nori necesse sit: Hic in corde tāq; in fonte: & in uenis tāq; riuulis/ q̄ ab eo oriunt; continēt; ex sanie p̄ cōcoctiōem generat/ spūm quoq; a corde originē hēt; & ahorta ei; conceptaculū/ At tñ sanguinem sine spiritu nec spūm sine sanguine inueniri posse haud constat/ cor spū palpitat praeter q̄ in defectu/ Et hominī unī oīum aīalium spe expectatiōe q; rei futurae mouet/ spūs purissimū sanguinem continet; quem medium cordis domicilium per uenam ambientem recipit; prius tamen in cordis materia digestum/ sanguinis uenae nunq; mouent; at ahortae eodem modo quo palpitat cor/ pulsant; quarū repercussu/

En tibi rursus
esculapius in
amicos uita de
functos & in
obliuioni tene
bris sepultos
uita restituit
& nominis cla
ritate afficit
splendore mo
nimentorū suo
r. felices
illos tanto pra
cone

Ahorta
concepta
culū spū
rit; a corde
p̄ficientis

Ahorta uenae

ergo ahortae
arteriae sunt nō
uenae

*Pulsus q^u ratioe
fiat. & fieri
in ahortis uenis*

*Contractio
Systole
Distinctio
Diastole*

*Præpinguibus
minus quam
macris sangui-
nis est*

Alsiopi

Meseraicæ V.

Poroides

ex ebullitione spūs in extrema corporis fieri cōtendunt; quales maris motus circa littora cernunt; uel quales sursum mittit hamula ebullitiōes dum feruet. Alii hos motus arteriis attribuūt; hoc est cōtractionē/atq; distinctionē: Illam systolem/hanc diastolē uocantes/indicio est ebullitionis siue astuationis ahorta uulnerata aut præsecta; qm̄ spūs distincto impulsu p saltus emittit/ eodē mō in coitu semē quoq; uirile p̄silit; ebullitiōis añdictæ certū argumentū. At posteriores medici spūs cōtrahit/atq; atollī arbitrant/duoq; inter cōtrarios motus interualla addiderūt; qd̄ cōceptaculoꝝ motibus duntaxat intelligi necesse sit; s̄nguis integer rubēs est dulcis/tenuis; purus. si corp⁹ ualens est; ac ætate mediā/culpat⁹ ater ē/uel aquosus/uel nimīū biliosus siue nimium crassus; malīue saporis. Præpinguibus minus q̄ macris sanguis inest. Sudor uice s̄nguis emittit tenuis; qd̄ ex ictu hæmorrhoidis serpentis fieri in libris uenenatoꝝ diximus. Et in Christo deo nostro in mediā/merore/laboreq; exhausto sudoreq; s̄nguis undiq; p̄fluit; q̄ dormientibus extrema corporis desierit; intima repetit; quod alsiolis quoq; cōtingit; uel metu correptis; uel uēiseca adactō scalpello uenā frustra uulnerāt; In meseraicis sanies generat̄ ex cōcoctione; colorēq; dilutū cōtrahit ex succo stomachi et intestinoꝝ. Si putrescit sanguis in pus & malos humores p̄mutat; cōcalescens i poroides transmutatur/ex bono sanguīe adeps generatur; ex corrupto uiriliges/scabref; lepra/ueruca. In iecore ac pulmōibus lapidis duricia cōcrescit; iuuenibus sanguis tenuis est ac purus; senectuti uero crassior ac nigrior; Glutinifque modo lentus est/ætate mediā mediocris cernitur.

*Adeps ex bono sangui-
ne generatur*

De uena maiori & ahorta.

Cap. iiii.

EMotis intestinis oibus/ac spiritalibus membris; binæ uenæ grādes scdm̄ spinā apparēt altera maior altera minor: quæ posterior est & ahorta appellat̄; utranq; a corde oriri certū est ubi q̄nta spinæ uertebra sita est; ab eo. n. tanq̄ a radice crassiorib⁹ stipitib⁹ pueniūt; i iecore uero & pulmone (ut dictū est) exilioris uenæ p̄ mediā ueluti materiam transigunt; illaz. n. ppagines sunt ex corde sanguinē; & spūm uenis recipiūt in uiuis uix cerni pōt/ut quēadmodum se habeāt cōsideremus/in cadauerib⁹ sūma uenarū principia uix cōspiciunt̄. Ahorta nāq; ob id dicta est; eo q̄ neruosa eius pars cōspici euident⁹ in mortuis possit; situ aut̄ eo cōstitutæ sūt uenæ; ut altera supra/alterā infra sit/māior dextrā potius sedem minor sinistra possideat; q̄ de sinu medio cordis exit; arctiori fistula a latere ipsi⁹; illa ex amplissimo/sup̄moq; sinu orit̄/sedēq; dextram tenet/mox p̄ mediū sinū formā recipit uenæ; ut pote cum ipse uētriculus cordis uenā maioris p̄tacula sit/quæ sua radice cor trāsigit/cum se se promit; hæc membrana et cutura constat; Ahorta uero maxime neruosa cernitur/sic natura sanguinis/& spiritus riuos per totum corpus digest sit/quod euidentius cernitur in macris/ac extenuatis; in quibus plures uenæ apparent/ac maiores/ut in arborū foliis arrescentibus; in quibus uenæ tantummodo relinquuntur. Cuius rei causa est quod sanguis; & quod sanguini proportionem habet; potentia sit corpus & caro; aut quod iis proportione respondeat. uenæ item corporis ampliores durant/minimæ autem carnes actu efficiuntur/quamquam potentia nihilominus uenæ sit/

*Vena maior
Ahorta*

*Ahorta un
de dicta*

*Ventriculus
cordis uenæ
maioris p̄-
tacula*

Sanguinis fi
brae
mes. 1489

q̄obrē & si caro sit; Medici tamē nostri alios humores i
ter carnē & sanguinē attribuūt; sanguis itaq; in oī carnīs
pte hēt; q̄ inducto uulnere undiq; effluat; igit̄ sine uena
eē nō pōt/ uena aut nulla māifesta ē/ ex his uenulis sudor
elicīt in roris modū; uel flaua bilis foedi odoris; aut lētigi
nis mō cōsparsa maculā i febrīb; aut uerrucā ex atra bi
li/ In sanguinis p̄terea materia quoddā genus fibrarū ē;
qd̄ itamē siue filamētū appellat̄ maluerim ines a grācis
uocat̄/ id nec in oībus aīalibus/ sed his tātū q̄bus firmio
re coitu cōcrescit/ id. n. si detrahīt; ut ceruis & damis: tū
sanguis nō coit/ nisi fluīdo coitu; quale lac sine coagulo
spissat̄; sed in sanguīe cōspicue cernīt̄ si in calidam aquā
ex uena colligitur.

De ramis uenae maioris & ahortae. Cap. iiii.

Vena maior sursum ascendens in duos riuos scin
ditur; ut uēsecū rō oīs absoluat/ quorū alter
pulmones subit bipartito ramo/ quonīa pul
mo duplex est; de q̄bus suo loco dictū fuit/
cum de pulmōe egimus. Alter p̄ spinā descēdit/ & ad col
lum sursum uersus porrigīt; ubi duplici ppagine grādio
re fert̄/ ad dextrā et sinistrā/ quā utrinq; priusq; alas sube
ant/ uenas singulas deorsum uersus ab utraq; spinā par
te ad singulas costas/ quas. vii. esse indicauim; totidemq;
ad uertebrae emittūt; quā & pectus nutriūt/ in miorib;
aīalibus (ut aīaduertimus) una tātū uena est; quā scdm
spinā adextra pte deorsum uersus tēdit; & utrunq; tñ co
stas ordinē nutrit/ scindit̄ ēt bipartito uena maior iuxta
uertebrae qua supra renes posita est/ sed rursus pte supio
re/ quā ex corde p̄tendit scissa numerosiore uenarū ppā
gine; duo petit loca/ q̄ppe quā alias in latera et humeros
mittat/

mittat/ quā mox p̄ alas ad manus ferūtur. Ex eisdē ramis
supra iugulum ubi scinduntur: ex utraq; parte gutturis
sursum ducuntur iugulares dictae siue sphagitides; q̄ fo
ris apprahēsa corruer̄ hoīem faciūt sensibus creptis/ ita
q; porrectae amplexaq; arteriā ad interuallum auriū fe
runtur/ qua maxillae faucibus coeūt/ Denuo inde scindū
tur in uenas quattuor/ quarū una remeans p̄ collū & hu
merū descendit & cum priore ppagine ad flexū brachiū
copulatur Cephalica dicta/ secunda ad palmā & digitos
cessat; tertia de utraq; sede auriū: ad cerebrū p̄inet/ atq; i
multos p̄tenuos ramos spargit; & mēbranā cerebri cu
stodem subit; qd̄ posteri rete mirabile appellarūt. Reliq;
rami: p̄tīm ambiūt caput p̄tīm ad sedes sensuū; palatū; li
guam; dentesq; gracili uenarū serie terminant̄/ Pars autē
uenae maioris cordi subiecta; q̄ elatior (ut dictū est) fer
tur per septum transiens lecori anectit̄; inde ab ipsa le
cur transigente ramī duo p̄currūt alter ad septū & p̄cor
dia cessat; alter supra repetit/ ductusq; p̄ alam ad lacertum
brachiū dextri se porrigit; quā ceteris uenis se applicat/ iu
xta flexum interiorem. Quāobrē sanguine hinc missio;
dolores iecoris ac affectus fere oīs sicut oppillatōes apo
stemata & similia leuari possunt; regalis uena dicit̄/ Pars
altera uenae eiusdem breuis quidem. sed crassa petit lienē
ibiq; abolet/ Quinet̄ ab eadē maiore ppago p̄ mō ad la
certum sinistrum brachiū mittit̄; sed quā ad brachiū dex
trum p̄cedit; eadē quā pertingit ad iecur est/ Alia item a
uena maiore duā ppagantur quarū altera ad omētū alte
ra ad pancreū/ de qua uenarū frequētia p̄ mesenterium
tendunt/ quā oīs in unā desinunt uenam grandē p̄ totū
intestinum & uentriculum ad gullā usq; porrectam; q̄

Sphagitides
uena. i. iugu
lares

Cephalica
dicta

Cerebri cu
stos
Rete mirabile

Jecoraria .i.
Basilica uena
.i. regalis. haec
est quae me
male habet

Mesenterica
Pancreo

4
& ipsa ramos deis: quos perreptat, partibus spargit com-
plures: utraq; igitur maior & ahorta renum tenus (ut di-
ctum est) una atq; perpetua tendit: hic capitibus renum
potius adhærescunt / findunturq; bipartito ueluti in litte-
ram. V. inuersam, uergitq; magis in partem posteriorem
corporis uena maior quam Ahorta. Reliquæ ppagies /
ubi interiora membra descripsimus dictæ magna ex par-
te sunt: quas per ordinem rursus percurrere non fuerit
alienum. De Vena mediî frontis & temporum. Cap. v.

Vena frons quæ & mediâ dicitur: in plerisq;
turgida cernit: in amētibus / attonitis / ueteri ca-
pitis dolore uulnerat / uel si dolor est in occi-
pitio / ex alto. n. materiam trahit / in apoplexia
sphagitides apertæ mire proficiunt / quæ i tēporibus sūt
sinuosæ in oculorum malis commode feriuntur. Et paro-
tidias suffusionis initio / alii eas adurūt: sicut & temporū.
diffectores post hæc brachiî cutem uniuersam dirimāt:
ut uenarum indicetur reliqua natura.

De cōmuni uena brachiî.

Cap. vi.

Iecoraria uena iecori (ut supra dictū ē) i ce-
phalica capiti prodest / his anexa communis
dicitur. priores ad manum extimam ferūtur
& digitos / sub iecoraria arteria protendit ob
id periculo e inciditur: prodigioseq; uenam scandit / quæ
pulsu percipitur: Cephalica inter pollicem & indicem fi-
nit / inter minimos lienaria / ut uolunt / & iecorariæ uica-
ria sita est. De uenis quæ renibus copulant. Cap. vii.

Iecori: lieni: ac rebus uena maior copulatur i
quibus ueluti anchoris stablilitur / ita & ahorta / in suis mēbris: in renibus generatōi mate-

ria preparatur: unde in affectis pro genitura sanguis p-
fluit: de qua dictum est.

De Cæteris uenis.

Cap. viii.

In ceruice uena equæ hemicranicis secatur
colli uenæ: & quæ post aures sunt / aperiantur:
in naribus sub lingua / in angina & uua / sub
labro: sub iugulo: sub dextris præcordiis: ex
sinistris quoq; in iecoris & lienis malis / Ex poplite ischia
dicitur / ex talo in uulua uitis / supra calcē in extrema parte
ischiadica eadem uena est: uel inter minimum & sequen-
tem quæ omnia detracta cute aperitis indicanda sunt / se-
mel hoc loco dixerim uenarum situm: sicut & de futuris
ossium cōmemorauimus: non semper perpetuum esse /
imō plurimi sunt quibus uariant uenarū riuus / sed de ahorta
iam pcurrendum est.

De Ahorta.

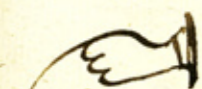
Cap. ix.

Ahorta eodem fere modo in ramos spar-
gitur: qui ruulos uenæ maioris consequun-
tur: uenæq; fere semper super prætenditur: cu-
stos enim alterius uidetur: præterquā i lacer-
tis & femoribus ubi arteria uenā mutatis uicibus: altera
de parte dextra in sinistram altera de sinistra in dextram
scandit: picula enim semper / atq; incidentia auerūt natu-
ra / obiectat enim semper ignobiliorem partem / Ahortæ ri-
ui ubiq; minores sunt / sed robustiores tunicas habent
quā uenæ. Et spinæ annectitur binis per iterualla uenu-
lis tot numero fere quod uertebriis prætenuibus Ac-
neruis item alligatur cordis: ex quo insigni uena pro-
ducitur: ad mesenterium ramos mittit: sicut & uena

g ii

Vena frontis
Media

Iecoraria
Cephalica
Communis

In renibus gene-
rationi materia
preparatur

Ceruicis Vena

Ischiadica
uena

Ahorta custos
fere uenæ
maioris

Parotides uenae
praefectae steri-
litate afferunt

maior: uerum longe minores / p angustos. n. in fibras pro-
ximos / quippe quos extenuatos in fibras cauas tm cessa-
re aduerterimus / Ad Iecur nulla ahorta p̄inet uena: at
renū tenus: sicut & maior findit̄ bipūto i lram. A. & i ma-
teriam eorum absumitur uenae a renib⁹ quae non sunt a
uena maiori: sed ab ipsis exeuntes in utranq; coxā cōdū-
tur / ac delitescunt ac denuo porrecte ad ptes (ut dictum
est) genitales tēdunt / Ad uterū de ahorta multae frequen-
tesq; ueniunt: sicut & rami q ad reliqua intestina pertin-
gunt: Et qui circa gutturis ptes arteriae pimō ascēdentes
ad caput potidas uocāt: q̄ sursum uersus pcedentes ultra
aures ferunt / quae praefecte sterilitatem afferūt / ad cere-
brum & eius membranā custodē tendūt reticulum illū
constituentes ramis maioris uenae comitantibus.

De arteriis crurum.

Cap. x.

EX ahorta iuxta iuguina rami duo ad crura de-
scendunt: per femora crura in plantas usq;
& digitos finiūt / eadem ratio est & i brachio
rum arteriis.

De uenis & arteriis quae mutuo iter se respōdēt. Cap. xi.

Mro experimento cōstat inter autores uenae
certas propagines inter se respondere / Ga-
lenus in somniis monitus est: ut Iecori gra-
uiter laboranti: uena quae iter pollicem & in-
dicem sita est: solueretur: paruū uisil: & liberatus ē ager:
id quoq; nō sp̄nēdum est / q; Diogenes medicus tradi-
dit / Et ipsi quoq; experti sumus in maximo stomachi do-
lore / ex iccoraria uena uel lienaria sanguinem miti pluri-
mū pdesse: Pollibiū phisicum increpat Aristoteles: eo qd
uenā a fronte p̄ ceruicem collum ad spinā latera ad cla-

Galenus

Diogenes

Aristote

Polybi

nes: per femora & tibias: ad malleolos exteriores ad di-
gitos minimos pertinere tradiderit: quae si uulnerat capis
doloribus subuenire: Aristoteles enim nō experimen-
tum sed uia redarguit: quā Polybius ita temerē credidit:
Et si uenae omnes ad unam cōueniant eadē de cā in cer-
uicis dolore poplites fricari suadet antiq̄tas. In narium p
fluuio testes frigida foueri p̄sidium eē: uel extrema p̄stri-
gi: cucurbitula sub mām̄is imposita mensium p̄fluuiā si-
ti: inguinum tumore pollex i pede pximo digito p̄ali-
gatus sedare tradit: in manu dextra duo medii lino leui-
ter colligati distillationes atq; lippitudines arcerēt: Ha-
morrhoidib⁹ atra bilis expurgat i certo ex liene tramite /
Aliae quoq; similes latētes ppagines hñtur: sed d̄ his satis
dictum sit / Idem in neruis obseruandū ē: qm̄ nariū pru-
ritus uentris animalia gulam infestari indicium sit cōiu-
gatorum neruorū (ut dictum est) colligatione: Excitari
quoque tussim animaduertimus cum aures interius re-
purgantur.

De uembris ad quae sanguinis uenae tm̄ deriuāt ad quae
ahorta dūtaxat uel utraq; pertineat. Cap. xii.

AD cerebrū utraq; uena tēdit / sicut ad renes /
stomachum / omētum: mesenterium: pan-
creum: linguā / oculos: pulmōes / septumq;
transuersum / in iocinē uenae sanguis tm̄ ap-
parēt: ex ahorta nulla: quoniā ipsius ministerio sanguis
concoquitur & ad cordis sinū trāsmittitur: uerū subinde
eūdem recipit: qui spū nō caret uitali / & in fibris coctū
recipitur: cui enim fibræ gibbi respōdent in tanta uena-
rū exilitate: ea uirt⁹ Alloetice dicitur. in corde uero nō
in fibris sed in cordis subā concoquitur ad spūs generatio-

g iii

Notanda

neruū/ At in pulmone fibræ sanguinis & spūs: aeris fistu-
losis meatibus miro naturæ opere nō respondēt/ in tāta
fistularū spectanda subtilitate: ad illūā nulla ex uena (ut
dictum est) pertinet: quoniam exiguo sanguine idigeat.
Ex ahorta uero plurimæ cōueniūt.

De fibrarum rōne.

Cap. xliii.

Quia de fibris mentio hñda est. ideo de his ali-
quid hoc in loco referendum arbitror: fibræ
enim inter neruū & uenā nām hñt: ex quib⁹
non nullæ humorē saniem dictū continent.
Nā nerui nō sunt: quoniā sanguinē attrahunt: nec uenæ
quoniā duræ sunt: nec cauæ reperiuntur: saniē in se con-
tinent: sicut uenæ sanguinē: Arteriarum tñ fibræ nō sa-
niē: sed exilem spūm cōtinent & in spectandā tenuitatē i
mēbrī subām desinunt. A neruis ad uenas ac inde ad ner-
uos ptinent: Nullæ in renibus reperiuntur: in corde pau-
ciores plurimæ in pulmone & iecore: fibræ in animalib⁹
ptim cute: ptim mēbrorum mā itegunt: in plātæ: uero
radicib⁹ exertæ sūt: i utero uero umbilici fibræ plurimū
conspiciæ: quæ attractrice uī sanguinem p secūdarū ue-
nas ad foetus alimentum infundūt. In fibris oibus cōe ui-
tium est crasso humore obstrui / qd opillationem uoca-
mus / atq; ita elanguescere / breuiq; hoīem consumi: are-
scunt. n. paulatim mēbra: sicut frondes cōuulsis arborū
radicibus / stomachus. n. & intestina p terra ē: cib⁹ uero:
ac pot⁹ alimonīā pstant. Qui mām rerū comestariū in-
tegram subire putant / plantarū etiānū arguinēto cōuin-
cunt / quoniā fibrarū exilitas capilamētans eorū inscitā
redarguit. Qdam qui inter magnos medicos hitus est: fū-
gi frustum p uesicā emissum se uidisse p̄dicabat / sed acus
illius exemplū p urinā reddita plurimos dissectionis igna-

*Fibræ inter neruū
& uenam
naturā habent
& sanie continet*

*Fibræ ubi malle &
ubi plurimæ.*

Oppilatio qd

ros cōmouet: qui eā per uenas mesenteriacas a stoma-
cho ad iecur: cor p uenam maiorē ad renū angustias ide
ad uesicā penetrasse falso arbitratur / ora fibrarū in uiuē-
tibus patētiōra eē ad acū & frustum sūgi suscipiendum
putantes: Acus. n. acie sua paulatim multoq; tēpore ite-
stina penetrauit: uia. n. sibi facit: qd a natura ppellit. &
ad uesicā qua pte carnosā ē: inde purinā reddita / sicut &
sagitta quæ acie aluū biēnio secuit / qd miris cōprobat
exemplis. De neruorū origine. Cap. xliiii.

Neruorū rō i dissectionib⁹ min⁹ patet: uerum
qui ei⁹ origine: ppagines / ac nex⁹: cōtēplari
distinctionē uolūt: corpora integra uariis liga-
turis obligata flumine macerāda cōstituūt /
euulsis interaneis detractaq; cute: Caro. n. protin⁹ mar-
cescit / & quicquid molle inuenit: nerui uero ac nex⁹ ossi-
bus cōtumaciter hærēt / q demū sole exiccati uarios con-
textus ondunt / led cōtractatiōis tœditas medicos ab his
deterret. In corde neruos oriri: qā primū / oīum mēbro-
rū qd gnāt ē / sine cerebri auxilio iter quos neruosa a hor-
ta ē ceteræ nā neruorū a cerebro: ei⁹ q uicaria in medulla ori-
ginē magna ex pte hñe cernit euidēt⁹: q quo magis a ce-
rebro et medulla lōgī⁹ p̄tēdūt eo duriores sūt. sic quos
uocales diximus / qdam musculis accommodati sunt / qui
dam mēbrorū flexib⁹ / q nomine uacant: ab aliqb⁹ nex⁹
uocant. Protūdi cordæ dicuntur: neruus lat⁹ humerariū a
græcis platys dī q ad uires facit / Ceruix & scapula: maxie
cōtinēt iis q tentōdes uocāt. caput. n. sustinēt utriq; recti
ualētēsq; nerui / siqdē horū ad oēs fere flex⁹ alter sp̄itēt⁹
ē: nec ultra plabi supiora patit / neruus alius lat⁹ ē: q po-
ples dicit / calci ānexus mēbrū ad saliedū idoneū reddēs

g iiii

*Spine medula uocat
uicariā medula*

*Medulla uica-
ria cerebri*

Vocales nerui

*Nerui muscu-
lares*

*Nerui q dicitur
tū nex⁹*

Chordæ

Tentones

Platys

Poples

sub suris ad incedendum / & ad cursus necessarius / de ner-
uis capitis diximus / pedes & manus neruorum copia abun-
dant; in quibus neruorum circa articulos intextus uidere
magis / quam lris exprimere magis iuuat / quod resectores
ostendere necesse est / restant quae ex spinæ medulla ori-
untur. De neruis q̄ ex spinæ medulla oriunt̄. Cap. xv.

Spinæ medulla a cerebro descendit / q̄ p̄tenui
etiā mēbrana uelut̄; si incidit mortifera est /
sicut & q̄ cerebri custos d̄r; ex medulla plu-
rima neruorum genera oriunt̄; Nam utrinq; p̄
uertebrae foramina a ceruice usq; ad os sacrum una &
triginta neruorum syzygiae p̄deunt; a qualibet. n. uertebra
bini nerui p̄ueniunt / hinc manibus pedibusq; aliisq; corpo-
ris partibus p̄ quas necesse decoreq; uiuit / uirtus p̄stat; quonia sensificā motricēq; potētiā subministrat / ex ima
spinæ nerui utrinq; oriunt̄ / q̄ sub coxis in unū coeūtes sin-
gulos ad poplites neros emittunt; q̄ teres dicunt̄ / ad suc-
cessionē quoq; gnis utriusq; sexus mēbris genitalib; ut
suū opus impleant; uirtutē elargiri p̄dunt; Ideoq; nulla
fere corporis pars: sine cerebri spiramento; uel medullæ
spinalis bñficio constat; unde a medicis longū cerebrū
meruit appellari; Ei sup̄ne ueluti filum in longitudinem
p̄tendit / diuisam medullæ materiā leuiter indicās; dem-
pta mēbranula una fere materia diiudicat̄ / qd̄ morbi pa-
ralysis argumento p̄cipit̄. Nam ex appoplexia alterutra
parte affecta dimidiata corporis pars d̄taxat p̄clitatur /
altera illaesa / q̄ h̄miplexiā uocāt / resolutis corporis ner-
uis; q̄ mouendi & sentiēdi internūciū sunt. His. n. oibus
mēbris tactus diffundit̄ aīali necessarius est. Neruorum
itaq; certa cōtinuatiō nō est, ut iuenis & arteriis, Omnia

Sensificā motri-
cē q; potētiā
subministrant
nerui

Medulla cere-
brum. longū
cerebrū appel-
latur.

Hemiplexia

ossa; musculi; mēbranis neruosis integunt̄; & in muscu-
lis quoq; neruositas itus itecurrit / ossa neruis colligant̄;
& circa artus plurimis obducunt / & cōpagū nexib; ad-
alligant̄; ii aliubi iteruentu; aliubi ambitu; uel transitu li-
gant / hic teretes; illic lati; aliubi crassiores / aliubi mēbra-
næ naturæ; ut in uno quoq; possit figuratio / alii carne cō-
mixti sunt sensui aptissimi / alii teretes; & simplices; q; arti-
culos regunt. Oēs p̄petuo humore madent ut mēbra lu-
brica celeritati idonea existant.

De ceruicis neruis. Cap. xvi.

Neruos ex spinæ p̄foramina trāsigere significa-
uimus / at in ceruice ex uertebrae compage
exeunt / ne crebris foraminibus; quoniam te-
nuiores sunt iualida fieret / Plures neruos cer-
uix cōtinet / platys maximus est; musculisq; duob; ingenti-
bus harēt uenæ sphagitides / Ceruix grauib; & piculo-
sis morbis obnoxia est; uel acutissimis / nā neruorum rigo-
re mō caput / scapulis / mō mētū pectori annectit; modo
rectā imobilemq; ceruicē intendūt musculi; priorē gra-
ci opisthotonō / sequētē emprosthotonō; ultimū teta-
nū appellāt; ii distillationib; p̄ueniunt. Ea uiciā ad spinā
quoq; descēdunt / ut ipsa ad arcus scyfici modū retrorsū
flectatur acutissimo morbo / quo saepe intra quartū diē
tollunt̄ / Inter exempla Sanctius Pollanus cydoniensis
ex patricia gente ad. XL. usq; diem huiusmodi tormen-
tis tortus est; digesta tandem materia & per urinam hu-
more lacteo reddito leuat̄ est; cui castore-
um p̄cipuo fuit remedio.

De Lumbis. Cap. xvii.

Voniam dorli partes sunt lumbi e regione

Neruorum uaria
figura

Platys
sphagitides
uene

Opisthotonos
Emprostho-
tonos
Tetanos

Lumbi

Nates

Musculorum sub
stantia

uentris cōstituti; carne hos uacare tradit Aristoteles: ut
flecti possint/omnium.n.flexus excarnes sunt:ii uenere
fatigant; & doloribus saepe torquent; ex ictu quoq; uel
lapsu delumbatos nō sine magno periculo uidimus ab
iis nates sunt: ad corpus requie pro stragulo datæ/iccir-
co ab agitudine consupti sedere nequeunt: iis cucurbitu-
la imposita regalis uenæ uicē utiliter præstant/Hinc ad
corporis musculos trāicamus: quorum ratio magna ex
parte a nobis p mēbrorum qualitate demonstrata est.

De musculis.

Cap. xviii.

DE musculis libro priō pauca retulimus quo-
rum numerum irritō ueluti labore antiqui-
tas prætermisit: sed eos duntaxat aiaduerit:
qui in membris præcipui sint/quiq; percussi
letales uideantur: uam ii musculi præcisi facilius sanan-
tur/reliqui minoris famæ: non ita mortiferi sunt. **S**omnes
ex carne: neruo/membrana: cordaq; constant/ iis mem-
bra si contrahuntur: conducuntur/ si resoluuntur/ eadem
pariter reuocantur: infrōte/capite/palpebris/labiis/buc-
cis/confusi/motu magis quam dissectione percipiuntur:
in maxilla superiore binos ni labris totidē/ac naribus i mā-
dibula inferiore duodenī: circa collū circiter. iiii. et. xx. i epi-
glotide/guttore/ac gula. xxxii. a collo ad scapulas. xiiii.
collocant musculi: in lingua. ix. *inueniunt.*

De musculis thracis.

Cap. xix.

IN pectore musculos. viii. attollentes: atq; cō-
stringentes. vii. inter costas singulas quatuor
esse ostendunt: eo qd carnis musculorum fi-
lamenta quæ mēbrū cōtexunt. iiii. mixta cer-
nuntur/circa humerū utrunq; supra. viii. &. xx. cōnume-

rantur musculi: quorum quidam in gemina capita findū-
tur: & a simplici incipiunt.

De brachiorum musculis.

Cap. xx.

IN brachiis q maiores sunt. iiii. &. xx. nume-
rantur/in lacertis ac cubitis/in palma & mā-
u uersa digitisq; p cuiusq; motu rōne. viii. &
xx. esse credunt/ quorū plurimi adeo cōfusi
sunt/ut diuelli nullo pacto possint.

De dorsi musculis.

Cap. xxi.

QVI dorsum uero flectunt: ac reuocant. viii.
&. lxxx. inueniuntur/ hi uētre de quib; primo
libro diximus. viii. sūt testiū quaterni: in mu-
lierū testibus singuli sunt/ uesicæ ceruix unū
tantum/ uirili membro quaterni sunt in ano totidem in-
uenti/ quorum unus astringit: uoluntarioq; continet/ ex
reliquis unus cum membro uirili committitur: cuius ti-
tillatu infando naturæ uitio pathici in libidinem erum-
punt: eadem ratio est: qui solutis iisdem musculis in ue-
nere excrementa inuoluntario profluunt.

De crurum musculis.

Cap. xxii.

IN crure omnium fere maximi inueniuntur:
vi. &. xx. bini præcipui sunt/ quorum alter
cōtrahit: alter protendit a uertebra enim fe-
moris pedis pollicis ad ingressus neruo anne-
ctitur/ qui protendunt nobiliores existimantur: ii cursu
iūtere/ uel stando maxime fatigantur/ circa eandem co-
xam unus est/ qui triceps cernit in summa parte: dupli-
ciq; cauda terminat/ qua anectit. alii lūbis alii ilib; ane-
xi sunt/ in utroq; femore. xl. numerantur. In poplite item

Paticorū mity
origo

ac circa tibiā. xxviii. colliguntur / circa flexū pedis p pedem
ii & xx. collocantur / quorum unus duas ex se emittit cor
das: circa digitos bini sunt: qui binas singuli emittunt cor
das: sub plāta uero qñi ex quib⁹ non nulli inter se adeo p
mixti sunt: ut diuelli nequeant: aut uno læso reliqui affici
antur / In summa igitur sūmarū musculi oēs (ut dictū ē)
Circiter quingenti uigenti seni colliguntur.

De ossibus & primum de ceruicis uertebra. Cap. xxiii.

DE ossibus nō nulla libro primo dixim⁹ i uni
uersum: ac capitis ossa pectorisq; & laterum
specialius suo denarrata sunt loco: at nūc re
liquorū ptractanda est natura: q̄ nō solū ab
autoribus habenda ē: sed diligent⁹ (ut Galenus tradit)
ex cadauerib⁹ cognoscenda: Quidam emotis musculis
ac carne dimidiatum cadauer ingenti cacabo discoquunt /
Plena coctura ē cū carnes facile laxant quæ supsūt: agi
tant laureo ramo: tū diligenter eximūt: ac deide ossa sen
sim dispoliant / Quidā medicus inter has resectiones hu
manam carnem coctā nobis p̄sentibus comāducauit: ac
exinde mālam expuit: ut cæteris de sapore indicaret / iter
rogantib⁹: qualis saporis esset / bubulæ respondit / Denu
data tandem ossa facile cernunt: alii in sepulchris cada
uera intuentur nō sine nausea: quoniā imūda sunt: i flu
mine uero uel calce dissoluta p̄feruntur / Huiusmodi
ossa uulnerum medici frequenter spectare debeāt / & cli
nici quoque non negligant / Euenit olim peractis rese
ctionibus in patauino Gymnasio / ut quidam discipu
lus ea ossa ad usus reseruasset / uenetiās nocte ueniēs me
dio itinere lintrem coenatur⁹ reliquēs: diuersorū cū cæ
teris sociis petit / Ecce petulātissima publicanorū familia:

Galenus

Vulnerum medici
Clinici

Clinici medici

qui occultas merces ingrūt: capsulā iuētam in lintre reg
retes dominum: & nemine rōdēte p̄tinus auferūt / & p̄fe
ctis p̄sentibus sequenti mane reclusam patefaciunt / rep
tis ossib⁹ pulpīs uiduatis cādicantibus iter odoratas her
bas / uenerabūdī nudo capite sanctorū ceu reliqas p̄tinus
adorant: inde ad sūmū magistratum scriniū p̄ferunt: in
eo turbæ cōcursu Frācisus Sanus cōsiliarius uir sūmæ
uirtutis dissectionū reliqas patefecit / & sectatori medici
næ de erepto scrinio cōquerētī restituti iussit magno oi
um risu frustrata publicāorum auaritia / Sed ad ceruicis
uertebra redeamus / ea septem or̄diculatis ossibus con
stat / quæ mediā medulla a cerebro descēdēte perforata
sunt / ubi medulla quā in spina amplior ē / ea caput susti
nēt / primā ex uertebra strophea / & epistrophea uocāt /
Hippocrates odōta sc̄dam axē: qm̄ tāq̄ axis sit immobilis /
ultimā atlantē / quoniā baiuli mō onus sustinet / at Plini⁹
mutato ordine primā atlantiō facit spinæ articuli uinctā
ultimū uero epistropheū / qua sinistrorsum / ac dextror
sum caput inclināt / inter quē & axē sequentē mō caput
scapulis / modo mētum pectori flectimus / si caput igit
qd̄ duobus processib⁹ in duos sinus sūmæ uertebra im
positum est / in priorē partē excidit / Ita ut neruus sub oc
cipitio extēdat / mētūq; pectori agglutinēt / tum is neq;
bibere: neq; loq; pōt: interdūq; semē genitale inuoluta
rio emittit: qbus celerrime mors supuenit.

De spina.

Cap. xxiiii.

Eruici spina ossiam origo (ut Aristoteli pla
cet) annectitur / tereti quoq; structura p me
dia foramina: eadem medulla descendēte /
hierasyrinx a græcis a nostris sacra fistula

Ceruicis uer
tebrae

Stropheus
Epistropheus
Odus

Hippocr

Plini⁹

Axis

Atlas

Spina ossiam
origo

Aristot

ἱεράσπινξ
Sacra fistula

Spondylia

Nodi seu spon
dylia .xii.

Asphalia

Maschalister

Pleurita ^{Ph⁹}

Diazoster

Zoster ignis
sacri genus

Cynolopha

Psoa ^{cleath⁹}

Os sacru

Oropy ^{Paulus}
gri

spondylia

^{Galen⁹}

Spinae partes
quatuor

Cervix

Metaphrenu

Lumbus

Os sacru uel latu

uocat/nodis constat/q spodylia uocant. costis singulis hoc est legitimis; & nothis rudentia; his postremis tho racis terminos qdam imponut hoc est ad ilia Primus ex xii. nodis asphalia dicitur/postque maschalister ab axil lis dictus; reliq a lateribus pleurita: duodecim? a pracin ctu diazoster: a quo zoster ignis sacri gen⁹ mediū homi ne ambiēs teste Plinio d^r Post hos quq; sunt ex opposi to renū ad coxas porrecti; teretes firmiores/breuesq; ab utroq; latere/ pcessus duos exigunt/ spinæ extantia ob ca nū similitudinē cynolopha d^r subos musculi replēt pso hæ siue ulpes a Cleatho d^rcti; oēs uertebrae exceptis tri bus sumis a superiore parte in ipsis pcessibus parū descidē tis sinus hēnt/ab inferiore alios deorsum uersus pcessus exigunt spectātes; inferiores insinuantur/ac p sin⁹ quos utrinq; hēnt/superiores accipiūt/multis neruis multaq; chartilagine continentur / ut uno flexu modico homo ad necessaria opera inclinetur/ ab his imæ spinæ ossa os sacrum constituunt. ita Paulus egineta uocat in auibus oropygium cuius uertebrae senæ sunt/ ceteris minores ac magis compactæ: spondylion appellant/in quod uer tebrae superiores desinūt; q in ptu miro naturæ ope dimo uentur/ Galen⁹ spinæ quatuor partes cōstituit/ primam ceruicem. metaphrenū/ lūbum; & quod os sacrum no minant: a quibusdam uero latū Collum ex septenis uerte bris metaphrenum ex duodenis; lumbus ex quinis os sa crum ex reliqs constituitur: in sūma igit uertebrae trice næ sunt: ex quibus singulis per utrinque constituta fora mina totidem syzygiae: & una addita oriuntur; quæ cor pus succingunt/motus & seusus præstant.

De medulla uulnerata & spina luxata. Cap. xxv.

S

I percussa medulla est nerui resoluunt/ aut distendunt/ sensusq; alicuius membri inter morit/ aut alterū crus aliq iniuria debilitat/ uel sine uolūrate semē uel excrementa pflu unt: idē euenit qbus spina luxat; quod fieri non pōt/ ni si medulla collisa uel neruis dirruptis/ si supra septū uer tebrae exciderunt/ manus resoluunt; uomitus sequitur; difficulter spiritus mouet/ at si sub septo id acciderit: cru ra resoluūtur urina supprimit/ uel sine uolūrate distillat; commemorat Galenus se ægrum liberasse/ cui ceteri medi ci medicamenta digitis imposuerant/ qui ex ictu spinæ resoluti fuerant/ ipse uero idem medicamentū uertebrae addidit.

Galenus

De scoptulis opertis: & humero. Cap. xxvi.

A

Ceruice rursus duo lata ossa utriq; ad scapu las tēdunt: nostri scoptula opta/ omoplatas græci noiant/ ea in sumis uerticibus sinuata/ ab his triangula paulatimq; latefcētia ad spi nam tendūt: & quo latiora quaq; parte sūt hoc hebetio ra/atque ipsa; quoq; imo chartilaginosa posteriore parte ueluti inatant/ quoniā nisi in sūmo nulli ossi inherescūt/ ibi uero ualidis musculis neruisque constricta sunt/ at a sūma costa paulo iterius/ quā ubi ea media est os excre scit/ ibi qdē tenue; procedens uero quo propius lato sca pularum ossi fit/ eo plenius; latiusq; & paulatim in exte riora curuetur; qd propius altera uerticis parte modice intumescens sustinet iugulum: quod lunatum & recur uum esse diximus/ altero capite in eo quod posui; alte ro in exiguo sinu pectoralis ossium structuræ insidit; & cum lato osse scapularum infra caput/ eius neruis

Scoptula opta
Omoplatæ

Jugulus

Nervi quos con-
iunctiones uo-
camus

Omocotyle

Anto
Radius
Cercis
Cubitus

& cartilagini connectitur. Hinc humerus incipit: extre-
mis utrinque capitibus tumidus mollis sine medulla char-
tilaginosus medius teres: durus: medullosus leniter gib-
bus/ & in priorem: & exteriorē partē: prior autē pars est:
quæ a pectore: posterior quæ a scapulis/ interior quæ ad la-
tus tendit: exterior quæ ab eo recedit: quod ad omnes articu-
los pertinere in ulterioribus patebit. superius autē humeri ca-
put rotundius quæ cætera ossa: de quibus adhuc diximus:
uerticulis scapularum ossibus inseritur/ ac maiore parte ex
transitu nervis quos coniunctiones uocamus/ deligatur/
at inferius duos processus habet: inter quos quæ medius est:
magis est extremis partibus sinuatur. Quæ res sedem bra-
chii (de osse. n. dicimus) præstat. Humerus a sede sua hoc
est ab omocotyle: modo in parte priorem/ modo in aliam exci-
dit: si in hanc partē delapsus est præter reliqua signa lon-
gius altero id brachium est/ si in priorē partē summum quæ
de brachium extenditur/ minus tanquam naturaliter/ difficiliusque
in priorē partē quæ in posteriorē cubitus porrigitur: Cura-
tiones ad huiusmodi membra luxata non sunt a præsent
negotium pertinentes:

De Brachio. cap.

Cap. xxvii.

Rachium humerum excipit in utroque flexus ip-
se Ancon dicitur/ sed constat ex ossibus duobus.
Radius quæ Cercida græci uocant/ superior
breuiorque/ & prior tenuior rotundo & leuiter
cauo capite exiguum humeri tuberculum recipit: Atque ibi
nervis & cartilagine continetur/ cubitus inferior longi-
orque/ & primo plenior in summo capite duobus quæ si uerū
cibus extantibus in sinu humeri/ quem inter duos pro-
cessus eius esse proposui/ se inserit/ primo uero duobus
radiis

radiis brachii/ ossa iuncta/ paulatim dirimuntur/ rursusque
ad manum coeunt: modo crassitudinis mutato/ Siquidem
ibi radius plenior: cubitus ad modum tenuis est. De in radi-
us in caput cartilaginosum consurgens: in uerticem eius sinu-
atur: Cubitus rotundus in extremo/ præ altera paulum pre-
cedit. Animaduertit Celsus quæ de ossium ratione sequimur plu-
ria ossa cartilagine delinere: sic de costis diximus: nullum
uero articulum non ita finiri. Si uero cubitus excidit: maio-
ris negotii est: quæ humerus: in hoc tria ossa coeunt/ hume-
rus radius & cubitus: sed cubitus qui in humero est/ ab
hoc excidit: radius quæ adiunctus est: interdum trahitur/ iter-
dum subsistit/ in omnes uero quattuor partes excidere cubitus
potest: si in priorem per lapsus est extentum brachium est: neque cur-
uatur: si in posteriorē brachium curuum est/ neque extendi-
tur: breuiusque altero est/ interdum febrem: uomitumque/ bi-
lis mouet: si in exteriorē/ interiorēue brachium porre-
ctum est: sed paulum in eam partem a qua oportet recessit: recur-
uatum/ quicquid incidit reponendi ratio una est: quæ per difficilis
tū a posterioribus tum a priscis medicis omnino habetur.

De manu & eius plapsu.

Cap. xxviii.

In manu uero palmæ pars ex multis minutis
ossibus constat/ quorum numerus apud
priscos incertus est: posteriores uero. xxvi. os-
sa colligunt. xii. in manu/ in digitorum articulis.
xiiii. sed obligata omnia & triangula structura quadam
inter se connectuntur/ cum inuicem superior alterius an-
gulus alterius planities sit: Eoque fit ex his unius ossis pau-
lum in interiora concaui spatium/ uerum ex manu duo exi-
gui processus in sinu radii coeunt: tum ex altera per-
te recta quinque ossa ad digitos tendentia/ palmam explent:
h

Celsus in ossi-
ratione seq-
tur

Celsus

a quibus digiti ipsi oriuntur: qui ex ossibus ternis/ præter pollicem constant/ omniumque eadem ratio est/ interius os in uerticem sinuatur/ recipitque exterioris exiguum tuberculum / neruque ea continent/ a quibus orti ungues indurescunt; ideoque non ossi sed carni magis suis radicibus inhaerent; At superiores partes sic ordinatae sunt/ Manus quoque in omnes partes quattuor plabitur; in posteriore/ cuius rei nota est/ quod porrigi digiti non possunt/ si in priorem partem excidit/ non inclinatur/ sed in alterutrum latus manus in contrarium; aut ad pollicem; aut ad minimum digitum conuertitur/ In palma quoque ossa excidunt in priorem/ aut posteriorem duntaxat partem/ si reliquas partes non possunt; hoc signo/ quod commune est deprehenditur; tumor ab ea parte in quam os est compulsum/ sinusque ab ea a qua recessit/ digitis totidem casus eueniunt/ eadem signa inueniuntur; quae in manibus diximus.

De ossibus inferioribus. Cap. xxix.

CRura brachiis rudent; coxis omotylae; humeris femora; ancon genu siue olecranium; Crura siue tibiae brachiis; radius/ radio/ flexibus / poplites; maleolus & calx peculiaris pedis sunt/ digiti digitis respondet & plantae uolae unguis unguibus similes sunt.

De coxa & pectine. Cap. xxx.

In spina in coxarum desidit osse/ quod transuersum longeque ualētissimum uulgam; uescia/ rectumque intestinum tuet/ idque ab exteriori parte gibbum; ad spinam resupinatum/ a lateribus; in ipsis coxis sinus rotundos habet a quibus oritur

Maleolus
Coxae

Coxarum os

os: quod pectinem uocant; solidum/ idque super intestina sub pube transuersum uetrem format; rectius in uiris recuruatum magis in exteriora in foeminis/ ne partum prohibeat: quod os sacrum falso appellant; id enixu medium sponte diuidit; laxarique diuinit/ quosdam credidisse uideo/ alioqui uel magnis dictibus non frangi/ Sed naturae uis ea aliter conspicitur. sub partu enim ima spina quae os sacrum appellauimus: ac pecten: quo tempore foetus amplior est/ sponte hiant; & ad foeturam consentiunt. Ea tamen a partu paulatim in naturam suam redeunt; altero ex iis uel pluribus renitentibus difficiles partus fieri; & si caetera tuto respondeant. Qui os pectinis diuisum senserit in partu non constat. Aristoteles cum mulieres inquit/ parturiunt dolores multas quidem in partes incubunt; & plurimis ad alterutrum femur/ alia lumbos dolent/ alia imum uentrem.

De foeminae & eius plapsu. Cap. xxxi.

Foemina inter ossa maxima rotundiora habet capita quam humerus/ infra uero duos processus a priore & a posteriore parte habet. in medio durum/ ac medulosum; & ab exteriori parte gibbum; ab interiori leuiter cauum est. rursus in inferiore parte in genu intumescit; superiora in sinus coxae/ sicut humerus in ea ossa quae scapularum sunt/ conuicitur/ tamen iterum leuiter intendit/ quo aequalius superiora membra sustineat/ Sinus coxae a graecis Cotylae/ a nostris acetabula dicuntur/ quae hos sinus complent: circa quae uersurae sunt; coxendices uocant/ a graecis ischia a quibus ischiadici dicti sunt/ qui coxendice laborant. Nam & neru quo coxendix acetabulo committit/ ischio quoque dicitur. Ossium itaque similitudo similes quoque casus facit; nam

Os sacrum falso
appellatum

Aristot.

Cotylae
Acetabula
Coxendices
Ischia
Ischio neru

humerus/femori similis. hoc in omnes quattuor partes excidit: sæpissime in interiorē partem pmouet tum crus est longius altero: & uasti⁹ est: extraq; pes ultimus spectat si exteriorē breuius intusq; inclināt calx ingressu terrā non cōtingit/sed planta ima meliusq; id crus supiora mēbra quam in priore casu fert/minusq; baculo eget/ At si in priorem crus extesum est: implicariq; non potest/alte ri cruri/ad calcē par est: sed ima plāta minus in priorem partem inclināt: Dolorq; in hoc casu p̄cipuus est/& maxime urina supprimi⁹/ubi cum dolore inflāmatiō quieuit cōmode ingrediunt/sed si in posteriorem plapsum est: extendi crus nō pōt/breuiusq; est: ubi constitit: calx quoq; terram nō cōtingit/magnūq; femori piculum est ne uel difficulter reponat: uel repositum rursus excidat: quod in dies uideri potest/reponentiū errore: hæc enim chirurgices medicinæ pars a nostra iam medicina discescit/& ad mercenarios/fabros/rusticosq; se se transtulit/ob id femur luxatum semp excidere arbitrant/ nec finē medendi iueniri: magna Hippocratis nostri iniuria/qui ex toto luxata femora restituisse proditur/alioqui ab his ad extendendum; reponendumq; femur uaria machina menta frustra inuenta fuisse constat.

Hippocra

De cruribus & patella.

Cap. xxxii.

Femorū inferiora capita medio insinuant/ quo facilius excipi a cruribus possint: horū compagem os paruum molle: cartilaginōsum/rotundum tegit: patellam uocant. hæc superinatat: nec ulli ossi inhæret/sed carne & neruis deligata/pauloq; magis ad femoris ostendens inter omnes crurū flexus iuncturam tuetur/ ipsum autē crus ex ossib⁹

Patella

duobus: ut leuius firmitusque sit/brachio simile constat. Adeo ut habitus quoq; & decor: lterius in uiuentibus ex altero cognoscatur: nam & quibus exigui sunt: hi manus quoq; paruas habent/uerū alterum os ab exteriorē parte supra positum est: quod radius quoq; appellatur: Id breuius supraq; tenuius ad ipsos maleolos intumescit suram hāc quidam uocant: Alterum e priore parte positum/cui tibiæ nomen est: longius & in superiore parte plenius solum cum femoris inferiore parte cōmittitur: sicut cum humero cubitus/atq; ea quoq; ossa infra supraq; cōiuncta/media: ut in brachio dehiscant/in genu cōmissura dextra: leuaq; a priore parte gemina quadam buccarum innanitas: quæ perfossa ceu uinculis solutis spiritus fugit. Genu quoq; in exteriorē: in anteriorem/& in posteriorem partem excidit/raro uel nunquam in priorem partem prolabitur: quia patella opposita est. De maleolo siue talo: & eius prolapsu. Cap. xxxiii.

CRus infra ubi maleoli sunt/siue tali osse trāuerso excipit: quod super os calcis situm ē: & quadam parte sinuatur/quadam excessus habet: & procedentiā ex maleolo recipit: & in sinum eius inseritur. Idq; sine medulla durum: magisq; in posteriorem partem proiectum/teretem ibi figurā representat/ Talus quem astragalum uocant/ qui in homine Aristotelis sententiā non est/in omnes partes prolabitur: ubi in interiorem partem prorumpit: pedis tum planta in exteriorē partem conuertitur: ubi huic contrarius talus/contrarium inde signum ostendit/ si i priorem partem erumpit/a posteriore/ tum latus neruus datusq; sit: si in posteriorem; calx pene conditur. plaga ma-

h u

Radius
Surā qd
Tibia

Maleoli
Tali

Talus
Astragalus

Aristotelis

ior fit/reposito talo periculum est pum confirmatis ner-
uis/ne rursus excidat.

De calce & digitis. Cap. xxxiiii.

Vb eo osse calx situs est crassior quadran-
gulari figura. Planus terram calcat/callo-
sa mā sub est non neruosa/sed sine sensu/in-
fantib⁹ in non cōfirmato callo dolet. **Mons**
pedis tria ossa habere tātum cōstat/præter
quod grandineū dicitur/ imā plantam explent quina of-
sa/digiti. xiiii. ossiculis constant/in summa pes. xxiii. ossa
continet/Plantæ ossa iisdem modis/quibus in manu p-
deunt/digiti quoq; eādem rationem habent. **Hippocra-**
tis in humeris femoribusq; metū mortis esse tradidit/Pe-
riculosa etiā crura sunt & cubiti/nihilq; tutius reponi
potest/quā planta/manus/& digiti/in quibus (ut quidā
uolunt) ossicula qdam sunt inter articulos sita/quæ lesa
moides uocāt/ab antiquis prætermissa/quæ in anatomi-
cis quoq; nostris non inuenta sunt.

De Laude Dissectionis/cap. postremum. Cap. xxxv.

Ed iam finem faciam dissectioni/dimittēdū
tandem theatrum est/quoniam partis om-
nes humani corporis utiliter magis quā uer-
bose tractatæ sunt/atq; historiam ipam bre-
uiario quodam percurrisse non fuerit alienum/Hortor
omnes tum tyrones tum ueteranos medicos/uel chirur-
gos/ad frequens huiusmodi theatrum quod singuli sal-
tem annis celebrandum sit/quoniam in eo uera uidemus
aperta contemplamur/ut opera naturæ tanquam uiuen-
tia nostris subiaceant oculis/alioqui scriptura est pictu-
ræ persimilis/quæ sæpe recordationis negligentia exci-

Mons pedis

Grandineū os

Hippoc.

tat/& animi caliginem discutit/sed qui litterarum confisi
dūtaxat monumentis (ut inquit Plato) sine rerum con-
spectione res ipsas animo nō reuoluent expressas/sæpe
falluntur/Et opinionem potius/quam ueritatem mentu-
bus tradunt/sicut nouiter nauigare incipientibus in de pi-
ctis chartis contingit/in quibus insulæ/linus recessus/p-
montoria/ueris/quæ oculis subiacent ad plenum respō-
dent/sed huiusmodi picturæ res pridem notas cōmemo-
rant/& uiuentium ueluti simulachra referunt/scientis. n-
sermonem uiuentem dicimus & animatum/& orationē
eius scriptam/non iniuria/imaginem quandam nuncu-
pabimus.

F I N I S.

Impressum Venetiis a Bernardino

Guerraldo Vercellensi a

Sal. uniuersali. M.

D. II. Kalen.

decemb.

Rerum nomina per alphabetum inuentu faci-
lia non sine ratione prætexuimus.

b iiii

Plato

Notadū

I.i.	Antropos.	c.ii.	Ancon.	c.xxvii.
	Acromphalon.	c.iii.	Acetabula.	c.xxxi.
	Auerla manus.	c.iii.	Astragalus.	c.xxxiiii.
	Adenes.	c.iiii.	I.i. Biuernes.	c.iii.
	Adeps.	c.xii.	Bregma.	c.iii.
I.ii.	Abdomē.	c.iiii.	Bucca.	c.iii.
	Aluus.	c.vi.	I.ii. Bubonocela.	c.v.
	Aprocritica uis.	c.x.	Bilis folliculus.	c.xv.
	Aloetorica.	c.x.	I.iii. Bronchos.	c.xviii.
	Arquat morbo.	c.xv.	Biualuion.	c.xv.
I.ii.	Alchites.	c.iiii.	Bronchocela.	c.xvii.
	Acetabula.	c.xxiiii.	Balbi.	c.xxi.
	Anus.	c.xxv.	Blesi.	c.xxi.
I.iii.	Asthma.	c.ix.	I.iiii. Basis.	c.xi.
	Ambidester.	c.xii.	I.i. Chenicia.	c.ii.
	Angina.	c.xix.	Condrus.	c.iii.
	Antiades.	c.xix.	Cinctus.	c.iii.
	Antipi.	c.xxi.	Coeneona.	c.iii.
I.iii.	Atoniti.	c.x.	Cynolopha.	c.v.
	Afferiones.	c.xii.	Codyli.	c.iii.
	Albugo.	c.xxxi.	Coxa.	c.iii.
	Arachnoides.	c.xxxii.	Charulago.	c.vii.
	aphiblestroidis.	c.xxxii.	Crasia.	c.iiii.
	Alula.	c.xxxviii.	Cutis.	c.xiii.
I.v.	Ahorra uena.	c.iii.	I.ii. Crenae.	c.x.
	Apostemata.	c.iiii.	Colon.	c.vii.
	Axis.	c.xxiii.	Catocoelia.	c.viii.
	Atlas.	c.xxiii.	Cacu itestinū.	c.vii.
	Atlantion.	c.xxiii.	Catectica uis.	c.x.
	Asphalia.	c.xxiii.	Choledochus.	c.xv.

	Coles.	c.xix.	charoides.	c.xxxi.
	Cremaftere.	c.xx.	ceratoides.	c.xxxii.
	Cletoris.	c.xxiiii.	chrystalloides.	xxxvi.
	Ceruix uuluæ.	c.xxiiii.	corybanua.	c.xxxvi.
	canalis uuluæ.	c.xxiiii.	choclia.	c.xxxviii.
	Corylidones.	c.xxiiii.	cypseles.	c.xxxviii.
	Corona.	c.xxvi.	carcinomata.	c.xil.
	Condylomata.	c.xxvi.	I.y. cephalica.	c.iiii.
I.iii.	Cinctus.	c.iii.	corda.	c.xiiii.
	Colostrato.	c.iiii.	compages.	c.xv.
	Costæ nothæ.	c.v.	ceruicis uertebra.	xxiii.
	Cordis stragulu.	c.vii.	cynolopha.	c.xxiiii.
	Cardiacus.	c.x.	cercis.	c.xxvii.
	Cathelctica uis.	c.xvii.	cotyle.	c.xxxi.
	Columella.	c.xix.	coxedices.	c.ut. s.
	Celum.	c.xx.	I.i. Distentiones.	c.x.
	Cranteras.	c.xxii.	I.ii. Didymi.	c.xix.
	Cutis rutila.	c.xxiii.	I.iii. Diaphragma.	c.iii.
	Cōstricta lingua.	c.xxi.	Disseptum.	c.vii.
I.iii.	Caput.	c.iii.	Dispenatrix.	c.xvii.
	Caluaria.	c.v.	I.iiii. Distentiones.	c.ix.
	Caput caninū.	c.vii.	Delirantes.	c.x.
	Custos cerebri.	c.ix.	Diuinus oculus.	c.xxv.
	comitaliter.	c.x.	I.v. Diastoles.	c.ii.
	conchos.	c.xxv.	Diazoster.	c.xxiiii.
	caeli oculi.	c.xxvi.	I.i. Eqmētū capillo.	c.iii.
	carulei.	c.xxv.	Eon.	c.iii.
	caprini.	c.xxviii.	Ethmus.	c.iii.
	cornea.	c.xxx.	Epigastrion.	c.iii.
	candidū oculi.	c.xxxi.	Edarion.	c.xxx.

Eugion.	c. xxiiii.	Genuini dentes.	c. xxii.
l.iii. Aequimanus.	c. xii.	Gelasini	c. ut. s.
Epiglottis.	c. xviii.	l.iiii. Glaucomata.	c. xxxiiii.
Efrenis.	c. xxi.	Glauco oculi.	c. xxviii.
l.iiii. Epicranis.	c. ix.	Gossipium.	c. xxxvii.
Aematoides.	c. xxxi.	l.v. Grandineū os.	xxxiiii.
Epinyctides.	c. xxxiiii.	l.i. Hypochondriō.	c. iii.
Egylopæ.	c. ut. s.	Hypothenar.	c. iii.
Epiphore.	c. ut. s.	Hypogastrion.	c. iii.
Ethmus.	c. xli.	Hymen.	c. iii.
l.y. eprosthotonō.	c. xvi.	l.ii. Hydrops.	c. iii.
Epistropheos.	c. xxiii.	Hira.	c. viii.
l.i. Fibræ.	c. ix.	Hilla.	c. viii.
Ferruminari.	c. xii.	Hernia.	c. xx.
l.ii. Frenum.	c. xxi.	hostiū matricis.	xxiiii.
Fungis sedis.	c. xxvi.	Hæmorrhoides.	xxv.
l.iii. Fistula cibalis.	c. xvii.	l.iii. Hyoides.	c. xix.
l.iiii. Fului oculi.	c. xxvii.	l.iiii. Hæmisphæria.	c. vii.
Funda.	c. xxxi.	Hæterocrania.	c. ix.
l.y. Filamentum.	c. iii.	Hippopia.	c. xxv.
Fibræ.	c. xiii.	Hæmatoides.	c. xxx.
Fœmina.	c. xxxi.	Hyaloides.	c. xxxv.
Femora.	c. iii.	hypochylis.	xxxvii.
l.i. Genæ.	c. iii.	l.v. humerariū neru.	xiiii.
Globulus.	c. iii.	Hæmiplexia.	c. xv.
Gibber.	c. iii.	Hierasyrinx.	c. xxiiii.
l.ii. Glans.	c. xxi.	Humerus.	c. xxv.
l.iii. Guttur.	c. x.	l.i. Interseptū nariū.	c. iii.
Gula.	c. viii.	Iugulus.	c. iii.
Gurgulio.	c. viii.	Ilia.	c. iii.
Glandulæ.	c. xix.	Ir.	c. iii.

Infamis digitus.	c. iii.	Loci.	c. xxiiii.
Internodia.	c. iii.	l.iii. Lingua mior.	c. xviii.
istrumētaria ptes.	c. v.	l.iiii. Labdoides.	c. viii.
l.ii. Ileon.	c. viii.	Lymphatici.	c. x.
Ilia.	c. viii.	Letargicus.	c. xi.
Iliacus.	c. viii.	Lusciositas.	c. xxvi.
Ieiunum.	c. viii.	Lobus.	c. xxxviii.
Iecoris fibræ.	c. xiii.	Lacus.	c. xii.
Iecoris portæ.	c. xiiii.	Lenticularis.	c. xxxi.
Ictericus.	c. xv.	Longū cerebri.	c. ix.
Indecorum.	c. xx.	l.v. Lumbus.	c. xxiiii.
l.iii. Iugulus.	c. v.	l.i. Modiolus.	c. ii.
Isthophagus.	c. vi.	Macrobi.	c. iii.
l.iiii. Ilamis.	c. ix.	Melophriō.	c. iii.
Imagines.	c. x.	Myrtax.	c. iii.
Iugulares ue.	c. xxiii.	Malū punitum.	c. iii.
Iugale os.	c. xxiiii.	Methaphrenū.	c. iii.
Iris.	c. xxviii.	Mensa.	c. iii.
Interseptum.	c. xli.	Medius digitus.	c. iii.
Isthmoides.	c. xii.	Medic⁹ digitus.	c. iii.
l.v. Ines.	c. iii.	Morb⁹ gallicus.	c. vi.
Ischia.	c. xxxi.	Musculi.	c. x.
Ischiadicus.	c. ut. s.	l.ii. Medium.	c. viii.
Ischion.	c. ut. s.	Messenterion.	c. viii.
l.i. Lardum.	c. xii.	Medianum.	c. viii.
Lagona.	c. iii.	mesentericæ uæ.	c. ix.
l.ii. Longanom.	c. vi.	Morb⁹ regiū.	c. xv.
Lipothymia.	c. vii.	Morb⁹ gallic⁹.	c. xxi.
Lactes.	c. viii.	Matrix.	c. xxiiii.
Lienosus.	c. xii.	Mariscæ.	c. xxvi.

L.iii. Membrana pleure. c.vi.	Oscedo. c.xxiii.
Ministra cibor. cvxii.	L.iiii. Occipitium. c.xi.
Mala. c.xix.	Optici nerui. c.xiiii.
L.iiii. Mydriasis. c.xxxiiii.	Oculi conditi. c.xxvii.
Medici ocularii. c.xiiii.	Oculi emissiti. xxvii.
Minix. c.xii.	Oculi ruffi. c.xxviii.
Mentum. c.xl.	Oculi blandi. c. xxxvi.
L.v. Musculor. nus. c.xxii.	Oculi torui. c. xxxvi.
Mascalister. c.xxiiii.	Oculi truces. c. xxxvi.
Metaphrenu. c.xxiiii.	Ozena. c.xil.
Maleolus. c.xxxii.	L.v. Opillatio. c.iiii.
Mons pedis. c. xxxiiii.	Opisthotonu. c.xvi.
L.ii. Nephreticus. c.xvi.	Odos. c.xxiiii.
Nympha. c.xxiiii.	Os sacrum. c. xxiiii.
L.iiii. Nerui couersui. c.xxii.	Oropygium. c. xxiiii.
Nerui uocales. c.xxii.	Os latum. c. xxiiii.
Nyctalopa. c.xxviii.	Omoplatum. c. xxvi.
L.v. Nexus. c.xiiii.	Omocotyle. c. xxvi.
Neruus latus. c. xiiii.	L.i. Pollex. c.ii.
L.i. Osphys. c.iii.	Paropia. c. iii.
Olecranium. c.iii.	Pterigia. c.iii.
Opisthenar. c.iii.	Phena. c.iii.
Omeomeria. c.v.	Procarpion. c.iii.
Organica pars. c.v.	Poplites. c.iii.
Officialis pars. c.v.	Perna. c.iii.
Ossiu numerus. c.vi.	Perniones. c.iii.
L.ii. Omentum. c.v.	Pingue. c.xii.
Os stomachi. c.x.	L.ii. Peritoneon. c.iii.
Oscheum. c.xx.	Paracentesis. c.iiii.
Os genitale. c. xxiiii.	Pyloron. c.viii.
L.iii. Otis. c. xvi.	Pater familias. c.x.

Pancreon. c.xi.	Poples. c.xiiii.
Parastata. c.xvii.	Pleurita. c. xxiiii.
Prapucium. c.xxi.	Pfoha. c. xxiiii.
Penis. c.xvii.	Pecten. c. xxx.
L.iii. Praecordia. c.vi.	Patella. c. xxxii.
Phrenes. c.iii.	l.i. Rhitides. c.iii.
Phreneticus. c.iii.	l.ii. Rhoæ. c.iiii.
Pilare malu. c.iiii.	Retentatrix uis. c.iiii.
L.iiii. Pleureticus. c.v.	Rimula. c. xxi.
Pharix. c.viii.	Rhagades. c. xxvi.
Phthisis. c.viii.	l.iii. Rhoæ. c.vi.
Peripneumonia. c.ix.	Reminiscetia. c. xi.
Phenicopteros. c. xvii.	l.iiii. Reticularis. c. xxxii.
Paristhmia. c.xix.	Rhatoides. c. xxxi.
Pituita. c.xiii.	Rhogoïdes. c. xxxi.
Pili cogeniti. c.iiii.	Reticularis. c. xxxii.
Pili postgeniti. c.iiii.	l.v. Radius. c. xxvii.
Phantasmata. c.xi.	l.i. Sinciput. c.iii.
Paraccephalis. c.xi.	Stropheos. c.iii.
Parotida. c. xxiiii.	Scapulæ. c.iii.
Palpebra. c. xxv.	Sedes. c.iii.
Peti oculi. c. xxviii.	Scytalis. c.iii.
Phacoïdes. c. xxxi.	Sphyron. c.iii.
Pupilla. c. xxxi.	Stramen. c.iiii.
Pterigia. c. xxxiiii.	Seuum. c. xii.
Procidentia. c. xxxiiii.	l.ii. Sumen. c.iii.
Polypus. c. xxxix.	Sedis pcedetia. c. xxvi.
Proboles. c. xl.	Sedes couersa. c. xxvi.
L.v. Poroides. c.ii.	Stomachus. c.x.
Platys. c. xiiii.	Stamineu filanitu. c.x.

Scortum.	c.xx.	Thenar.	c.iii.
Secundæ.	c.xxiiii.	Talus	c.iii.
l.iii. Septū trāuersū.	c.iii.	l.ii. Tenasmus.	c.vi.
Spiritualis fistula.	c.viii.	l.iii. Tachia arteria.	c.viii.
Stomachus.	c.viii.	Triualuium.	c.xiiii.
Scæua.	c.xii.	Tymes.	c.xvi.
sophronisteres.	c.xxii.	Tonsillæ.	c.xix.
l.iiii. Sphæroides.	c.vii.	Temnici dētes.	c.xxii.
Sinciput.	c.vii.	l.iiii. Testa.	c.vii.
Stephanitides.	c.vii.	Toni.	c.xx.
Spasmus.	c.ix.	Thalamæ.	c.xii.
Spiramenta.	c.x.	Torcular.	c.xii.
Speties.	c.x.	l.v. Tenondes.	c.xiiii.
Spectra.	c.x.	Tetanus.	c.xvi.
Syzygiæ.	c.xiiii.	Tibia.	c.xxxii.
Sphagitides.	c.xxi.	l.i. Vetula.	c.ii.
Sclerotica.	c.xxxi.	Vertebra.	c.iii.
Suffusiones.	c.xxxi.	Vilus.	c.iiii.
Scaphi.	c.xxxviii.	Venter.	c.ii.
Strumæ.	c.xxxix.	Vmbilicus.	c.ii.
l.v. Sistolés.	c.ii.	l.ii. Ventriculus.	c.x.
Stamen.	c.iii.	Vretra	c.xvi.
Stropheos.	c.xxiii.	urinæ stillicidia.	c.xvi.
Sacra fistula.	c.xxiiii.	Vreteræ.	c.xxii.
Spondylia.	c.xxiiii.	l.iii. Vomica.	c.vi.
Spondylion.	c.xxiiii.	Vua.	c.xix.
Scoptula opta.	c.xxv.	l.iiii. Vertiginosi.	c.x.
Sura.	c.xxxii.	l.v. Vitiliginés.	c.ii.
Sesamoïdes.	c.xxxiiii.	Veruæ.	c.ii.
l.i. Thorax.	c.iii.	Veni.eciū.	c.iiii.

Vena regalis.	c.iiii.	Vena lienaria.	c.vi.
Vena media.	c.v.	Vlpes.	c.xxiiii.
Vena cōmunis.	c.vi.	l.iiii. Zigoides.	c.xxiiii.
Vca iecoraria.	c.vi. l.v.	Zoster ignis.	c.xxiiii.

Finis.

IMpetratum est ab Illustriss. S. ne liceat cui
quam hanc corporis humani hi-
storiam imprimere:
Vt in priuilegio.
Finis.

Venerabilis. c. iiii. Venerabilis. c. vii.
Venerabilis. c. v. Venerabilis. c. viii.
Venerabilis. c. vi. Venerabilis. c. ix.
Venerabilis. c. vii. Venerabilis. c. x.

Finis

In nomine domini Amen
Incipit liber primus
de virtutibus
Finis

